

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 22.2.2017
SWD(2017) 88 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

Raportul de țară al României din 2017

care însoțește documentul

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ ȘI EUROGRUP**

**Semestrul european 2017: evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește
reformele structurale, prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum
și rezultatele bilanțurilor aprofundate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176/2011**

**{COM(2017) 90 final}
{SWD(2017) 67 până la SWD(2017) 93 final}**

CUPRINS

Rezumat	1
1. Situația economică și perspective	4
2. Progresele înregistrate cu privire la recomandările specifice fiecărei țări	11
3. Prioritățile în materie de reformă	14
3.1. Finanțe publice și fiscalitate	15
3.2. Sectorul financiar	18
3.3. Piața forței de muncă, educație și politici sociale	22
3.4. Investiții	30
3.5. Politici sectoriale	39
3.6. Administrația publică	43
A. Tabel sinoptic	45
B. Indicatorii tabloului de bord al PDM	59
C. Tabele standard	60
Referințe	65

LISTA TABELELOR

1.1. Principalii indicatori macroeconomici, financiari și sociali	10
2.1. Tabel recapitulativ privind evaluarea RST din 2016	13
B.1. Tabloul de bord al PDM pentru România	59
C.1. Indicatori ai pieței financiare	60
C.2. Indicatori ai pieței muncii și indicatori sociali	60
C.3. Indicatori ai pieței muncii și indicatori sociali (continuare)	62
C.4. Indicatori de performanță și indicatori de politici ai pieței produselor	63
C.5. Creșterea verde	64

LISTA GRAFICELOR

1.1. PIB, componente și deviație	4
1.2. Distribuția valorii adăugate brute (prețuri curente)	5
1.3. Formarea brută de capital fix (2005-2018)	5
1.4. Consumul de capital fix pe sectoare și valoarea adăugată brută (2006-2015)	5

1.5.	Poziția investițională internațională netă	6
1.6.	Inflația exprimată prin indicele armonizat al prețurilor de consum la impozite constante	7
1.7.	Populație, creștere naturală și migrație netă	7
1.8.	Remunerarea nominală pe salariat	8
1.9.	PIB-ul pe cap de locuitor exprimat în SPC din 2015 față de raportul chintilei veniturilor (S80/S20) pentru statele membre ale UE.	8
1.10.	Soldul bugetar și deviația PIB	9
1.11.	Credite acordate gospodăriilor și societăților nefinanciare	9
3.1.1.	Inegalitatea veniturilor (2015)	15
3.1.2.	Deficitul de încasare a TVA	16
3.1.3.	Sustenabilitatea datoriei publice	17
3.1.4.	Rata anuală de modificare a ponderii datoriei brute, scenariul de referință	17
3.2.1.	Rentabilitatea capitalurilor proprii	18
3.2.2.	Credite neperformante	18
3.3.1.	Ocuparea forței de muncă pe sectoare	22
3.3.2.	Potențialul de activare *	23
3.3.3.	AROE pentru anumite grupuri	25
3.3.4.	Proporția persoanelor cu rezultate slabe în rândul tinerilor în vârstă de 15 ani la testul PISA 2015	27
3.4.1.	Specializarea geografică în cele mai importante 10 destinații de export în 2015	31
3.4.2.	Defalcarea rezultatelor la export	31
3.4.3.	Indicele costului forței de muncă	32
3.4.4.	Creșterea salariului minim și a celor din sectorul public față de evoluția inflației și a productivității (2009-2016)	32
3.4.5.	Indicele competitivității la nivel mondial	33
3.4.6.	Cheltuielile pentru investiții publice și calitatea infrastructurii	33
3.4.7.	Execuția financiară a fondurilor structurale și de coeziune din perioada 2007-2013	34
3.4.8.	Indicatorul competitivității la nivel mondial	35
3.5.1.	Performanța în materie de inovare a statelor membre ale UE în 2015	39
3.5.2.	Evoluția intensității cheltuielilor la nivelul întreprinderilor în domeniul C&D și a cheltuielilor publice în domeniul C&D în România, 2000-2015	40
3.5.3.	Calitatea rezultatelor științifice și nivelurile investițiilor publice în C&D	40
3.5.4.	Punctajul obținut de întreprinderi pentru intensitatea digitală	41
3.6.1.	Capacitate executivă, 2016 (1)	43

LISTA CASETELOR

2.1.	Contribuția bugetului UE la schimbări structurale în România	14
3.4.1.	Provocări și reforme în materie de investiții în România	36

REZUMAT

În prezentul raport se evaluează economia României prin prisma analizei anuale a creșterii efectuate de Comisia Europeană, care a fost publicată la data de 16 noiembrie 2016. În analiza menționată, Comisia a solicitat statelor membre să își sporească eforturile cu privire la cele trei laturi ale triunghiului virtuos al politicii economice - impulsivitatea investițiilor, continuarea reformelor structurale și asigurarea unor politici fiscal-bugetare responsabile. Acționând astfel, statele membre ar trebui să se concentreze pe sporirea echității sociale, iar creșterea economică să favorizeze într-o mai mare măsură incluziunea.

Economia României a înregistrat o ascensiune ciclică în ultimii doi ani. În 2016, creșterea economică a atins un punct maxim raportat la perioada de după criză (4,9 %), situație generată de o cerere internă puternică pe fondul unor politici fiscale prociclice. Se prevede o creștere economică care va rămâne solidă și în perioada utilizată pentru previziuni, de 4,4 % în 2017 și 3,7 % în 2018. Deficitul de cont curent s-a deteriorat în 2016 și se preconizează că se va accentua și mai mult, întrucât cererea internă puternică a determinat sporirea importurilor. Consumul privat a continuat să sporească, încurajat de creșteri salariale puternice și de reducerea unor impozite indirecte. În timp ce investițiile private au fost beneficiat de rate mici ale dobânzilor și de un nivel stabil al încrederii investitorilor, investițiile publice s-au redus în 2016 din cauza unui nivel scăzut de absorbție a fondurilor UE.

Piața forței de muncă s-a consolidat și mai mult ca urmare a unei creșteri economice solide. Comprimarea pieței forței de muncă a fost dublată de majorări salariale importante. Șomajul se apropie de nivelurile scăzute înregistrate înainte de criză și se estimează că va continua să scadă în perioada 2017-2018. Ocuparea forței de muncă a scăzut ușor în 2016 și se estimează că va crește într-un ritm moderat.

Inversând procesul de consolidare din trecut, politica fiscală a devenit prociclică în 2016, iar deficitul este în creștere. În urma unor reduceri semnificative ale taxelor și a creșterii accentuate a cheltuielilor, deficitul public a crescut la 2,8 % din PIB în 2016 și se estimează că va crește în continuare la 3,6 % în 2017 și 3,9 % în 2018. Potrivit previziunilor, deficitul structural se va adânci, de la o valoare de sub 1 % în 2015, la

aproximativ 4 % în 2017, peste obiectivul pe termen mediu. Ponderea datoriei publice se așteaptă să se deterioreze, rămânând însă sub 60 % din PIB.

Stabilitatea financiară s-a îmbunătățit, dar mai trebuie să facă față unor provocări. Starea generală a sectorului bancar a continuat să se îmbunătățească în 2016, înregistrându-se niveluri confortabile de capital și o creștere a rentabilității. Volumul creditelor neperformante a scăzut semnificativ și activitatea de creditare a reînceput să se intensifice. Cu toate acestea, nivelul ridicat al creditelor neperformante este o provocare, iar inițiativele legislative repetate ar putea submina stabilitatea, previzibilitatea juridică și percepția investitorilor.

Provocările structurale pot afecta perspectivele pe termen mediu. Pentru prima dată din 2008, producția efectivă și-a depășit potențialul și este de așteptat ca această tendință să se mențină și în perioada 2017-2018. Politica fiscală expansionistă stimulează cererea internă. Cu toate că România a făcut progrese, în special în ceea ce privește guvernanta, politicile de ocupare a forței de muncă și reducerea sărăciei, aceste reforme nu sunt încă ancorate în mod durabil. În timp ce unele dintre aceste reforme structurale sunt în pericol de a fi anulate, altele au stagnat și ireversibilitatea progreselor realizate în lupta împotriva corupției a fost recent pusă în pericol. Dacă nu se impulsionează agenda de reforme structurale a României, competitivitatea bazată pe alte elemente decât prețurile și potențialul de creștere economică vor fi drastic limitate.

România a realizat unele progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări din 2016. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește asigurarea punerii în aplicare a cadrului fiscal-bugetar național și s-au realizat progrese limitate în ceea ce privește respectarea obligațiilor fiscale și îmbunătățirea colectării impozitelor. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește asigurarea faptului că inițiativele legislative nu subminează securitatea juridică și nu pun în pericol stabilitatea financiară. S-au realizat progrese semnificative în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, dar limitate în ceea ce privește stabilirea salariului minim. S-au înregistrat

unele progrese în ceea ce privește combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii și îmbunătățirea ofertei de educație de calitate, inclusiv pentru copiii romi, însă este necesar ca aceste acțiuni să dea rezultate pe teren. Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și pentru femei. S-au realizat unele progrese în reducerea plăților informale din sistemul de sănătate și progrese limitate în creșterea disponibilității serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie. S-au realizat unele progrese în ceea ce privește simplificarea procedurilor administrative pentru întreprinderi și cetățeni și progrese limitate în ceea ce privește consolidarea independenței și transparenței gestionării resurselor umane în administrația publică. S-au înregistrat progrese substanțiale în consolidarea guvernantei corporative a întreprinderilor publice și unele progrese în îmbunătățirea accesului la servicii integrate în zonele rurale și în încurajarea diversificării economice, precum și în ceea ce privește Master Planul General de Transport, care a fost adoptat în septembrie 2016. În cele din urmă, s-au realizat progrese limitate în prioritizarea investițiilor publice.

În ceea ce privește progresele înregistrate în realizarea obiectivelor naționale din Strategia Europa 2020, România are rezultate bune în domeniul emisiilor naționale de gaze cu efect de seră, al energiei din surse regenerabile, al eficienței energetice, al învățământului terțiar și al reducerii numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Cu toate acestea, în privința ratelor de ocupare a forței de muncă, a cercetării și dezvoltării și a părăsirii timpurii a școlii, obiectivele nu sunt încă îndeplinite.

În continuare sunt expuse principalele constatări ale analizei cuprinse în prezentul raport de țară și provocările conexe în materie de politici.

În 2016 au fost inițiate reforme ample, însă potențialul neutilizat al forței de muncă limitează creșterea economică. Serviciul public de ocupare a forței de muncă a fost consolidat, iar politicile active privind piața forței de muncă sunt în prezent mult mai bine orientate către grupurile inactive. Cu toate acestea, ocuparea forței de muncă și ratele de activitate în rândul femeilor, persoanelor slab calificate, tinerilor, persoanelor cu handicap și romilor rămân sub media UE. Rata

scăzută a șomajului este, prin urmare, însoțită de una dintre cele mai ridicate rate de inactivitate din UE. Prin adoptarea unor politici active în domeniul pieței forței de muncă și conectarea acestora cu serviciile sociale nu s-a reușit încă inversarea acestei tendințe. În ciuda controalelor comune consolidate, munca fără forme legale continuă să fie larg răspândită, ceea ce determină, de asemenea, o reducere a ofertei de forță de muncă și a veniturilor fiscale. Nu au fost încă adoptate prevederi de egalizare completă a vârstei de pensionare pentru femei și bărbați. În prezent se lucrează la adoptarea unui mecanism de stabilire a salariului minim, acesta fiind însă deja majorat în februarie 2017.

Sărăcia este în scădere, dar persistă inegalități mari în materie de venituri. România are unul dintre cele mai ridicate niveluri de inegalitate a veniturilor din UE și această inegalitate este în creștere, parțial din cauza reducerii efectelor de redistribuire ale sistemelor fiscale și de transferuri. Deși rata sărăciei este în scădere, sărăcia și excluziunea socială persistă în rândul tinerilor, familiilor cu copii, persoanelor cu handicap, romilor, populației rurale și persoanelor inactive. Se are în vedere trecerea la servicii mai integrate orientate către grupurile defavorizate, întrucât furnizarea acestor servicii este scăzută.

Au fost luate măsuri pentru îmbunătățirea asistenței medicale, dar sistemul medical este afectat de ineficiență, accesibilitate limitată și corupție. În 2016 au fost lansate noi inițiative pentru a îmbunătăți eficiența din punctul de vedere al costurilor și integritatea sistemului medical. Cu toate acestea, în absența unei strategii privind forța de muncă în sistemul de sănătate, accesul la asistență medicală este limitat din cauza deficitului de cadre medicale, zonele rurale fiind cele mai afectate. Nivelurile constant scăzute de finanțare și dependența excesivă de asistență medicală spitalicească limitează accesul universal la îngrijire de calitate și afectează eficiența sistemului de sănătate. În pofida măsurilor de politică recente, corupția rămâne larg răspândită, afectând calitatea serviciilor de sănătate publică.

Oferta inegală de educație de calitate afectează potențialul capitalului uman. Rezultatele slabe în ceea ce privește competențele de bază și oferirea unei educații de calitate pentru grupurile defavorizate, în special pentru elevii din zonele

rurale și din comunitățile rome, rămân problematice. Rata constant ridicată a părăsirii timpurii a școlii și cea scăzută a absolvirii învățământului terțiar nu vin în întâmpinarea nevoii crescânde de mână de lucru calificată, pe fondul unui flux persistent de emigrație. Sunt puse în aplicare măsuri pentru a preveni abandonul școlar, însă disponibilitatea programelor care să ofere o a doua șansă nu sunt încă suficiente pentru a reduce părăsirea timpurie a școlii.

Cheltuielile publice pentru investiții sunt ridicate, însă eficiența scăzută a infrastructurii frânează creșterea economică. Cheltuielile publice pentru investiții au fost printre cele mai ridicate din UE în ultimul deceniu, dar calitatea percepută a infrastructurii se numără printre cele mai scăzute din UE. Investițiile și achizițiile publice ineficiente, o sarcină administrativă considerabilă și disponibilitatea redusă a serviciilor de e-guvernare reprezintă obstacole majore în calea stimulării creșterii și productivității.

Reforma administrației publice s-a accelerat în 2016, dar nu este încă finalizată. Guvernul a adoptat o nouă strategie națională anticorupție pentru abordarea efectivă a prevenirii corupției în administrația publică. S-au luat măsuri de creștere a transparenței și de luare în calcul în mod corespunzător a consultărilor cu autoritățile și părțile interesate relevante în procesul decizional și legislativ. Au fost adoptate strategii de formare a funcționarilor și a personalului din administrația publică, însă măsurile propuse nu includ încă pe deplin principiile și obiectivele acestor strategii. Nu au fost puse în aplicare în mod sistematic instrumentele de evaluare a impactului reglementărilor, planificarea strategică a inițiativelor în materie de politici, legislație și investiții și nici hotărârile judecătorești. Întârzierile reformelor recente, precum și posibila reversibilitate a acestora au ca efect frânarea investițiilor.

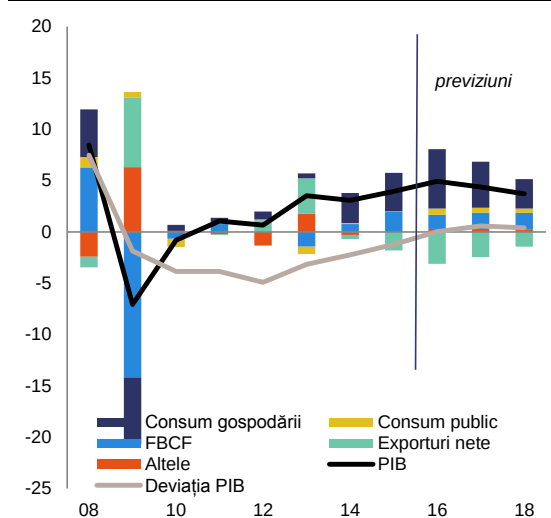
1. SITUAȚIA ECONOMICĂ ȘI PERSPECTIVE

Creșterea PIB și potențialul de creștere

Creșterea economică a înregistrat o creștere în 2016, datorită cererii interne, la rândul său impulsionată de politici fiscal-bugetare expansioniste. După ce în 2015 a înregistrat o valoare de 3,9 % în 2015, se estimează că, în 2016, creșterea PIB-ului real a atins 4,9 %, un nou record în perioada de după criză. Creșterea a fost determinată în principal de consumul privat, la rândul său susținut de creșterile salariale, de reduceri ale impozitelor indirecte și de rate scăzute ale dobânzilor.

Se estimează că ratele în prezent robuste de creștere economică vor fi mai moderate, tinzând către potențialul de creștere. Se preconizează că cererea internă va fi în continuare susținută de un puternic impuls fiscal-bugetar pe termen scurt și de condiții de finanțare relativ favorabile. Se estimează o moderare a creșterii economice și o revenire la potențialul de creștere odată cu majorarea prețurilor de consum și în contextul unor măsuri de stimulare fiscal-bugetară care în 2017 vor avea o amploare mai mică față de cele din 2016. În consecință, se preconizează o creștere a PIB-ului real de 4,4 % în 2017 și 3,7 % în 2018 (previziunile Comisiei Europene pentru iarna anului 2017).

Graficul 1.1: PIB, componente și deviație

Sursa: Comisia Europeană

reforme care să sporească potențialul de creștere. Impulsul fiscal-bugetar și nivelul ridicat al consumului intern au accentuat creșterea ciclică în 2016, eliminând deviația PIB. Cu toate acestea, pe termen lung, creșterea structurală va rămâne limitată în lipsa unor progrese suficiente în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor structurale, inclusiv a reformelor bugetare structurale (a se vedea secțiunea 3).

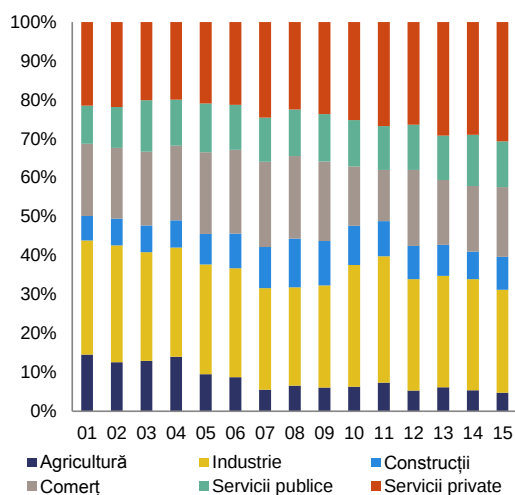
Consumul gospodăriilor va rămâne unul dintre principalele motoare al creșterii. Consumul privat a atins cel mai ridicat nivel din ultimii nouă ani, estimându-se a fi contribuit cu 5,6 puncte procentuale la creșterea din 2016. Se așteaptă ca sporirea ocupării în mod stabil a forței de muncă, majorarea salariilor în 2017 și rata moderată a inflației să susțină veniturile disponibile reale. În consecință, consumul are perspective de creștere constantă în 2017 și ușor mai lentă în 2018, ca urmare a creșterii prețurilor de consum (graficul 1.1).

Din perspectiva ofertei, serviciile contribuie tot mai mult la creșterea economică. Valoarea adăugată a serviciilor din sectorul privat a crescut continuu după criză (graficul 1.2). Dintre servicii, TIC, activitățile științifice și cele de sprijin administrativ se dezvoltă cel mai rapid. Ponderea sectorului TIC în PIB este una dintre cele mai ridicate din UE (5,6 %, față de media UE de 4,2 %) ⁽¹⁾. Totodată, s-au diminuat contribuțiile la creșterea economică pe care le-au avut agricultura, construcțiile și, mai recent, industria. Ponderea mai mare a serviciilor în valoarea adăugată brută a economiei totale este reflectată de dinamismul creării de locuri de muncă în acest sector (a se vedea secțiunea 3.3).

Impulsul dat de măsurile de stimulare fiscal-bugetară va fi de scurtă durată în lipsa unor

⁽¹⁾ Proiectul PREDICT. A se vedea <http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/ISG/PREDICT.html>

Graficul 1.2: Distribuția valorii adăugate brute (prețuri curente)

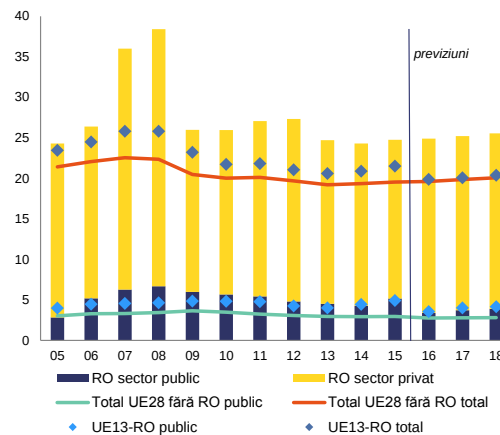
Sursa: Comisia Europeană

Investiții

Investițiile au revenit la ratele de creștere din perioada anterioară crizei. Creșterea investițiilor a atins un nivel record de 8,3 % în 2015. În 2016, valoarea totală a investițiilor (măsurată ca formare brută de capital fix) este estimată a fi crescut cu 5,5 %, datorită ratelor scăzute ale dobânzii și nivelului stabil al încrederii investitorilor. Investițiile publice însă au scăzut în 2016, parțial din cauza ritmului lent de angajare a noilor proiecte finanțate prin fonduri ale UE pentru perioada 2014-2020.

România are una dintre cele mai ridicate rate ale investițiilor din UE. Investițiile totale au atins 24,8 % din PIB în 2015, peste media UE (de 19,7 %) (graficul 1.3). Cu toate acestea, calitatea investițiilor publice este marcată în continuare de deficiențe de gestionare, de schimbări de priorități și de dificultăți în ceea ce privește absorbția fondurilor UE (Comisia Europeană, 2016a).

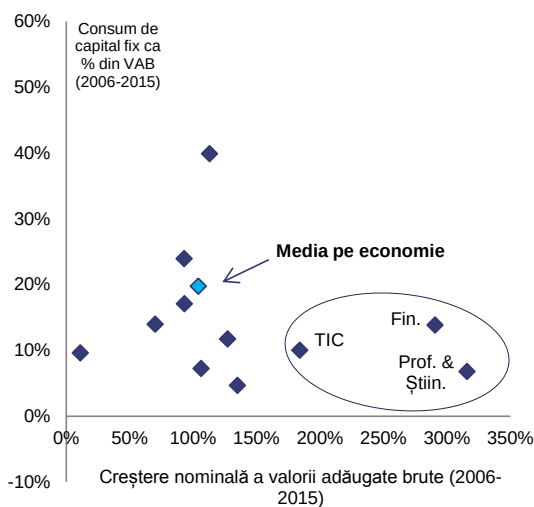
Graficul 1.3: Formarea brută de capital fix (2005-2018)

Sursa: Comisia Europeană

Ponderea sectoarelor cu o utilizare mai puțin intensivă a capitalului în valoarea adăugată brută este în creștere. Serviciile se află printre sectoarele caracterizate de cea mai puțin intensivă utilizare a capitalului și reprezintă 35 % din creșterea înregistrată de valoarea adăugată brută din 2006 încolo. În mod concret, ponderea TIC, a serviciilor financiare și de asigurări și a activităților profesionale și științifice (încercuite în graficul 1.4) în valoarea adăugată brută a crescut de la 10,7 % la 18 % între 2006 și 2015.

Graficul 1.4: Consumul de capital fix pe sectoare și valoarea adăugată brută (2006-2015)

Sursa: Comisia Europeană

Se preconizează că nivelul investițiilor va rămâne important. În perioada 2017-2018, se așteaptă ca ratele investițiilor să rămână la niveluri

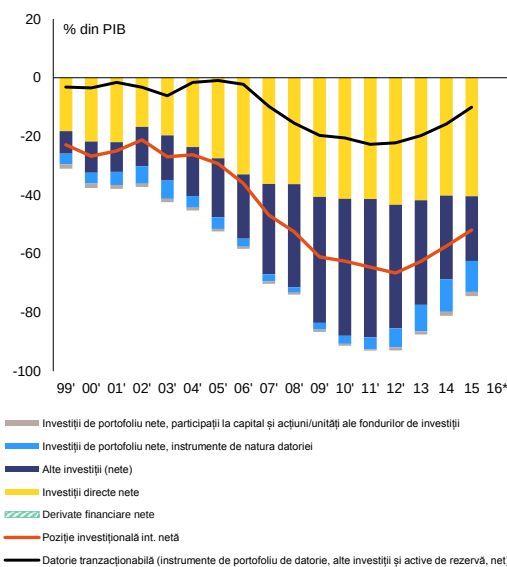
ridicate, datorită (i) menținerea încrederii investitorilor susținute de stimulente fiscale (eliminarea impozitului pe construcții speciale din ianuarie) și de perspectivele de creștere economică pozitivă și (ii) punerii în aplicare progresive a proiectelor finanțate din fonduri UE în perioada de finanțare 2014-2020. Rămân unele incertitudini, referitoare în special la previzibilitatea mediului juridic și de afaceri (a se vedea caseta 3.4.1).

Poziția externă

Odată cu creșterea cererii interne se preconizează că se va mări deficitul de cont curent prin creșterea importurilor. Deficitul de cont curent s-a deteriorat semnificativ în 2016 (2,2 % din PIB), pe fondul creșterii cererii interne. Se preconizează că deficitul se va accentua și mai mult ca urmare a creșterii importurilor, generate de cererea internă puternică, nivelul previzionat al deficitului fiind de 3,1 % din PIB pentru anul 2018. În plus, se așteaptă ca ritmul de creștere a exporturilor să scadă, pe fondul unei creșteri lente înregistrate de principalii parteneri comerciali și a unei potențiale eroziuni a competitivității bazate pe costuri.

Sustenabilitatea poziției externe a României s-a îmbunătățit în 2015. Poziția investițională internațională netă (PIIN) s-a îmbunătățit în mod semnificativ în 2015, ajungând la -51,9 % din PIB, o scădere cu 5,4 puncte procentuale față de 2014. Această scădere reflectă o diminuare a deficitului de cont curent și o creștere puternică a PIB-ului. Ponderea investițiilor străine directe a rămas stabilă în linii mari, în timp ce alte pasive externe au scăzut odată cu plățile efectuate de România în contul datoriei externe, tendință care este de așteptat să continue (graficul 1.5).

Graficul 1.5: Poziția investițională internațională netă

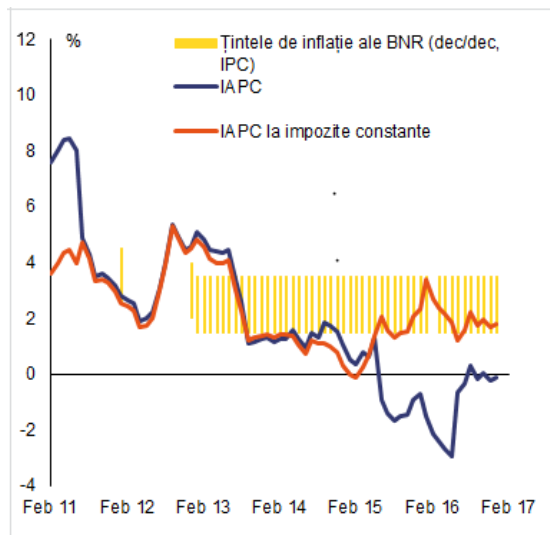
Sursa: Comisia Europeană

Inflația

Inflația a scăzut la un nivel record în 2016, fiind influențată în mod clar de măsurile fiscal-bugetare. Inflația medie exprimată prin indicele armonizat al prețurilor de consum a devenit negativă prin reducerea ratei TVA la produsele alimentare în iunie 2015, urmată în ianuarie 2016 de o reducere cu 4 puncte procentuale a ratei standard a TVA. Beneficiind și de contextul internațional marcat de niveluri constant scăzute ale prețului petrolului, inflația a scăzut chiar mai mult, atingând un minim istoric de -3,0 % în mai 2016, ulterior înregistrând o ușoară creștere. În ianuarie 2017 s-a redus din nou rata standard a TVA cu 1 punct procentual. Impactul acestor reduceri succesive ale TVA-ului asupra inflației globale a contracara până în prezent presiunile de creștere a prețurilor exercitate de creșterea cererii interne și de salariile mai mari.

Perspectivă inflației prezintă riscuri de evoluție pozitivă (graficul 1.6). Pe măsură ce efectul reducerilor fiscale se estompează, se estimează că inflația va crește rapid în 2017. Printre alți factori care vor exercita presiuni în sensul creșterii prețurilor în perioada 2017-2018 se numără majorările salariale suplimentare, expansiunea accelerată a creditării, relaxarea fiscal-bugetară, precum și deviația pozitivă a PIB-ului.

Graficul 1.6: Inflația exprimată prin indicele armonizat al prețurilor de consum la impozite constante

(1) IAPC la impozite constante ia în calcul o reflectare integrală a modificărilor TVA-ului

Sursa: Comisia Europeană

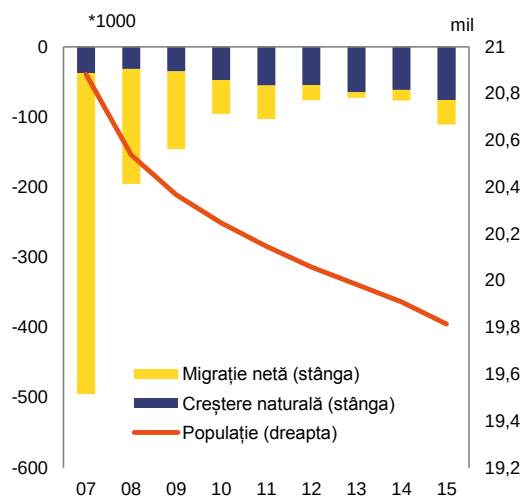
Piața forței de muncă

Condițiile de pe piața forței de muncă se ameliorează. Piața forței de muncă a continuat să se îmbunătățească în 2015 și în 2016, ca urmare a creșterii puternice a PIB-ului. Șomajul a scăzut de la 6,8 % în 2015 la 6,0 % în 2016 și se apropie de nivelurile minime de dinainte de criză. Rata totală de ocupare a forței de muncă a scăzut ușor în 2016, cu un procentaj estimat la 0,6 % și se preconizează că va crește într-un ritm modest în perioada 2017-2018 (a se vedea secțiunea 3.3). Au dispărut locuri de muncă în agricultură și industrie, dar au fost create altele în sectorul serviciilor, ceea ce reflectă schimbările din structura economiei. Au fost create locuri de muncă și în sectorul construcțiilor, pe fondul accelerării creșterii economice.

Populația activă continuă să se reducă. Începând din 2007, populația a scăzut cu 6 %, scădere clasată pe a treia poziție ca amploare în UE. Populația este în curs de îmbătrânire și, până în 2020, se estimează că populația în vârstă de muncă (20-64) se va reduce cu încă aproximativ 4 %, în timp ce numărul persoanelor în vârstă este probabil să sporească cu 13 % până în 2060 (graficul 1.7). Având în vedere emigrarea continuă preconizată în special în rândul tinerilor, precum și numărul limitat de migranți care se întorc în țară, România

riscă să piardă în continuare resurse de forță de muncă. Acest lucru ar putea avea drept consecință încetinirea creșterii productivității și frânarea convergenței veniturilor, precum și reducerea potențialului de creștere.

Graficul 1.7: Populație, creștere naturală și migrație netă

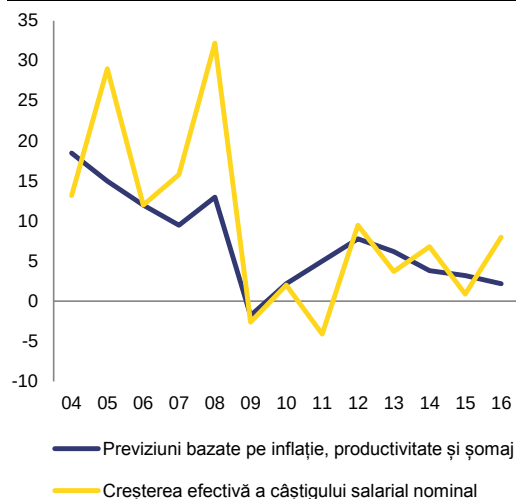

Sursa: Comisia Europeană, pe baza datelor naționale

În același timp, o parte a ofertei potențiale de forță de muncă rămâne în mare măsură neexploată. Inactivitatea are în continuare unul dintre cele mai ridicate niveluri din UE, iar ponderea tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare a crescut. Alte grupuri, precum românii, femeile și populația rurală continuă să se confrunte cu provocări pe piața forței de muncă (a se vedea secțiunea 3.3.1).

Recent, ritmul de majorare a salariilor s-a accelerat ca efect al contracției pieței forței de muncă. Începând din 2012, dinamica remunerării nominale per salariat a urmat evoluția inflației, a productivității și a ratei șomajului. Cu toate acestea, în 2016, dinamica remunerării per salariat s-a accelerat, reflectând contracția pieței muncii și depășind rata preconizată pe baza indicatorilor macroeconomici fundamentali (graficul 1.8).

Graficul 1.8: Remunerarea nominală pe salariat

Pentru metodologie, a se vedea Arpaia *et al* (2015)

Sursa: Comisia Europeană

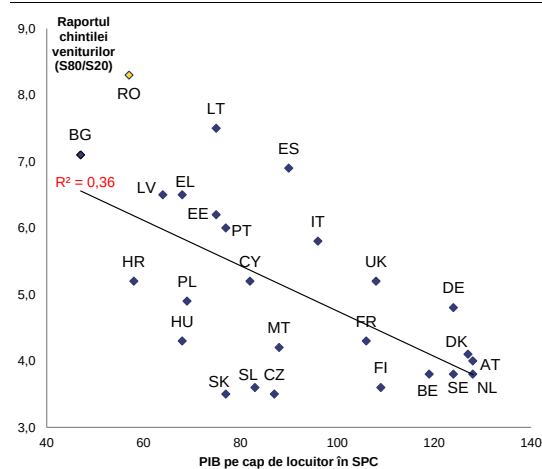
Evoluții sociale

Nivelul sărăciei rămâne printre cele mai ridicate din UE. Situația persoanelor afectate de sărăcie s-a îmbunătățit, iar numărul persoanelor afectate de o stare materială extrem de precară a scăzut în mod semnificativ în ultimii ani. Cu toate acestea, românii și copiii rămân categorii deosebit de afectate de sărăcie sau de excluziune socială. Riscul este ridicat și în cazul persoanelor inactive. Rezultatele din domeniul educației și al sănătății rămân nesatisfăcătoare, în special pentru categoriile cele mai afectate de sărăcie și excluziune socială. Un nivel scăzut de instruire și de sănătate îngreunează, la rândul său, capacitatea de inserție profesională.

Inegalitatea veniturilor este în creștere și are unul dintre cele mai ridicate niveluri din UE. Inegalitatea veniturilor disponibile a crescut progresiv din 2012, înregistrându-se un ecart extrem de important în 2015. Cei mai bogați 20 % din populație au un venit de peste opt ori mai mare decât venitul celor mai săraci 20 %, un raport semnificativ mai mare decât media UE. Faptul că în statele membre cu venituri mai scăzute par să existe inegalități mai mari în ceea ce privește veniturile (graficul 1.9) explică doar parțial cifrele pentru România. Există, de asemenea, diferențe mari între regiuni și un decalaj profund între mediul urban și cel rural ⁽²⁾. Inegalitatea veniturilor de piață (și

anume inegalitatea veniturilor înainte de impozitare și transferuri, inclusiv pensii) a rămas stabilă. Astfel, creșterea inegalității la nivelul veniturilor disponibile a fost cauzată parțial de reducerea efectelor de redistribuire ale sistemelor fiscale și de transferuri (a se vedea, de asemenea, secțiunea 3.1.1).

Graficul 1.9: PIB-ul pe cap de locuitor exprimat în SPC din 2015 față de raportul chintilei veniturilor (S80/S20) pentru statele membre ale UE.

Sursa: Comisia Europeană

Finanțele publice

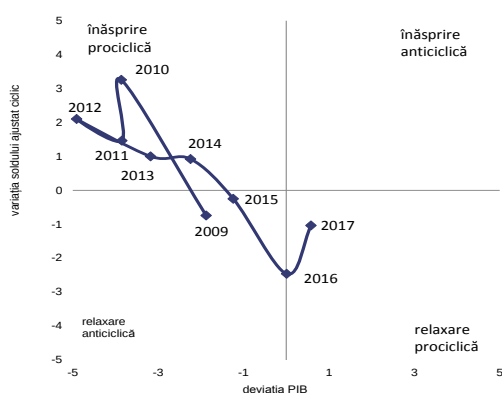
Politica fiscal-bugetară a devenit prociclică în 2016 și se preconizează că deficitul public va crește. Autoritățile au promulgat o serie de reduceri fiscale, inclusiv ale cotelor de TVA și ale accizelor și au eliminat impozitul pe construcții speciale. În ceea ce privește cheltuielile, salariile din sectorul public au crescut în mod semnificativ în perioada 2016-2017. Noul guvern a adoptat totodată prevederi, care vor intra în vigoare în iulie 2017, prin care se majorează din nou, în mod semnificativ, pensiile pentru limită de vârstă. În consecință, deficitul structural a crescut de la sub 1 % în 2015 la aproximativ 2½ % din PIB în 2016 și se estimează că va ajunge la aproximativ 4 % în 2017 (graficul 1.10). Deficitul public a crescut de la 0,8 % din PIB în 2015 la o valoare estimată de 2,8 % din PIB în 2016 și se preconizează că va crește și mai mult, la 3,6 % în 2017.

⁽²⁾ În România, venitul mediu în zonele rurale este de numai 67 % din cel din zonele urbane, față de media UE de 80 %.

Acest procentaj situează România pe penultimul loc din UE.

Se estimează că ponderea datoriei publice va crește moderat. Având în vedere adâncirea deficitului public, se preconizează că datoria publică va crește de la 38 % din PIB în 2015 la 42,3 % din PIB în 2018. Condițiile de finanțare a datoriei suverane au fost favorabile până recent, când s-au deteriorat. În cazul unui șoc negativ care ar afecta cursul de schimb, pragul de 60 % din PIB ar fi depășit în 2026 (a se vedea secțiunea 3.1.3).

Graficul 1.10: Soldul bugetar și deviația PIB

Sursa: Comisia Europeană

Sectorul financiar

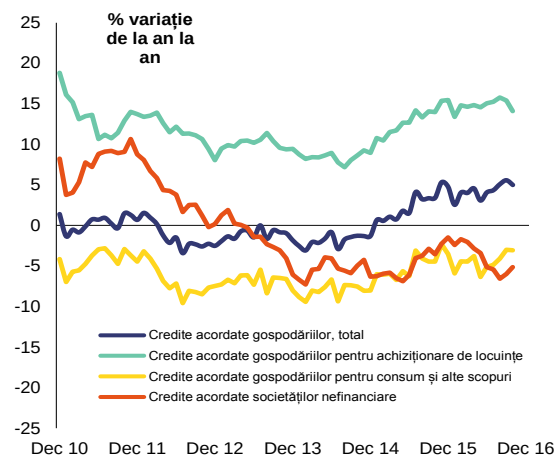
Bilanțurile băncilor au continuat să se îmbunătățească, însă sectorul se confruntă în continuare cu provocări. Pozițiile de capital și rentabilitatea băncilor au continuat să se îmbunătățească. Deși se înscrie pe o traiectorie ferm descendentă, stocul de credite neperformante rămâne ridicat. Cu toate acestea, inițiativele legislative recurente cu aplicare retroactivă subminează stabilitatea sectorului financiar și percepția investitorilor (secțiunea 3.2).

Adoptarea unei politici monetare acomodative a stimulat economia. În plus față de îmbunătățirea bilanțurilor băncilor, la creșterea activității de creditare a economiei din ultimii ani au contribuit și condițiile monetare favorabile și politicile prociclice. Banca centrală a redus treptat rata de referință a dobânzii de la 6 % în decembrie 2011 la 1,75 % în prezent, nivel atins în mai 2015. Situația lichidităților s-a îmbunătățit prin reducerea ratei rezervelor minime obligatorii. Datorită unei transmisii îmbunătățite a măsurilor de politică monetară, ratele dobânzilor au scăzut în concordanță cu modificările ratei dobânzii de politică monetară.

Creditarea în monedă națională este în creștere. Procentajul de credite acordate sectorului privat în moneda națională a continuat să crească și în decembrie 2016 a atins 57,2 % din totalul creditelor, compensând cu prisosință reducerea creditării în monedă străină.

Băncile continuă să se concentreze asupra împrumuturilor acordate gospodăriilor. În 2016 a crescut rapid creditarea în lei a gospodăriilor (în decembrie, cu 25 % în termeni nominali pentru întregul an), pe fondul unor rate ale dobânzii aflate în scădere. Mai mult de jumătate din creditele acordate gospodăriilor sunt pentru achiziționarea de locuințe și sunt din ce în ce mai des exprimate în monedă națională (+ 54 % variație de la an la an în decembrie 2016). Cu toate acestea, bilanțurile globale ale gospodăriilor s-au îmbunătățit. La un nivel de 17,5 % din PIB, datoria gospodăriilor rămâne una dintre cele mai scăzute în UE. După o scădere înregistrată în ultimii 6 ani, atât în termeni nominali, cât și în termeni reali, prețul locuințelor a crescut ușor în perioada 2015-2016.

Graficul 1.11: Credite acordate gospodăriilor și societăților nefinanciare

Sursa: Banca Națională a României

Creșterea creditării acordate societăților nefinanciare a rămas negativă. Creditele acordate societăților au continuat să piardă teren (-3,1 % de la an la an în decembrie 2016). Creșterea stocului de credite exprimate în moneda națională (+4 %) nu a compensat declinul împrumuturilor în valută (-11,0 %). Cererea de credite a rămas scăzută din cauza ajustărilor de bilanț ale societăților rezidente și a preferinței de a reinvesti profiturile.

Tabelul 1.1: Principalii indicatori macroeconomici, financiari și sociali

	2004-2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	previziuni		
									2016	2017	2018
PIB-ul real (variație de la an la an)	7,2	-7,1	-0,8	1,1	0,6	3,5	3,1	3,9	4,9	4,4	3,7
Consum privat (variație de la an la an)	15,4	-10,1	1,0	0,8	1,2	0,7	4,7	6,0	9,0	6,7	4,2
Consum public (variație de la an la an)	-0,5	3,7	-4,9	0,6	0,4	-4,6	0,8	0,1	4,5	3,5	3,0
Formarea brută de capital fix (variație de la an la an)	22,8	-36,6	-2,4	2,9	0,1	-5,4	3,2	8,3	5,5	6,2	6,3
Exporturi de bunuri și servicii (variație de la an la an)	7,4	-5,3	15,2	11,9	1,0	19,7	8,0	5,4	4,7	5,0	5,4
Importuri de bunuri și servicii (variație de la an la an)	17,9	-20,7	12,6	10,2	-1,8	8,8	8,7	9,2	10,9	9,2	7,3
Deviația PIB	5,7	-1,9	-3,9	-3,9	-4,9	-3,2	-2,2	-1,2	0,0	0,6	0,4
Creșterea potențială (variație de la an la an)	6,0	1,8	1,3	1,0	1,8	1,7	2,1	2,9	3,6	3,8	3,9
Contribuția la creșterea PIB:											
Cererea internă (variație de la an la an)	14,0	-19,9	-0,9	1,4	0,9	-1,7	3,8	5,7	7,5	6,3	4,7
Stocuri (variație de la an la an)	-1,6	5,9	0,2	-0,2	-1,4	1,6	-0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0
Exporturi nete (variație de la an la an)	-5,3	6,9	-0,1	-0,1	1,1	3,6	-0,3	-1,6	-2,6	-1,9	-1,0
Contribuția la creșterea potențială a PIB:											
Totalul forței de muncă (ore) (variație de la an la an)	-0,5	-0,8	-1,0	-1,1	-1,3	-1,3	-1,0	-0,6	-0,1	0,0	0,0
Acumularea de capital (variație de la an la an)	2,9	1,6	1,5	1,4	1,4	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4
Productivitatea totală a factorilor (variație de la an la an)	3,6	1,0	0,7	0,7	1,7	2,0	2,1	2,4	2,5	2,5	2,4
Balanța contului curent (% din PIB), balanța de plăți	-10,6	-4,8	-5,1	-4,9	-4,8	-1,1	-0,7	-1,2	.	.	.
Balanța comercială (% din PIB), balanța de plăți	-11,8	-6,7	-6,4	-5,8	-5,1	-0,8	-0,4	-0,6	.	.	.
Condițiile de comercializare a bunurilor și serviciilor (variație de la an la an)	5,2	1,2	1,3	1,8	-1,2	1,0	1,5	3,2	3,0	1,8	1,5
Soldul contului de capital (% din PIB)	0,5	0,5	0,2	0,5	1,4	2,1	2,6	2,4	.	.	.
Poziția investițională internațională netă (% din PIB)	-41,2	-62,0	-63,4	-65,4	-67,4	-62,6	-57,3	-52,0	.	.	.
Datoria externă tranzactionabilă netă (% din PIB) ¹	-6,0	-19,7	-20,5	-22,7	-22,2	-19,8	-15,7	-10,0	.	.	.
Datoria externă tranzactionabilă brută (% din PIB) ¹	38,5	57,0	62,3	63,8	61,0	54,7	50,6	43,5	.	.	.
Rezultatele la export în raport cu țările avansate (% variație pe 5 ani)	89,9	83,7	65,9	63,7	25,8	24,7	29,9	23,7	.	.	.
Cota de piață a exporturilor, bunuri și servicii (variație de la an la an)	14,1	0,7	-0,3	6,2	-6,9	15,5	6,2	-0,1	.	.	.
Fluxurile nete de ISD (% din PIB)	-6,9	-2,8	-1,8	-1,3	-1,9	-2,0	-1,8	-1,8	.	.	.
Rata de economisire a gospodăriilor (economii nete ca procentaj din venitul net disponibil)	-20,7	-10,0	-13,6	-20,1	-26,7	6,7	8,4	.	.	.	.
Fluxul de credit privat (consolidat, % din PIB)	13,8	-1,7	0,8	2,8	0,3	-1,4	-2,4	0,1	.	.	.
Datoriile sectorului privat, consolidate (% din PIB)	48,0	71,9	73,9	72,9	71,9	66,7	62,1	59,3	.	.	.
din care datoriile gospodăriilor, consolidate (% din PIB)	13,8	22,2	22,5	21,5	20,6	19,2	18,0	17,5	.	.	.
din care datoriile societăților nefinanciare, consolidate (% din PIB)	34,2	49,7	51,4	51,4	51,3	47,5	44,1	41,8	.	.	.
Întreprinderi, capacitatea netă de finanțare (+) sau necesarul net de finanțare (-) (% din PIB)	-3,2	5,7	8,7	9,3	11,7	-1,5	15,3	13,6	10,6	10,2	8,7
Întreprinderi, excedentul brut de exploatare (% din PIB)	26,0	28,7	27,1	29,3	31,8	31,1	32,6	32,7	32,7	32,3	31,2
Gospodării, capacitatea netă de finanțare (+) sau necesarul net de finanțare (-) (% din PIB)	-4,1	-0,5	-6,4	-7,7	-11,7	5,2	-11,1	-10,7	-8,6	-7,4	-6,2
Indicele deflatat al prețurilor proprietăților rezidențiale (variație de la an la an)	.	-27,1	-13,8	-15,8	-9,1	-2,8	-3,2	1,9	.	.	.
Investiții rezidențiale (% din PIB)	2,2	2,9	2,9	2,7	3,1	2,4	2,4	.	.	.	.
Deflatorul PIB (variație de la an la an)	13,3	4,8	5,4	4,7	4,7	3,4	1,7	2,4	1,7	2,3	2,5
Indicele armonizat al prețurilor de consum (IAPC, variație de la an la an)	8,1	5,6	6,1	5,8	3,4	3,2	1,4	-0,4	-1,1	1,6	2,9
Remunerarea nominală per salariat (variație de la an la an)	20,7	-2,2	1,9	-4,1	9,4	3,8	6,7	0,9	8,4	7,8	6,0
Productivitatea muncii (reală, pe persoană angajată, variație de la an la an)	7,6	-5,2	-0,5	1,9	5,7	4,4	2,3	4,9	.	.	.
Costurile unitare ale muncii (ULC, întreaga economie, variație de la an la an)	12,2	3,2	2,4	-5,8	3,5	-0,6	4,3	-3,8	2,9	3,6	2,6
Costurile unitare reale ale muncii (variație de la an la an)	-1,0	-1,5	-2,9	-10,1	-1,2	-3,9	2,6	-6,0	1,3	1,2	0,1
Rata reală efectivă de schimb (ULC, variație de la an la an)	11,1	-13,0	1,0	-6,5	-5,2	0,9	3,4	-6,4	1,1	3,0	0,6
Rata reală efectivă de schimb (IAPC, variație de la an la an)	5,9	-7,3	1,6	2,8	-6,1	3,9	1,3	-2,4	-1,3	-1,0	.
Sarcina fiscală asupra unei persoane necășătorite care realizează un câștig salarial mediu (%)	27,2	28,4	28,7	29,0	28,9	25,7	25,9	25,3	.	.	.
Sarcina fiscală asupra unei persoane necășătorite care realizează 50% din câștigul salarial mediu (%)	23,0*	25,3	25,7	26,1	26,0	22,8	23,2	22,9	.	.	.
Datoriile totale ale sectorului financiar, neconsolidate (variație de la an la an)	39,0	15,6	5,4	4,9	4,8	-0,1	1,3	4,8	.	.	.
Rata fondurilor proprii de nivel 1 (%) ²	.	17,1	17,3	15,8	18,5	18,0	19,2	19,6	.	.	.
Rentabilitatea capitalurilor proprii (%) ³	.	5,1	3,2	6,4	1,5	-4,5	-3,8	-1,2	.	.	.
Datoriile neperformante brute (% din totalul instrumentelor de datorie și din totalul împrumuturilor și al avansurilor) (4)	.	5,8	8,7	11,4	.	17,9	15,8	10,7	.	.	.
Rata șomajului	6,9	6,5	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	6,0	5,7	5,6
Rata șomajului de lungă durată (% populația activă)	3,7	2,2	2,4	2,9	3,0	3,2	2,8	3,0	.	.	.
Rata șomajului în rândul tinerilor (% din populația activă, pentru aceeași categorie de vârstă)	19,3	20,0	22,1	23,9	22,6	23,7	24,0	21,7	20,5	.	.
Rata de activitate (15-64 de ani)	63,1	63,1	64,9	64,1	64,8	64,9	65,7	66,1	.	.	.
Persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială (% din totalul populației)	45,6	43,0	41,5	40,9	43,2	41,9	40,3	37,4	.	.	.
Persoane care trăiesc în gospodării cu o intensitate foarte scăzută a muncii (% din totalul populației cu vârsta sub 60 de ani)	9,2	8,1	7,7	7,3	7,9	7,6	7,2	7,9	.	.	.
Soldul bugetului general (% din PIB)	-2,5	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-0,8	-0,8	-2,8	-3,6	-3,9
Ponderele taxelor și a impozitelor în PIB (%)	28,6	27,0	26,9	28,0	27,8	27,3	27,4	28,1	26,1	25,4	25,4
Soldul structural (% din PIB)	.	.	-5,6	-3,0	-2,5	-1,0	-0,6	-0,6	-2,5	-3,9	-4,0
Datoria publică brută (% din PIB)	14,5	23,2	29,9	34,2	37,3	37,8	39,4	38,0	39,1	40,5	42,3

(1) Suma instrumentelor de datorie din portofoliu, alte investiții și active de rezervă

(2,3) Grupuri bancare naționale și bănci independente

(4) Grupuri bancare naționale și bănci independente, filiale sub control străin (din UE și din afara UE) și sucursale sub control străin (din UE și din afara UE).

Sursa: Comisia Europeană, BCE

2. PROGRESSE ÎNREGISTRATE CU PRIVIRE LA RECOMANDĂRILE SPECIFICE FIECĂREI ȚĂRI

Progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor adresate României în anul 2016⁽³⁾ trebuie înțelese într-o perspectivă pe termen mai lung, de la introducerea semestrului european în 2011. Câștigurile greu obținute în urma consolidării fiscal-bugetare sunt în pericol de a fi anulate, iar progresele înregistrate în ceea ce privește agenda reformelor structurale au fost inegale.

Progresele înregistrate în materie de ajustare fiscal-bugetară sunt în pericol de a fi anulate. Începând cu anul 2009, România a adoptat măsuri vizând o consolidare fiscal-bugetară semnificativă, care au condus la atingerea obiectivului pe termen mediu în 2014 și 2015. Cu toate acestea, autoritățile derulează în prezent o politică fiscal-bugetară expansionistă, care duce la o abatere semnificativă de la obiectiv.

Bilanțul României privind piața forței de muncă, educația și reformele sociale este eterogen. Progresele înregistrate în reformarea serviciilor publice de ocupare a forței de muncă au fost inițial lente, dar s-au accelerat în mod semnificativ în 2016, fiind catalizate de eforturile României de a îndeplini condițiile prealabile pentru obținerea de fonduri UE. Solicitățile formulate în repetate rânduri de a extinde sfera politicilor active în domeniul pieței forței de muncă și de a spori eficacitatea acestora au primit un răspuns adecvat în 2016, prin modificări legislative, integrarea bugetelor naționale și al Fondului social european, precum și printr-o mai bună coordonare între serviciile de ocupare a forței de muncă și cele de asistență socială. Recomandările specifice fiecărei țări (RST) care au fost formulate succesiv în vederea găsirii de soluții pentru problemele legate de ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor și de procentajul ridicat de tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare și-au găsit răspuns într-o abordare mai integrată, care a fost propusă în 2016, inclusiv prin acordarea unui rol central Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă. Aceste reforme au potențialul de a genera efecte tangibile și durabile, dar numai dacă sunt puse în aplicare și

menținute pe termen lung. Impozitarea veniturilor salariale a fost redusă, însă fără a se avea în vedere un obiectiv specific. Solicitățile repetate de a combate munca nedeclarată au generat progrese limitate, exemplificate de inspecții comune efectuate de către administrația fiscală și Inspekția Muncii în 2016. S-au înregistrat progrese limitate până în prezent cu privire la instituirea unui mecanism de stabilire a salariului minim, deciziile luate nefiind bazate pe criterii obiective. În ceea ce privește incluziunea socială, Legea privind venitul minim de incluziune a fost adoptată în 2016 ca răspuns la RST formulate succesiv și va intra în vigoare în 2018. În 2016 a început o reorientare către introducerea unor servicii integrate pentru grupurile dezavantajate, care ar putea avea un impact considerabil când va fi pusă pe deplin în aplicare și extinsă la nivel național. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea calității și a accesului la educația și îngrijirea copiilor preșcolari prin introducerea de tichete sociale pentru familiile sărace, inclusiv pentru romi. Strategia privind părăsirea timpurie a școlii a fost adoptată ca răspuns la RST repetate. S-au înregistrat unele progrese cu privire la acest subiect în 2016, dar va fi esențial să se accelereze punerea în aplicare pe teren pentru a se reduce rata abandonului școlar. S-au înregistrat unele progrese în domeniul învățământului profesional și tehnic (VET) prin adoptarea unei strategii VET și prin reintroducerea școlilor profesionale, insuficient corelate însă cu piața forței de muncă.

Reformele din domeniul sănătății au avansat în 2016 Ministerul Sănătății a revizuit un mecanism de feedback din partea pacienților pentru raportarea plăților informale, a adoptat noi măsuri legislative pentru a capacita decizional pacienții, a consolidat rolul consiliilor de etică în spitalele publice și a introdus sancțiuni. Au fost luate unele măsuri pentru a spori disponibilitatea serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie, dar acestea se află încă într-un stadiu incipient.

Eforturile de consolidare a capacității administrației publice au fost intensificate în 2016. Acestea au inclus, în special: (i) transparența, orientarea strategică și coerența politicilor publice; (ii) instrumente de luare a deciziilor; (iii) coordonarea în cadrul și între

⁽³⁾ Pentru evaluarea altor reforme puse în aplicare în trecut, a se vedea în special secțiunea 3.

diferitele niveluri ale administrației. Au fost adoptate noi strategii pentru dezvoltarea funcției publice și formarea profesională pentru administrația publică, prin care s-au stabilit linii de reformă în ceea ce privește gestionarea resurselor umane, dar acestea nu au fost încă puse în aplicare. Aceste reforme ar putea fi anulate dacă nu sunt puse în practică și menținute în timp.

S-au înregistrat progrese în simplificarea procedurilor administrative. După ce perioada 2011-2013 a fost marcată de lipsa progreselor, în perioada 2013-2015 acestea au fost semnificative, fiind adoptate două strategii în domeniu, un plan de acțiune privind spiritul antreprenorial, mediul de afaceri și IMM-urile și un program guvernamental pentru perioada 2013-2016. Instituirea unui departament specializat pentru IMM-uri, mediu de afaceri și turism a consolidat în continuare progresele. Ca urmare, în ultimii 3 ani, România a obținut rezultate peste media UE în ceea ce privește facilitarea creării de noi întreprinderi.

În analiza progreselor înregistrate în reformarea sistemului judiciar și a luptei împotriva corupției s-a concluzionat că România a realizat progrese substanțiale cu privire la o mare parte din reforma sistemului judiciar ⁽⁴⁾ și în ceea ce privește investigarea corupției la nivel înalt. Sunt încă necesare eforturi în ceea ce privește respectarea independenței sistemului judiciar în viața publică din România, finalizarea reformelor introduse de Codul penal și Codul civil și asigurarea eficienței executării hotărârilor judecătorești. România a realizat unele progrese în privința unor măsuri suplimentare de prevenire și de combatere a corupției, în special în administrația locală. Rămân de soluționat probleme importante în punerea în aplicare efectivă a politicilor preventive care au fost definite în 2016 ⁽⁵⁾. România a realizat progrese substanțiale privind anchetarea cazurilor de corupție la nivel înalt.

Per ansamblu, România a realizat unele progrese⁽⁶⁾ în ceea ce privește respectarea

recomandărilor specifice fiecărei țări din 2016.

În general, s-au înregistrat progrese limitate privind credibilitatea instituțiilor bugetare, respectarea obligațiilor fiscale și colectarea impozitelor și stabilitatea financiară. Per ansamblu au existat, în schimb, unele progrese privind ocuparea forței de muncă, stabilirea salariului minim, educația și pensiile. S-au înregistrat în general unele progrese în domeniul sănătății, al administrației publice și al întreprinderilor publice. Per ansamblu s-au înregistrat unele progrese în zonele rurale, în domeniul transporturilor și al investițiilor.

⁽⁴⁾ Comisia Europeană (2017c)

⁽⁵⁾ Strategia națională anticorupție 2016-2020

⁽⁶⁾ Informații cu privire la progresele realizate și acțiunile întreprinse pentru a răspunde recomandărilor formulate în fiecare dintre respectivele subpărți ale RST sunt prezentate în tabelul recapitulativ din anexă. Această evaluare

generală nu include o evaluare a conformității cu Pactul de stabilitate și de creștere.

Tabelul 2.1: Tabel recapitulativ privind evaluarea RST din 2016

România	Progresele globale înregistrate în ceea ce privește RST din 2016: Unele progrese
Versiunea integrală a RST	Evaluarea progreselor:
RST 1: Să se limiteze abaterea de la obiectivul bugetar pe termen mediu în 2016 și să se realizeze o ajustare bugetară anuală de 0,5 % din PIB în 2017, cu excepția cazului în care obiectivul bugetar pe termen mediu este respectat printr-un efort mai redus. Să se asigure aplicarea cadrului fiscal-bugetar și respectarea într-o mai mare măsură a obligațiilor fiscale și îmbunătățirea colectării impozitelor. Să se asigure că inițiativele legislative nu subminează securitatea juridică și nu pun în pericol stabilitatea financiară. În cazul în care este necesar, să se adopte măsuri menite să atenueze astfel de riscuri.	Progrese limitate* - Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește asigurarea punerii în aplicare a cadrului fiscal-bugetar național - și s-au realizat progrese limitate în ceea ce privește respectarea într-o mai mare măsură a obligațiilor fiscale și îmbunătățirea colectării impozitelor. - S-au înregistrat unele progrese în asigurarea stabilității financiare.
RST 2: Să se consolideze serviciile oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în special prin adaptarea serviciilor la profilurile persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, printr-o mai bună corelare a acestor servicii cu serviciile de asistență socială, inclusiv cu serviciile sociale, și prin acordarea unei atenții speciale tinerilor neînregistrați. Să se definească, în consultare cu partenerii sociali, criterii obiective pentru stabilirea salariului minim. Să se ia măsuri pentru a preveni părăsirea timpurie a școlii și să se extindă oferirea unei educații de calitate, în special în rândul romilor. Să se adopte legea privind egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și femei.	Unele progrese - S-au realizat progrese semnificative în ceea ce privește consolidarea serviciilor oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. - S-au înregistrat unele progrese în corelarea serviciilor de ocupare a forței de muncă cu serviciile de asistență socială: în acest sens, urmează să se deruleze un proiect-pilot. - S-au înregistrat progrese limitate în stabilirea salariului minim. - S-au realizat unele progrese pentru a combate părăsirea timpurie a școlii și a extinde oferta de educație de calitate. - Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și pentru femei.
RST 3: Să se combată plățile informale din sistemul sanitar și disponibilitatea serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie să fie mai mare. Să se consolideze independența și transparența gestionării resurselor umane în administrația publică. Să se simplifice procedurile administrative pentru întreprinderi și populație. Să se consolideze guvernanța corporativă a întreprinderilor publice.	Unele progrese - S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește combaterea plăților informale în sistemul de sănătate. S-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește sporirea disponibilității serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie. - S-au realizat progrese limitate în gestionarea resurselor umane în administrația publică. - Au fost realizate unele progrese în ceea ce privește simplificarea procedurilor administrative pentru întreprinderi și populație. - Au fost realizate progrese semnificative în guvernanța corporativă a întreprinderilor publice.
RST 4: Să se îmbunătățească accesul la servicii publice integrate, să se extindă infrastructura de bază și să se încurajeze diversificarea economică, în special în zonele rurale. Să se adopte și să se pună în aplicare Master Planul General de Transport. Să se consolideze prioritizarea proiectelor de investiții publice și pregătirea acestora.	Unele progrese - S-au realizat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la servicii integrate, extinderea infrastructurii de bază și încurajarea diversificării economice, în special în zonele rurale. - Unele progrese. Adoptarea Master Planului General de Transport în septembrie 2016 oferă cadrul strategic necesar pentru investiții, dar ritmul de punere în aplicare rămâne lent. - S-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește prioritizarea și pregătirea proiectelor.

(1) Această evaluare generală a RTS 1 nu include o evaluare a conformității cu Pactul de stabilitate și de creștere.

Caseta 2.1: Contribuția bugetului UE la schimbările structurale din România

Pentru perioada 2014-2020, României i s-a alocat o sumă totală de 30,8 miliarde EUR din fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI), echivalentul a 2,6 % din PIB pe an și a 44 % din investițiile publice naționale preconizate ⁽¹⁾. Se estimează că, până la 31 decembrie 2016, s-au alocat diferitelor proiecte 3,5 miliarde EUR, ceea ce reprezintă aproximativ 11 % din suma totală de care poate beneficia România din fondurile ESI.

Finanțările din Fondul european pentru investiții strategice, din programul Orizont 2020, din Mecanismul pentru interconectarea Europei și din alte fonduri ale UE gestionate direct vin în completarea fondurilor structurale și de investiții europene. Până la sfârșitul anului 2016, România a semnat acorduri în valoare de 1,2 miliarde EUR (din Fondul de coeziune) pentru proiecte din cadrul Mecanismului pentru interconectarea Europei. Grupul BEI a aprobat finanțări în cadrul fondurilor ESI în valoare de 148 de milioane EUR, care se așteaptă să genereze investiții în valoare totală de 417 milioane EUR (situație la sfârșitul anului 2016).

În 2015 și 2016, fondurile ESI au avut un rol foarte important în sprijinirea punerii în aplicare a reformelor structurale ale României prin condiționalități *ex-ante* ⁽²⁾ și investiții cu obiective precise. De exemplu, dezvoltarea CD&I prin actualizarea Registrului Național al Infrastructurilor de Cercetare și consolidarea guvernanței acestui sector, dezvoltarea sistemului de sănătate și a infrastructurii de transporturi și gestionarea apei și a deșeurilor. Master Planul General de Transport, adoptat în 2016, și reforma conexă din domeniul feroviar vizează să ofere o foaie de parcurs stabilă și durabilă pentru investițiile viitoare și să consolideze capacitatea administrativă a întreprinderilor publice din sector. Condiționalitățile *ex-ante* privind gestionarea deșeurilor, achizițiile publice și transporturile (reforma rutieră și feroviară) nu sunt încă respectate și se depun eforturi în acest sens, pentru a se evita o eventuală suspendare a plăților intermediare pentru programele vizate. A fost lansată reforma Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă, printr-o strategie națională, un catalog de servicii și noi mecanisme de intervenție, deja existente. Aceste reforme au pregătit terenul pentru o mai bună punere în aplicare a proiectelor de investiții publice, inclusiv a celor finanțate din surse naționale și din celelalte instrumente ale UE menționate anterior. Există sprijin pentru reformele administrative prin intermediul unor finanțări cu obiective concrete în cadrul Fondului social european, al îndrumărilor oferite de Serviciul de sprijin pentru reforme structurale și, indirect, al asistenței tehnice. Îndeplinirea condiționalităților *ex-ante* este pe drumul cel bun, mai puțin în domeniul deșeurilor.

La elaborarea programelor 2014-2020 s-a ținut seama de RST-urile relevante care se axează pe aspecte structurale. Printre acestea se numără consolidarea măsurilor active de ocupare prin elaborarea unei abordări personalizate pentru cei care se află în căutarea unui loc de muncă și întărirea capacității serviciului public de ocupare a forței de muncă prin ameliorarea metodelor sale de lucru (o mai bună direcționare a măsurilor către tinerii care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare). Activitățile planificate în sprijinul punerii în aplicare a RST-urilor au drept obiectiv majorarea ratei de frecvență a școlii și reducerea abandonului școlar timpuriu prin măsuri de remediere precum programe după terminarea programului școlar și de tip „a doua șansă”. Reforma sistemului de achiziții publice a avansat prin instituirea Agenției Naționale pentru Achiziții Publice, transpunerea tuturor directivelor din domeniul achizițiilor publice și adoptarea de norme de legislație secundară.

În plus, prin fondurile ESI este vizată eliminarea altor bariere structurale care frânează creșterea economică și competitivitatea. Investițiile finanțate din fondurile ESI sprijină reforma din sectorul deșeurilor, de exemplu prin reducerea cantității de deșeuri biodegradabile depozitate și sporirea ratei de reciclare a deșeurilor menajere și a celor similare acestora, pe baza Planului național de gestionare a deșeurilor, adoptat în 2016. Fondurile ESI contribuie la sporirea competitivității în sectorul agricol și la crearea de noi oportunități de angajare prin diversificarea economiei rurale, de exemplu prin sprijinirea dezvoltării și restructurării unui număr de 30 000 de mici ferme, facilitarea înființării de întreprinderi de către 9 400 de tineri fermieri și sprijinirea a 3 000 de IMM-uri neagricole.

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/RO>

⁽¹⁾ Investițiile publice naționale se definesc ca formarea brută de capital + creditele fiscale pentru investiții + cheltuielile naționale din agricultură și pescuit.

⁽²⁾ Înainte ca statele membre să adopte programe, li se cere să îndeplinească un număr de condiționalități *ex-ante*, care vizează îmbunătățirea cadrului și a condițiilor pentru majoritatea domeniilor de investiții publice. În cazul statelor membre care nu și-au îndeplinit condiționalitățile *ex-ante* până la sfârșitul anului 2016, Comisia poate propune suspendarea temporară a unor plăți intermediare sau a tuturor acestor plăți.

3. PRIORITĂȚILE ÎN MATERIE DE REFORMĂ

3.1. FINANȚE PUBLICE ȘI FISCALITATE

Politica fiscal-bugetară a devenit prociclică în 2016 și se preconizează că deficitul se va accentua, cu încălcarea cadrului bugetar. Ca o consecință a reducerilor semnificative ale impozitelor și a creșterii cheltuielilor, deficitul public s-a accentuat în 2016 și se estimează că va crește și mai mult în 2017, încălcându-se cadrul bugetar al țării, ale cărui dispoziții sunt solide din punct de vedere teoretic, dar nu sunt puse în practică. Din cauza înrăutățirii soldului bugetar, se estimează că rata datoriei publice se va deteriora treptat, rămânând însă sub 60 % din PIB. Amploarea evaziunii fiscale și nivelul scăzut de respectare a obligațiilor fiscale reprezintă în continuare o provocare.

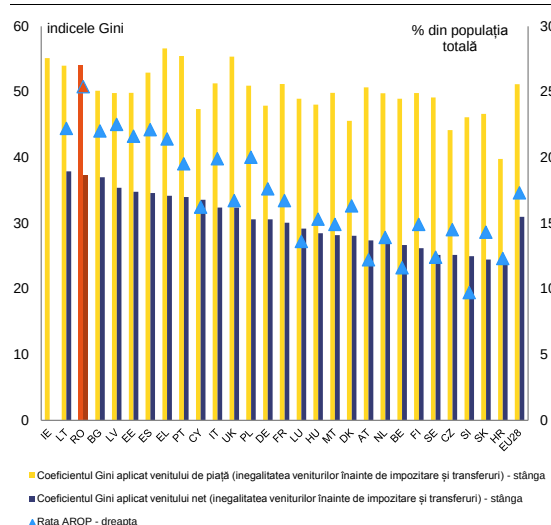
3.1.1. FISCALITATE

Structura generală a regimului fiscal este favorabilă creșterii economice. În comparație cu media UE, veniturile fiscale depind mai mult de impozitele pe consum și mai puțin de impozitele pe profit și pe veniturile salariale ⁽⁷⁾ (Comisia Europeană, 2016f).

Impactul sistemelor de impozitare și de asigurări sociale asupra reducerii inegalităților în materie de venituri este relativ scăzut. Diferența dintre inegalitatea veniturilor de piață (înainte de plata impozitelor și a prestațiilor) și inegalitatea veniturilor disponibile (după plata impozitelor și a prestațiilor) este relativ redusă (graficul 4.1.1). Progresivitatea impozitării veniturilor salariale este relativ scăzută, contribuind la obținerea acestui rezultat. Cu toate acestea, guvernul a eliminat plafonul de 5 salarii medii brute, astfel încât, începând din 2017, contribuțiile la asigurările sociale și la sistemul de sănătate se aplică întregului venit obținut. S-au eliminat contribuțiile de asigurare socială de sănătate datorate de pensionari și impozitul pe venit pentru pensiile mai mici de 2 000 RON (440 EUR). Începând din 2015, guvernul a redus în mai multe etape cota standard de TVA și TVA-ul

pe produse alimentare și alte produse. Cu toate acestea, cotele reduse de TVA nu reprezintă cel mai eficient instrument de reducere a inegalităților în materie de venituri, întrucât acestea nu vizează în mod specific familiile vulnerabile.

Graficul 3.1.1: Inegalitatea veniturilor (2015)

Datele pentru 2015 sunt doar parțial disponibile pentru IE.

Sursa: Comisia Europeană, 2016b

Ponderea muncii nedeclarate continuă să fie ridicată, cu efecte asupra veniturilor fiscale. Munca nedeclarată reprezintă aproximativ 15 %-20 % din PIB ⁽⁸⁾. În pofida numărului sporit de controale comune derulate de inspectoratele de muncă și autoritățile fiscale, rezultatele acestora rămân limitate, parțial și din cauza faptului că nu se iau încă suficiente măsuri de prevenire ⁽⁹⁾. Acest lucru se explică prin faptul că resursele nu sunt întotdeauna orientate către sectoarele cu cele

⁽⁷⁾ Impozitele pe proprietate, urmate de cele pe consum sunt cel mai puțin dăunătoare creșterii economice, în timp ce impozitul pe profit pare a avea cel mai mare efect negativ. A se vedea Arnold, 2008.

⁽⁸⁾ În plus, discrepanța dintre sarcina fiscală relativ ridicată asupra costului forței de muncă (calculată pe baza obligațiilor fiscale legale) și rata implicită redusă de impozitare a veniturilor salariale (derivată din încasările efective din impozite) sugerează un volum ridicat de câștiguri disimulate. Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă a fost de 42,1 % în 2014 (cu puțin peste media UE-28 de 41,8 %). Datele privind sarcina fiscală se referă la persoanele singure fără copii, cu un salariu mediu. Rata implicită de impozitare a veniturilor salariale în 2014, de 32,8 %, a fost cu mult sub media din UE-28, de 36,4 % (Comisia Europeană, 2016g).

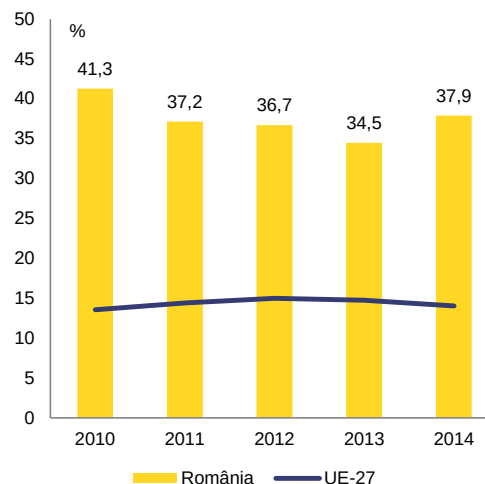
⁽⁹⁾ La fel ca în anii precedenți, mai puțin de 40 % din raporturile de muncă constatate ca nedeclarate au fost oficializate în urma controalelor în 2016.

mai mari riscuri, iar măsurile preventive, inclusiv campaniile de informare, sunt insuficiente. La începutul anului 2017, în încercarea de a reduce dimensiunea sectorului informal, în special în agricultură, guvernul a introdus o scutire de la impozitul pe venit pentru persoanele fizice care obțin venituri din activități sezoniere pe baza unor contracte de muncă de 12 luni.

Gradul de respectare a normelor fiscale rămâne scăzut, fapt demonstrat și de faptul că România înregistrează cel mai mare deficit de încasare a TVA din UE. Deficitul de încasare a TVA, și anume diferența dintre veniturile din TVA preconizate teoretic și TVA-ul colectat efectiv, a crescut cu 3,4 puncte procentuale în 2014 (graficul 3.1.2), în ciuda unui mediu economic favorabil și a introducerii de măsuri antifraudă. În 2016, pentru combaterea evaziunii și a fraudelor în materie de TVA, a fost modificată și clarificată legislația privind înregistrarea și radierea contribuabililor în scopuri de TVA, iar procedurile de rambursare a TVA-ului au fost ajustate ⁽¹⁰⁾.

În 2016 au fost adoptate mai multe măsuri de combatere a evaziunii fiscale. În prezent se continuă introducerea obligatorie, dar treptată ⁽¹¹⁾, a unor aparate de marcat electronice fiscale care sunt conectate la sistemul informatic al Agenției Naționale de Administrare Fiscală. Un impozit specific anual pe venit a înlocuit impozitul pe profit pentru contribuabilii care își desfășoară activitatea în anumite domenii, cum ar fi serviciile hoteliere și baruri/restaurante. Impozitul se calculează pe baza unor coeficienți, cum ar fi suprafața spațiului alocat activității, indiferent de volumul vânzărilor sau de profiturile nete. Cu toate acestea, din 2017, pragul cifrei de afaceri pentru aplicarea regimului fiscal pentru microîntreprinderi a fost mărit de cinci ori, iar rata de impozitare a fost redusă, extinzându-se, prin urmare, sfera abaterii de la regimul fiscal standard, ceea ce poate contribui și mai mult la evitarea obligațiilor fiscale.

Graficul 3.1.2: Deficitul de încasare a TVA

Sursa: CASE et al. (2016)

3.1.2. CADRUL BUGETAR

Cadrul bugetar este solid, însă este afectat de lipsa asigurării respectării normelor din domeniu. Normele fiscal-bugetare incluse în Legea responsabilității fiscal-bugetare ⁽¹²⁾ sunt bine concepute ⁽¹³⁾. Cu toate acestea, Legea bugetului de stat pe anul 2016 nu a respectat aceste norme, întrucât plafonul de deficit de 20,9 miliarde RON contravine obiectivului bugetar pe termen mediu, și anume un deficit structural de 1 % din PIB ⁽¹⁴⁾. Consiliul Fiscal din România a concluzionat că proiectul de buget pentru 2016 „deviază în mod deliberat și substanțial de la regulile fiscale”. În plus, prima rectificare a bugetului (din august) a încălcat prevederea prin care se interzic majorările cheltuielilor de personal în cursul exercițiului fiscal, iar a doua rectificare (din noiembrie) a

⁽¹²⁾ Pentru descrierea cadrului fiscal-bugetar a se vedea Comisia Europeană, 2016a. În ceea ce privește reforma guvernanței fiscal-bugetare care se află la baza cadrului actual, a se vedea Comisia Europeană 2012.

⁽¹³⁾ Situație reflectată în indicele eficacității regulilor fiscal-bugetare care reflectă soliditatea elaborării tuturor regulilor fiscal-bugetare în vigoare într-o țară. România a înregistrat o creștere semnificativă a valorii indicelui în 2014 (ultimul an pentru care sunt disponibile date). A se vedea: http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/fiscal_governance/fiscal_rules/index_en.htm.

⁽¹⁴⁾ Regula privind deficitul impune respectarea obiectivului bugetar pe termen mediu sau convergența către acest obiectiv, și anume un deficit structural de -1 % din PIB (sau de -0,5 %, în cazul în care nivelul datoriei depășește 60 % din PIB).

⁽¹⁰⁾ Ordinele nr. 1503/2016 și respectiv 1559/2016 ale președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

⁽¹¹⁾ Introducerea aparatelor de marcat electronice fiscale este planificată pentru 2018, după o serie de întârzieri.

încălcă prevederea prin care se interzice majorarea deficitului primar în cursul anului fiscal.

Strategia fiscal-bugetară pe termen mediu nu oferă îndrumări privind procesul bugetar anual. În temeiul Legii responsabilității fiscal-bugetare, strategia fiscal-bugetară stabilește ipotezele macroeconomice, planificarea bugetară pe termen mediu și plafoanele de cheltuieli care orientează procesul bugetar anual. Cu toate acestea, în 2016, ca și în anii precedenți, autoritățile nu au trimis Parlamentului o actualizare a strategiei fiscal-bugetare până la termenul legal, 15 august, ci simultan cu Legea bugetului pe 2017, în luna decembrie.

3.1.3. SUSTENABILITATEA PE TERMEN LUNG

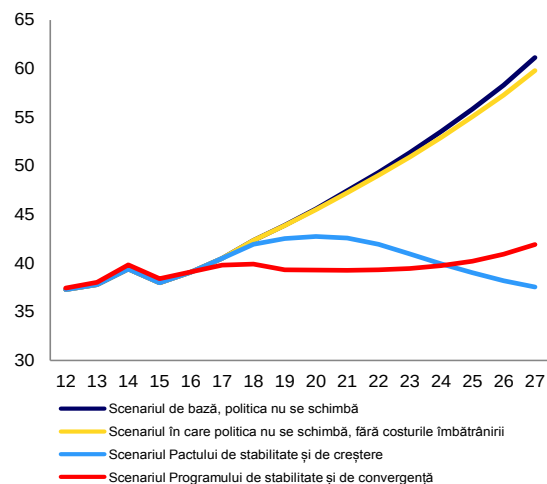
Din cauza înrăutățirii soldului bugetar, se estimează că rata datoriei publice se va deteriora treptat. Presupunând că politica bugetară nu se modifică [scenariul de bază⁽¹⁵⁾], datoria publică ar urma să crească în mod constant de la aproape 38 % din PIB în 2015 la 61 % din PIB în 2027 (graficul 3.1.3). Întrucât se estimează că deficitul primar se va deteriora, cheltuielile cu dobânzile vor crește treptat.

În lipsa unei reforme a sistemului de pensii, costurile îmbătrânirii populației vor deteriora dinamica datoriei. Vârsta de pensionare nu este aceeași pentru femei și bărbați (a se vedea secțiunea 3.3.1). În plus, a fost amânată punerea în aplicare a celui de al doilea pilon al sistemului de pensii, alcătuit din economii pentru pensii gestionate de sistemul privat. În planul inițial, contribuțiile la cel de al doilea pilon ar fi urmat să fie majorate la 6 puncte procentuale din contribuția angajaților la sistemul de pensii, însă în bugetul pe 2016 s-au prevăzut transferuri corespunzând unui nivel de 5,1 puncte procentuale din contribuții, iar în bugetul pe 2017 s-a menținut această cotă. Pe termen lung, costurile legate de îmbătrânirea populației, aferente asistenței medicale și îngrijirii pe termen lung vor avea, de asemenea, un impact negativ asupra ponderii datoriei în PIB⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁵⁾ Acest scenariu presupune un deficit primar structural constant de 2,3 % din PIB în perioada 2018-2027. Aceasta este valoarea din 2018, potrivit previziunilor Comisiei Europene din iarna anului 2017.

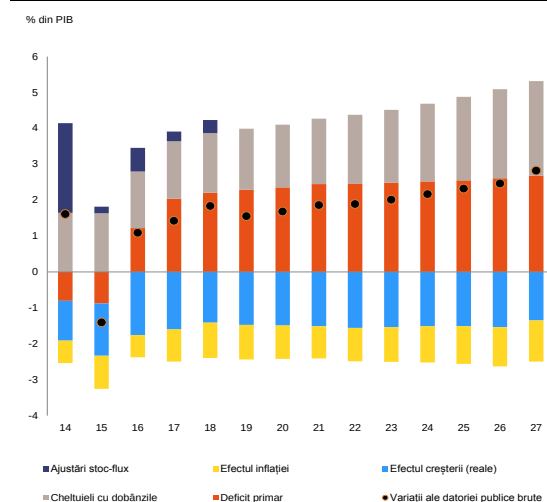
⁽¹⁶⁾ Se preconizează o majorare a costurilor totale generate de îmbătrânirea populației de la 15,6 % din PIB în 2016 la 16,2 % din PIB în 2030.

Graficul 3.1.3: Sustenabilitatea datoriei publice

Sursa: Comisia Europeană

Graficul 3.1.4: Rata anuală de modificare a ponderii datoriei brute, scenariul de referință

Sursa: Comisia Europeană

Datoria publică este sensibilă la riscul de schimb valutar. Întrucât peste jumătate din datoria publică este exprimată în valută, aceasta este sensibilă la șocurile ratei de schimb. În scenariul utilizat pentru testul de rezistență care implică o depreciere de 30 % a leului în 2017 și 2018, datoria publică ar crește rapid la aproximativ 51 % din PIB în 2018 și ar depăși pragul de 60 % din PIB în 2024⁽¹⁷⁾.

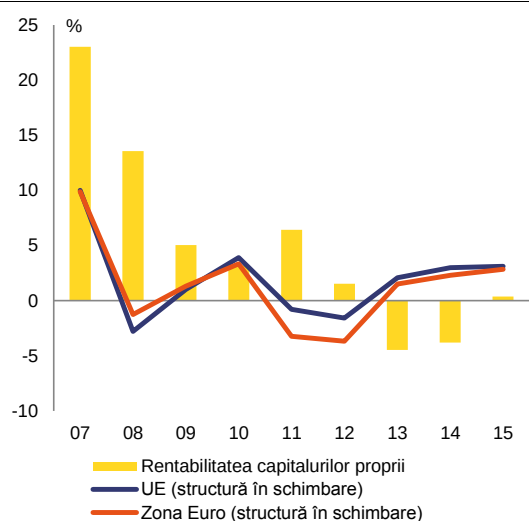
⁽¹⁷⁾ Acoperirea împotriva riscurilor a pozițiilor valutare poate reduce acest risc, dar acest lucru nu face obiectul analizei de față.

3.2. SECTORUL FINANCIAR

Stabilitatea financiară s-a îmbunătățit în 2016, însă inițiativele legislative au tendința de a submina previzibilitatea juridică și încrederea investitorilor. În contextul unei creșteri economice puternice și al relansării activității de creditare, bilanțurile băncilor au continuat să se consolideze și profitabilitatea a fost restabilită. După efectuarea, în 2015, a unei reevaluări a bilanțului și a testului de rezistență, s-au depus eforturi suplimentare pentru a se garanta o capitalizare adecvată în sectorul asigurărilor. Cu toate acestea, inițiativele legislative recurente ar putea submina stabilitatea sectorului financiar și percepția investitorilor, prin faptul că ar face mai puțin previzibil cadrul juridic.

Sectorul bancar rămâne bine capitalizat și dispune de lichidități, iar profitabilitatea a fost restabilită în 2016. În special, adecvarea capitalului la nivel de sistem s-a menținut în linii mari la același nivel de la sfârșitul anului 2015, fiind de 18,7 % la sfârșitul lunii septembrie 2016. Lichiditatea s-a menținut la niveluri confortabile, în timp ce raportul credite acordate/depozite atrase a scăzut la 87 % la sfârșitul lunii martie 2016. În urma curățării bilanțurilor în 2014, profitabilitatea sectorului bancar a revenit la valori pozitive în 2015 și a continuat să crească în 2016, în pofida marjelor de dobândă comprimate (graficul 3.2.1).

Graficul 3.2.1: Rentabilitatea capitalurilor proprii

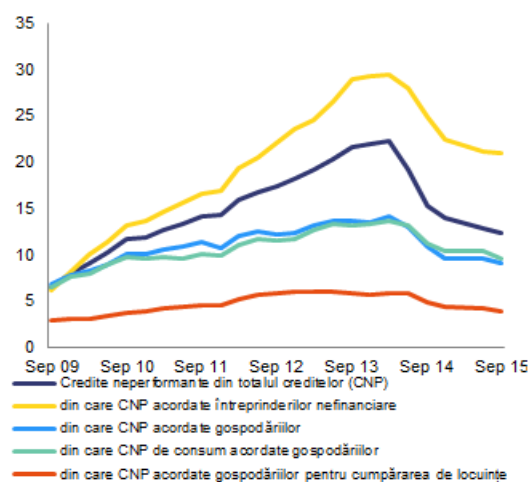

Sursa: Comisia Europeană

Pe fondul eliminărilor din bilanț și al vânzărilor de active depreciate, creditele neperformante au scăzut. Ca urmare a planului de rezoluție a

creditelor neperformante al Băncii Naționale a României (BNR) din 2014 și a măsurilor suplimentare adoptate în aprilie 2016 ⁽¹⁸⁾, creditele neperformante au scăzut puternic, cu aproximativ 12 puncte procentuale, de la valoarea de vârf înregistrată în februarie 2014 ⁽¹⁹⁾, situându-se la nivelul de 10,02 % în octombrie 2016. Cu toate acestea, băncile continuă să fie afectate de calitatea expunerilor față de societăți și a creditelor de consum, portofoliile de credite cu cele mai multe probleme legate de rambursare (graficul 3.2.2).

Graficul 3.2.2: Credite neperformante

Sursa: Banca Națională a României

Evaluarea calității activelor și testul de rezistență a sectorului bancar, programate în 2015, au fost amânate. BNR a decis să amâne pentru sfârșitul anului 2016 lansarea exercițiului de evaluare a impactului pe care Legea privind darea în plată l-a avut asupra datelor privind bilanțurile băncilor. În ceea ce privește guvernanta acestui

⁽¹⁸⁾ Ca urmare a măsurilor adoptate în 2014, BNR a cerut instituțiilor de credit, în aprilie 2016, să facă un efort suplimentar pentru a asigura provizionarea integrală a creditelor neperformante (cele cu scadența depășită cu peste 180 de zile, negarantate sau în cazul cărora există o probabilitate foarte mică de a se recupera garanția), pentru a facilita eliminarea din bilanț a acestora.

⁽¹⁹⁾ Definiția creditelor neperformante utilizată de BNR este în deplină concordanță cu definiția folosită de Autoritatea Bancară Europeană (ABE). Potrivit ABE, expunerile neperformante sunt cele care îndeplinesc oricare dintre următoarele criterii: i) sunt expuneri semnificative cu scadența depășită cu peste 90 de zile și ii) se consideră că, în lipsa executării garanției reale, este improbabil ca debitorul să își achite integral obligațiile din credite, indiferent de existența unei sume restante sau de numărul de zile de întârziere la plată.

exercițiu, evaluarea calității activelor și efectuarea testului de rezistență vor fi supravegheate de un comitet director cu participare internațională și se vor efectua cu sprijinul unor părți terțe independente de renume (incluzând auditori și societăți de evaluare imobiliară). Exercițiul, pe care BNR s-a angajat să îl înceapă la începutul anului 2017, va include toate instituțiile de credit de importanță sistemică. Metodologia de evaluare a calității activelor se va baza pe analiza cuprinzătoare realizată de BCE în 2014. Testul de rezistență va folosi în mare parte metodologia elaborată de Autoritatea Bancară Europeană pentru testul de rezistență efectuat în 2016 la nivelul UE.

În urma recomandărilor Comitetului european pentru risc sistemic, România instituie în prezent o autoritate macroprudențială. Pentru a-și consolida competențele în domeniul politicilor macroprudențiale, autoritățile intenționează să instituie un comitet național de supraveghere macroprudențială, care va înlocui actualul Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară⁽²⁰⁾, însă legea de instituire a acestui comitet nu a fost încă adoptată.

Autoritățile au introdus o serie de măsuri macroprudențiale în 2016. În mod concret, începând din 2016, BNR a identificat nouă bănci ca încadrându-se în categoria „alte instituții de credit de importanță sistemică” (O-SII) cu un amortizor pentru O-SII de 1 %. În martie 2016, BNR a adoptat un amortizor de risc sistemic de 1 %, aplicabil băncilor ale căror întreprinderi-mamă își au sediul în țări cu un rating speculativ (*non-investment*) al datoriei suverane pe termen lung. Această decizie a fost însă suspendată până la realizarea unui studiu de impact privind recente evoluții legislative. De la 1 martie 2017, măsurile macroprudențiale adoptate de BNR în urma recomandărilor Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară vor viza: (i) un amortizor O-SII de 1% din valoarea totală a expunerii la risc aplicat unui număr de 11 bănci identificate de BNR ca fiind O-SII pe baza datelor disponibile în iunie 2016 și (ii) suspendarea amortizorului de capital pentru risc sistemic.

⁽²⁰⁾ Instrumentele macroprudențiale în temeiul CRR/CRD IV sunt activate în prezent la recomandarea Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară. Acestea sunt puse în aplicare de BNR pentru instituțiile de credit și de Autoritatea de Supraveghere Financiară, în cazul firmelor de investiții.

Legea privind darea în plată trebuie să fie modificată pentru a ține seama de decizia Curții Constituționale. Legea privind darea în plată (Comisia Europeană, 2016a), în vigoare din mai 2016 și aplicabilă în mod retroactiv și contractelor de credit existente, vizează împrumuturile cu o valoare mai mică de 250 000 EUR care au fost acordate cu scopul de a achiziționa, construi sau renova un imobil cu destinație de locuință sau care au fost garantate cu cel puțin un imobil având destinația de locuință, indiferent de scopul pentru care au fost contractate. Creditele ipotecare acordate în cadrul programului „Prima casă”, sponsorizat de stat, au fost însă excluse din domeniul de aplicare al legii. Ca urmare a unei sesizări din partea instituțiilor de credit, la 25 octombrie 2016, Curtea Constituțională a hotărât că judecătorii vor evalua dacă debitorii îndeplinesc dispozițiile legale privind impreviziunea⁽²¹⁾ din Codul civil din 2011. Decizia Curții Constituționale atenuează impactul negativ al legii asupra sectorului bancar și reduce hazardul moral, prin faptul că mută accentul aplicabilității legii pe debitorii aflați în dificultate.

Impactul deplin al dării în plată este în continuare dificil de evaluat. Deși inițial legea viza debitorii aflați în dificultate financiară, experiența a arătat că au utilizat aceste prevederi și debitorii fără dificultăți și întârzieri la plata împrumuturilor. La momentul adoptării, băncile au mărit avansul cerut în cazul creditelor ipotecare, dar ulterior l-au redus pentru anumite categorii de debitori. Din punct de vedere prudențial, legea a determinat inițial revizuirea în sens ascendent a ponderilor de risc aplicate portofoliului de credite care intra în domeniul de aplicare al legii.⁽²²⁾ Cu toate acestea, după o reevaluare care a ținut seama și de decizia Curții Constituționale, acest portofoliu de credite nu mai este tratat ca fiind afectat de un eveniment de nerambursare și, prin urmare, nu mai este supus unor cerințe mai stricte de capital.

Curtea Constituțională a declarat neconstituțională legea privind conversia

⁽²¹⁾ Impreviziunea se referă la circumstanțe excepționale care nu ar fi putut fi prevăzute de către părți atunci când au încheiat contractul de împrumut.

⁽²²⁾ În conformitate cu dispozițiile Regulamentului (UE) nr. 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (Regulamentul privind cerințele de capital - CRR).

creditelor în franci elvețieni Spre deosebire de țările care au adoptat legi similare (cum ar fi Polonia și Croația), România are o expunere limitată la creditele în franci elvețieni, cu un stoc de rambursat care se ridică la 0,8 % din PIB (la sfârșitul lunii iunie 2016) și 3 % din totalul creditelor acordate gospodăriilor. Stocul total de împrumuturi în franci elvețieni a continuat să scadă în prima jumătate a anului 2016, comparativ cu 2015, pe fondul negocierilor voluntare dintre bănci și clienți pentru conversia împrumuturilor din franci elvețieni în lei. Legea privind conversia creditelor în franci elvețieni în lei la cursurile de schimb istorice (și anume la momentul în care a fost semnat contractul de împrumut), adoptată de Parlament în octombrie 2016, a fost trimisă de guvernul anterior la Curtea Constituțională în vederea unui control al constituționalității. În decizia sa din 7 februarie, Curtea Constituțională a respins conversia creditelor în franci elvețieni în lei la cursurile de schimb istorice și a susținut că aceasta ar trebui să se facă în condițiile de la data conversiei ⁽²³⁾. În plus, Curtea Constituțională a declarat legea neconstituțională din motive de procedură, aceasta fiind adoptată cu încălcarea principiului bicameralismului.

O nouă inițiativă legislativă, care se află în prezent în Parlament, ar putea afecta sectorul bancar. Un proiect de lege privind Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor poate afecta mandatul BNR și competențele acesteia de supraveghere prudențială a instituțiilor de credit. Proiectul de lege cuprinde mai multe dispoziții care vizează extinderea competențelor de supraveghere ale autorității pentru a include intermediarii financiari care operează în România, inclusiv instituțiile de credit. Este important să se mențină un echilibru adecvat între protecția consumatorilor și supravegherea prudențială în acest context.

⁽²³⁾ Potrivit previziunilor, conversia la cursurile de schimb istorice ar fi urmat să genereze pierderi pentru sectorul bancar. BNR a estimat în mod preliminar că această conversie a împrumuturilor din franci elvețieni în lei la cursurile de schimb istorice ar fi urmat să genereze o pierdere totală pentru bănci de 2,4 miliarde RON (530 de milioane EUR), conducând la o scădere cu 1,8 puncte procentuale a ratei de acoperire a capitalului la nivel de sistem. Unele bănci ar fi urmat să fie mai grav afectate și ar fi putut apărea și o volatilitate a ratei de schimb, întrucât băncile ar fi urmat să cumpere valută pentru a-și închide pozițiile deschise.

Este posibil ca independența autorităților de reglementare din sectorul financiar să fie fi afectată prin alte inițiative. Un proiect de propunere legislativă supus Parlamentului vizează să limiteze independența BNR, să ridice protecția juridică a personalului BNR pentru acțiunile întreprinse cu bună-credință și să supună BNR unui control parlamentar mai strict. Camera Deputaților a inițiat o propunere de modificare a cadrului juridic al Autorității de Supraveghere Financiară. Propunerea cuprinde noi dispoziții privind revocarea mandatului membrilor consiliului de administrație al Autorității, ceea ce contravine bunelor practici internaționale și are implicații asupra independenței exercițiului de supraveghere. În plus, Parlamentul a lansat procedura de revocare a mandatului președintelui Autorității de Supraveghere Financiară în urma unor măsuri luate după evaluarea activelor și pasivelor și testul de stres realizate în 2015 în sectorul asigurărilor pentru a remedia deficiențele legate de asigurarea auto obligatorie. Aceste măsuri denotă exercitarea unei presiuni politice ca răspuns la acțiunile de supraveghere și limitează independența autorităților de supraveghere.

Se aduc soluții unor probleme cu care se confruntă anumite societăți de asigurare (Comisia Europeană, 2016a). Astra Asigurări a intrat în insolvență în august 2015 și hotărârea a rămas definitivă în aprilie 2016. În urma hotărârii judecătorești, Fondul de Garantare a Asiguraților a început să facă plăți titularilor de polițe de asigurare din România și din străinătate. S-au luat mai multe măsuri subsecvente (inclusiv majorări de capital) pentru a restabili situația financiară a asiguraților aflați în dificultate, în urma evaluării activelor și pasivelor și a testului de stres din 2015, precum și în urma unui al doilea exercițiu efectuat cu privire la societățile de asigurări care nu au fost incluse în primul exercițiu. Aceste măsuri au fost luate în special pentru Euroins, care a fost plasată în redresare financiară în octombrie 2015, și City Insurance, care făcut obiectul unui plan de redresare financiară până la sfârșitul anului 2016. Întrucât eforturile depuse din 2014 de a restabili viabilitatea societății Carpatica nu dat rezultate, Autoritatea de Supraveghere Financiară i-a retras autorizația de funcționare în iulie 2016 și a solicitat deschiderea procedurii de insolvență. Măsurile adoptate până în prezent au contribuit la soluționarea problemelor identificate în urma evaluării activelor și pasivelor și a testului de stres

din 2015, însă continuă să existe mai multe elemente de vulnerabilitate, inclusiv o marjă redusă de solvabilitate pentru anumiți asigurători.

Guvernul a plafonat primele de asigurare pentru asigurarea auto obligatorie. Plafonarea primelor de asigurare, care a intrat în vigoare la 17 noiembrie 2016, a fost declanșată de majorarea acestor prime, *inter alia*, ca urmare a măsurilor luate pentru remedierea deficiențelor identificate cu ocazia evaluării activelor și pasivelor și a testului de stres din 2015. Guvernul consideră că această majorare este consecința unei denaturări a concurenței, întrucât două mari societăți de asigurare au părăsit piața, și a adoptat o ordonanță de urgență, cu scopul de a limita primele de asigurare pentru 6 luni. Plafioanele maxime ale primelor au fost calibrate de Autoritatea de Supraveghere Financiară și adoptate, prin ordonanță a guvernului, în noiembrie 2016. Această intervenție în stabilirea nivelului primelor de asigurare în lipsa unui sistem general de control al prețurilor nu pare să fie în conformitate cu legislația UE, în special cu dispozițiile Directivei „Solvabilitate II”. De asemenea, este probabil ca măsura să agraveze denaturările actuale și să exercite o presiune suplimentară, pe termen scurt, asupra capacității asigurătorilor de a genera profituri.

3.3. PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ, EDUCAȚIE ȘI POLITICI SOCIALE

3.3.1. PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

Prezentare generală și provocări

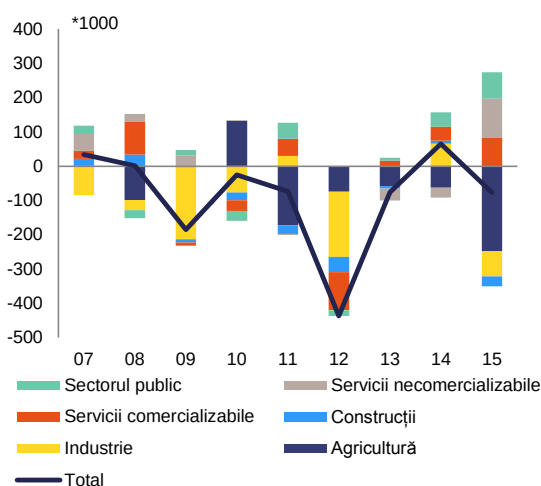
Situația de pe piața forței de muncă continuă să se îmbunătățească, prezentând în același timp provocări structurale. Rata ocupării forței de muncă a crescut (67,7 % în Q3/2016), la o oarecare distanță însă atât față de UE, cât și de obiectivele naționale, în timp ce șomajul se află în scădere. Cu toate acestea, România se confruntă în continuare cu o evoluție demografică negativă (explicată prin îmbătrânirea populației și emigrație), iar nivelul de inactivitate este unul dintre cele mai ridicate din UE. Există diferențe socioeconomice majore între zonele urbane cu dezvoltare rapidă și zonele rurale mai puțin dezvoltate și mai sărace sau cele de la periferia urbană. Diferențele în ceea ce privește accesul la asistență medicală și educație de calitate exacerbează aceste inegalități. Au fost inițiate reforme structurale, care ar trebui să contribuie la exploatarea potențialului de ocupare a forței de muncă și la reducerea disparităților, dar acestea nu au fost încă puse în aplicare pe deplin.

O reorientare sectorială, tipică pentru o economie în tranziție, este în curs de desfășurare. Pe măsură ce economia se transformă, locurile de muncă manuale, slab calificate (din agricultură și industrie) se pierd și se creează locuri de muncă în sectorul serviciilor (atât cele comercializabile, cât și cele necomercializabile pe plan internațional) și în sectorul public (graficul 3.3.1). Totodată, pe fondul unei creșteri economice susținute, se observă o relansare a sectorului construcțiilor. Se așteaptă ca serviciile să fie creatoare nete de locuri de muncă în următorul deceniu ⁽²⁴⁾. Tranziția forței de muncă de la un sector la altul aduce cu sine provocări.

Dificultățile întâmpinate în recrutarea și păstrarea angajaților cu înalte calificări în sectoarele aflate în creștere rapidă reprezintă o provocare pentru creșterea economică. Există deficite de competențe mai ales în sectorul TIC, dar și în rândul profesioniștilor din sănătate, învățământ și din domeniul serviciilor (CEDEFOP,

2016a). În plus, profesii și meserii calificate din domenii precum comerțul, ingineria, transportul și distribuția (Manpower Group 2015) sunt afectate de un deficit de forță de muncă. Rezultatele slabe obținute în sistemele de educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții, condițiile de muncă neatractive și salariile mai mari din străinătate (Comisia Europeană, 2015c) contribuie la deficitul de forță de muncă. În sfârșit, mobilitatea internă a forței de muncă, care ar putea echilibra anumite deficite de competențe, rămâne limitată ⁽²⁵⁾. Pentru a spori atractivitatea sectoarelor educației și sănătății, salariile din aceste domenii au fost majorate, însă rămâne de văzut care va fi impactul acestei măsuri.

Graficul 3.3.1: Ocuparea forței de muncă pe sectoare

Sursa: Comisia Europeană

Menținerea ritmului reformelor este esențială pentru a stimula bunăstarea și creșterea economică pe termen lung. Asigurarea în continuare a aplicării și sustenabilității măsurilor ambițioase de reformă adoptate în 2016 este esențială pentru obținerea unor efecte concrete, cu impact asupra creșterii economice viitoare, asupra reducerii sărăciei și asupra potențialului de dezvoltare al țării. Punerea în aplicare cu succes a reformelor depinde, de asemenea, de un dialog social eficace. Acesta din urmă este în continuare caracterizat de un nivel scăzut de negocieri

⁽²⁴⁾ Sectorul distribuției și cel al transporturilor sunt printre cele mai dinamice, urmate de serviciile pentru întreprinderi și alte tipuri de servicii (inclusiv TIC) și de serviciile necomercializabile pe plan internațional, cum ar fi învățământul și sănătatea (CEDEFOP 2016b).

⁽²⁵⁾ Recent au fost majorate salariile în sectorul public - în educație și sănătate - însă acest lucru s-a făcut ad-hoc, fără aplicarea unei politici globale întemeiate pe nivelul de calificare și pe rezultatele angajaților.

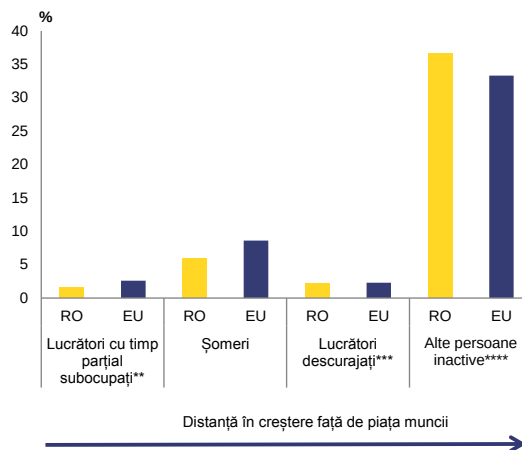
colective la nivel sectorial și de deficiențe de natură instituțională (Comisia Europeană, 2016a).

Forța de muncă neexploatăată

În acest context, pentru stimularea creșterii economice, este esențial să se exploateze potențialul neutilizat de forță de muncă. Nivelurile reduse ale șomajului sunt însoțite de una dintre cele mai ridicate rate de inactivitate ale populației apte de muncă din UE (graficul 3.3.2) și de existența unui sector informal foarte dezvoltat⁽²⁶⁾. Ocuparea forței de muncă și ratele de activitate în rândul femeilor, al persoanelor slab calificate, al tinerilor, al persoanelor cu handicap și al romilor rămân sub media UE.

Proporția tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) rămâne ridicată. Această situație s-a agravat în 2015, crescând cu 1,1 puncte procentuale, fiind determinată în principal de creșterea ratei de părăsire timpurie a școlii (a se vedea secțiunea 3.3.2). Două treimi din tinerii NEET rămân inactivi și printre ei se regăsește un procent relativ ridicat de romi și de femei care trăiesc în zonele rurale (Eurostat, 2016 și FRA, 2016).

Graficul 3.3.2: Potențialul de activare *

* Persoanele cu vârsta cuprinsă între 25 și 54 ani ca procent din populația totală în Q2/2016

** Lucrătorii cu fracțiune de normă care ar dori și sunt disponibili să lucreze ore suplimentare

*** Persoanele disponibile să lucreze, dar care nu sunt în căutarea unui loc de muncă

**** Persoane inactiv care nu sunt lucrători descurajați

Sursa: Comisia Europeană

O nouă abordare care vizează tinerii NEET are ca scop oferirea unor servicii mai bune de ocupare a forței de muncă. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă intenționează să trimită pe teren echipe integrate, care să identifice și să înregistreze tinerii NEET. Echipele vor oferi un parcurs de integrare bazat pe un model mai atractiv de politici active în domeniul pieței forței de muncă. Din 2016, toți tinerii NEET pot beneficia, pentru prima dată, de subvenții pentru ocuparea unui loc de muncă. Garanția pentru tineret nu a ajuns până în prezent decât parțial la tinerii NEET (Comisia Europeană, 2016i).

Romii sunt unul dintre cele mai dezavantajate grupuri pe piața forței de muncă. Numai unul din trei cetățeni romi cu vârsta între 20 și 64 de ani declară că desfășoară o activitate remunerată. Acest procent este aproximativ același în țările cu caracteristici similare, existând o discrepanță mare între bărbați și femei⁽²⁷⁾. În contextul unui deficit al forței de muncă și întrucât 20 % din noii veniți pe piața forței de muncă sunt romi (Banca

⁽²⁶⁾ La nivel național se estimează că numărul persoanelor implicate în economia informală este de aproximativ 1,2 milioane, ceea ce reprezintă 0,6 puncte procentuale din populația totală.

⁽²⁷⁾ 17 % dintre femeile și 49 % dintre bărbații romi au declarat că desfășurau o activitate remunerată în momentul realizării sondajului sau că desfășuraseră o astfel de activitate în ultimele patru săptămâni care au precedat sondajul. Diferența constată este, în medie, mai pronunțată în România față de țări cu situații similare (FRA, 2016).

Mondială, 2014b), este esențial pentru potențialul de creștere a economiei și pentru capacitatea acesteia de absorbție a șocurilor să existe perspective mai bune de angajare a romilor.

Participarea femeilor pe piața muncii rămâne scăzută. Rata de ocupare a femeilor nu s-a îmbunătățit din 2008 și rămâne sub media UE ⁽²⁸⁾, parțial din cauza faptului că lipsesc structuri de îngrijire a copiilor, facilități pentru îngrijirea pe termen lung și facilități de îngrijire a copiilor după programul școlar, la prețuri accesibile. Măsurile recent adoptate de Parlament pentru a sprijini concediul extins (de până la doi ani) pentru creșterea copilului ⁽²⁹⁾, care este aproape exclusiv luat de femei, ar putea deteriora și mai mult situația profesională a acestora. Egalizarea completă a vârstei de pensionare pentru femei și bărbați (la 65 de ani) se află pe agenda Parlamentului de mai mulți ani.

Politicile în domeniul pieței forței de muncă

În 2016, au fost adoptate măsuri cuprinzătoare pentru a îmbunătăți participarea activă pe piața forței de muncă. Ministerul Muncii are, pentru prima dată, o imagine globală integrată a finanțării disponibile prin intermediul Fondului social european și al bugetului național pentru politicile active în domeniul pieței forței de muncă. Se preconizează că utilizarea acestor surse de finanțare se va îmbunătăți datorită unei combinații de măsuri de activare mai atractive, bazate pe cerere și ofertă (inclusiv sprijin pentru antreprenariat și subvenții pentru ocuparea forței de muncă), adaptate grupurilor cele mai îndepărtate de piața forței de muncă. Au fost majorate stimulentele financiare care să acopere mutarea și cheltuielile de transport pentru a îmbunătăți mobilitatea internă a forței de muncă în conformitate cu planul național de mobilitate. Au fost lansate măsuri de încurajare a reîntoarcerii românilor din diaspora, cu sprijin financiar din partea UE.

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă va avea un rol esențial în politicile de

activare. În 2016, agenția a pus în practică o reformă temeinică a furnizării serviciilor și a elaborat o procedură pentru stabilirea profilului persoanelor în căutarea unui loc de muncă, ulterior codificată în legislație. Agenția intenționează să ia măsuri specifice în strânsă colaborare cu consilierii specializați în asistență socială și educație. Agenția a început să își formeze consilierii în management de caz și intenționează să angajeze profesioniști care să se ocupe de tinerii NEET, șomerii de lungă durată și grupurile inactive.

Majorările salariului minim continuă să fie adoptate fără aplicarea unor criterii obiective.

Majorările ad-hoc ale salariului minim au sporit semnificativ ponderea lucrătorilor care sunt remunerați cu salariul minim și au condus la o concentrare puternică în partea inferioară a distribuției salariilor (Comisia Europeană, 2016a). În ianuarie 2016, guvernul a instituit un grup de lucru tripartit care vizează introducerea unui mecanism de indexare a salariului minim în viitor. S-a realizat un studiu de impact care a analizat efectele economice și sociale ale modificării salariului minim și grupul tripartit a aprobat instituirea unui grup de experți care să asigure crearea mecanismului pe baza concluziilor studiului. În ciuda acestor evoluții, în ianuarie 2017 guvernul a decis să majoreze ad-hoc salariul minim la 1 450 RON (322 EUR) începând cu 1 februarie 2017 și la 1 750 lei (390 EUR) până în 2020. Aceste majorări nu se bazează pe criterii obiective, în ciuda activității grupului tripartit.

Provocări în zonele rurale

Disparitățile dintre zonele urbane și cele rurale împiedică dezvoltarea economică și socială.

Peste 45 % din populație trăiește în zone rurale care rămân mult în urma celor urbane în ceea ce privește reducerea sărăciei, ocuparea forței de muncă, educația, accesul la servicii și infrastructură (Comisia Europeană, 2016a). Clivajul dintre mediul urban și cel rural constituie o piedică în calea creșterii economice și a convergenței veniturilor.

Măsurile recent adoptate au scopul de a aborda aceste provocări în materie de dezvoltare socio-economică. În 2016, guvernul a adoptat un set cuprinzător de măsuri pentru a îmbunătăți nivelul de trai și a stimula productivitatea și diversificarea economică. Printre acestea se numără

⁽²⁸⁾ Decalajul de gen în ceea ce privește încadrarea în muncă este cu atât mai acut în cazul femeilor în vârstă, comparativ cu media UE (19,1 % față de 13,2 %).

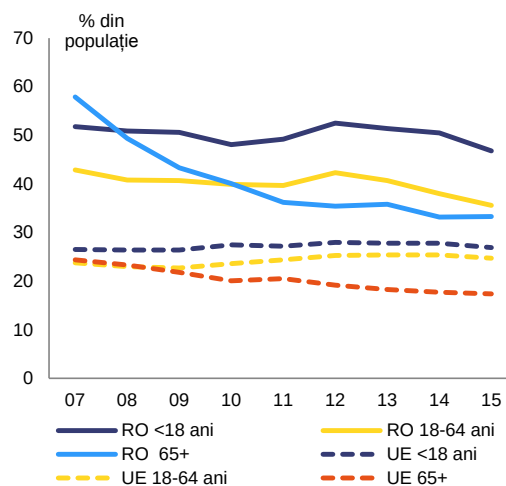
⁽²⁹⁾ Concediul pentru creșterea copilului a fost extins de la un an la doi ani, remunerat la 85 % din salariul anterior și fără o plafonare a acestuia.

modernizarea și restructurarea fermelor mici, înființarea de IMM-uri neagricole în zonele rurale, investiții în infrastructura rurală, inclusiv în infrastructura socială și de educație, precum și măsuri de oficializare a raporturilor de muncă. Punerea în aplicare cu succes a acestor măsuri va depinde de capacitatea de a orienta și de a absorbi în mod eficace fondurile UE disponibile.

3.3.2. SĂRĂCIE ȘI EXCLUZIUNE SOCIALĂ

Nivelurile de sărăcie și excluziune socială rămân ridicate. Deși în scădere (graficul 3.3.3), riscul de sărăcie sau de excluziune socială se menține la un nivel ridicat pentru tinerii NEET, familiile cu copii și persoanele cu handicap. În comparație cu zonele urbane, în mediul rural trăiesc de două ori mai multe persoane în comunități marginalizate, confruntându-se cu probleme legate de locuințe, de ocuparea forței de muncă și de natură socială (Banca Mondială, 2014a). Ponderea persoanelor sărace care trăiesc în locuințe de calitate foarte proastă și cheltuiesc peste 40 % din venituri pentru locuință este una dintre cele mai ridicate din UE. Rata sărăciei în rândul persoanelor încadrate în muncă (dublă față de media UE) provine din ponderea ridicată a lucrătorilor familiali neremunerați în zonele rurale. Nu în ultimul rând, România are unul dintre cele mai ridicate niveluri de inegalitate a veniturilor din UE, aflat în creștere (secțiunea 2).

Graficul 3.3.3: AROPE pentru anumite grupuri

Rata riscului de sărăcie sau a excluziunii sociale (% din totalul populației). Persoanele care sunt expuse riscului de sărăcie (AROP) și/sau care sunt afectate de o stare materială extrem de precară și/sau locuiesc în gospodării cu o intensitate a muncii egală cu zero sau foarte scăzută. 2007-2009 UE27, 2010-2015 UE28

Sursa: Comisia Europeană

Sărăcia și excluziunea socială sunt deosebit de ridicate în rândul romilor. Riscul de sărăcie al romilor este de aproape trei ori mai mare decât cel al restului populației. Acesta este ridicat în comparație cu alte state membre cu o minoritate romă importantă (BG, CZ, HU, SK, inclusiv RO), în care nivelul de sărăcie a romilor este estimat între de trei până la șase ori mai mare decât în cazul restului populației (FRA, 2016) ⁽³⁰⁾. Romii sunt concentrați în comunități marginalizate și aproximativ două treimi dintre aceștia locuiesc în case care nu dispun de instalații sanitare de bază (FRA, 2016, p. 19). Utilizarea sporită a sancțiunilor disuasive, cum ar fi amenzi, de către Consiliul National pentru Combaterea Discriminării reprezintă o evoluție promițătoare pentru asigurarea efectivă a respectării normelor anti-discriminare.

Incidența mare a sărăciei este asociată cu niveluri ridicate de inactivitate. Lipsa oricărei

⁽³⁰⁾ Cu ocazia sondajului din 2016 realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale s-au îmbunătățit metodele de eșantionare și de ponderare folosite pentru sondajul din 2011 și, prin urmare, rezultatele prezintă o imagine mai exactă a situației romilor din țările vizate. Indicatorii utilizați sunt aproximați îndeaproape cu cei folosiți în sondajele europene standard (EU SILC, EU LFS), dar nu s-a avut în vedere o comparabilitate totală. Pentru mai multe detalii, a se vedea FRA, 2016.

experiențe profesionale sau a unei experiențe profesionale recente, un nivel scăzut de competențe și de educație și posibilități limitate de angajare sunt principalele obstacole care împiedică persoanele sărace să își găsească un loc de muncă (Banca Mondială, 2017, în curs de apariție, p. 4). Problema este acută în zonele rurale și marginalizate, unde posibilitățile de angajare în alte domenii decât agricultura de (semi)subzistență sunt destul de limitate (pentru răspunsul coordonat la nivel de politici, a se vedea secțiunea privind provocările în zonele rurale).

Venitul minim de incluziune urmărește să combată sărăcia și să promoveze măsuri de activare. Adoptată în 2016, Legea privind venitul minim de incluziune, care urmează să intre în vigoare la 1 aprilie 2018 ⁽³¹⁾, consolidează trei programe în funcție de venituri (Comisia Europeană, 2016a). Aceasta dublează aproape bugetul actual ⁽³²⁾ și sporește caracterul adecvat și sfera de aplicare a prestațiilor, cu obiectivul de a scoate 10 % din populație din situația de sărăcie extremă. De asemenea, Legea privind venitul minim de incluziune prevede măsuri de consolidare a inspecțiilor și măsuri coercitive. Legea va combina măsuri de sprijin pasiv cu măsuri mai atractive pentru piața forței de muncă, menținând o parte din beneficiile pentru ocuparea unui loc de muncă și introducând măsuri active și obligatorii pe piața muncii pentru acest grup. Potențialul de activare al măsurilor obligatorii rămâne însă modest, acestea vizând să ajungă la doar 25 % din beneficiarii de venit minim de incluziune până în 2021.

Cu toate acestea, prestațiile sociale nu sunt încă revizuite într-un mod pe deplin previzibil. Nivelul principalelor prestații sociale, inclusiv al ajutorului de șomaj, se determină în funcție de indicatorul social de referință, care nu a fost actualizat de la adoptarea sa în 2008 (Comisia Europeană, 2016a). O revizuire periodică a indicatorului social de referință ar contribui la menținerea caracterului adecvat al prestațiilor sociale în timp, evitând revizuirii ad-hoc de amploare, neprevăzute în buget.

⁽³¹⁾ Pentru informații privind prestațiile sociale existente, a se vedea Comisia Europeană, 2016a.

⁽³²⁾ Bugetul programului va crește de la 1,4 la 2,4 miliarde RON (de la 310 la 530 de milioane EUR).

Pentru prima dată, în 2016, a fost adoptat un pachet cuprinzător pentru combaterea sărăciei.

Pachetul include fonduri UE și fonduri naționale și asigură o plasă de siguranță pentru persoanele expuse riscului de sărăcie. Acesta face tranziția de la o politică bazată pe plata de prestații sociale la furnizarea mai multor servicii sociale adaptate în funcție de grupa de vârstă, cum ar fi accesul la educație și îngrijire preșcolară, prevenirea părăsirii timpurii a școlii, tranziția de la școală la activitatea profesională și îmbunătățirea serviciilor sociale și medicale pentru persoanele în vârstă. Accreditarea oficială a serviciilor sociale a fost simplificată, însă lipsa integrării și a unei imagini de ansamblu a serviciilor furnizate cu finanțare națională și europeană îngreunează procesul de îndrumare către aceste servicii.

Pachetul de combatere a sărăciei include servicii integrate destinate comunităților marginalizate.

Un proiect-pilot de trimitere pe teren a unor echipe integrate este planificat a se derula în 2017 în 100 de comunități marginalizate (din peste 500 de astfel de comunități), în special în zonele rurale. Din echipe fac parte asistenți sociali, asistenți medicali comunitari sau mediatori sanitari, profesori de sprijin sau mediatori școlari și acestea furnizează servicii adaptate nevoilor specifice ale grupurilor celor mai dezavantajate, colaborând îndeaproape cu serviciile publice de ocupare a forței de muncă. Atunci când va fi aplicat pe scară mai largă, la nivelul întregii țări, se așteaptă ca impactul proiectului asupra furnizării de servicii integrate, în prezent scăzut, să fie semnificativ.

3.3.3. EDUCAȚIE

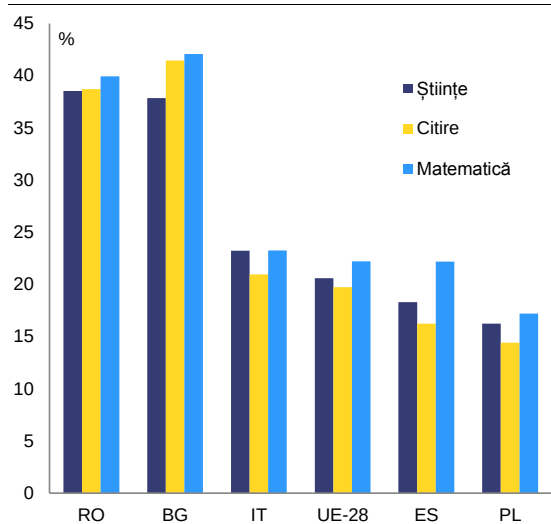
Oferta inegală de educație de calitate afectează potențialul capitalului uman.

Rezultatele slabe în ceea ce privește competențele de bază, rata ridicată și în creștere a părăsirii timpurii a școlii și cea scăzută a absolvirii învățământului terțiar nu vin în întâmpinarea nevoii crescânde de mână de lucru calificată, iar situația este agravată și de fluxul persistent de emigrație. Relevanța educației pe piața forței de muncă rămâne o provocare, iar participarea la învățarea pe tot parcursul vieții este foarte scăzută. În România, nivelul cheltuielilor publice pentru educație este printre cele mai scăzute din UE (Comisia Europeană, 2016a). Dacă se continuă astfel, acești factori vor continua să

submineze potențialul capitalului uman și creșterea economică.

O rată mare de elevi nu posedă un nivel adecvat de competențe de bază. În cadrul testării din 2015 efectuate în cadrul Programului OCDE pentru evaluarea internațională a elevilor (PISA) s-au înregistrat rezultate slabe pe scară largă în ceea ce privește competențele de bază (graficul 3.3.4). Peste jumătate din elevii din medii defavorizate din punct de vedere socioeconomic dețin competențe insuficiente, ceea ce indică faptul că statutul socioeconomic are un impact puternic asupra rezultatelor școlare. S-au înregistrat rezultate slabe în toate mediile socioeconomice, iar ponderea elevilor cu performanțe de vârf în domeniul științei este scăzută. Acest lucru riscă să frâneze în viitor potențialul de inovare al țării și să îi afecteze competitivitatea pe termen lung. S-au depus eforturi pentru revizuirea programei școlare, în sensul orientării acesteia către învățarea bazată pe competențe, dar va dura mult până când rezultatele vor deveni vizibile⁽³³⁾.

Graficul 3.3.4: Proportia persoanelor cu rezultate slabe în rândul tinerilor în vârstă de 15 ani la testul PISA 2015

Sursa: OCDE

Accesul la educație de calitate este limitat în zonele rurale și în comunitățile rome. Școlile din mediul rural, unde învață aproape jumătate din elevii din învățământul primar și secundar inferior,

au rezultate mai slabe decât școlile din mediul urban. Rezultatele la învățătură ale romilor sunt afectate negativ de calitatea inferioară a predării în școlile în care predomină elevii rome. Segregarea educațională⁽³⁴⁾, care se explică parțial prin distribuția inegală a romilor în țară și prin atitudini discriminatorii, pune piedici unei educații favorabile incluziunii. Doar 38 % din copiii rome cu vârste cuprinse între 4 ani și vârsta de școlarizare obligatorie sunt incluși într-o formă de educație și îngrijire preșcolară. Tichetele sociale au fost introduse pentru a sprijini înscrierea copiilor săraci la grădiniță.

Rata în creștere a persoanelor care părăsesc timpuriu școala reprezintă o provocare suplimentară. În 2015, proporția persoanelor care au părăsit timpuriu școala era de 19,1 %, a treia cea mai ridicată din UE, fiind deosebit de mare în zonele rurale, în cadrul comunităților rome⁽³⁵⁾ și al persoanelor cu handicap. Această tendință este determinată de sărăcie și de oferta insuficientă de educație de calitate (Comisia Europeană, 2016a, p. 64-65). Pentru reducerea fenomenului de părăsire timpurie a școlii au fost lansate proiecte la scară națională, finanțate prin Fondul social european. Numărul programelor de tip „a doua șansă” a crescut, dar este în continuare insuficient (Comisia Europeană, 2016h).

Calitatea și relevanța pentru piața muncii a învățământului terțiar continuă să fie o provocare. Rata de absolvire a învățământului terțiar este una dintre cele mai scăzute din UE (25,6 % în 2015, față de 38,7 % în UE-28) și este puțin probabil să se îmbunătățească semnificativ din cauza ratelor scăzute de promovare a examenului de bacalaureat (68,1 % în 2016) și a ratei ridicate de părăsire timpurie a școlii. În ciuda unor progrese înregistrate (Comisia Europeană, 2016h), relevanța pentru piața forței de muncă rămâne o provocare, fapt ilustrat de rata de ocupare a absolvenților (77 % în 2015 față de 93 % în 2008).

Progresele înregistrate în domeniul învățământului profesional și tehnic (VET) sunt insuficiente pentru a răspunde nevoilor de pe

⁽³³⁾ După revizuirea programei școlare pentru învățământul primar (clasele 1-4), din septembrie 2017 se va introduce o nouă programă pentru clasele 5-8. Planurile de reformare a programei pentru învățământul liceal au fost amânate.

⁽³⁴⁾ Aproximativ 29 % din copiii rome învață în școli în care toți elevii sau majoritatea acestora sunt rome (FRA, 2016).

⁽³⁵⁾ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene estimează că 77 % din rome părăsesc timpuriu școala.

piața forței de muncă. Recent au fost introduse metode de învățare de tip dual pentru a sprijini reforma sistemului de învățământ profesional și tehnic, prin oferirea de stimulente fiscale societăților private care furnizează cursuri de formare pentru elevi. A fost adoptată o strategie pentru învățământul profesional și tehnic, ca o condiționalitate *ex ante* pentru fondurile UE, și a fost inițiată o reformă a sistemului de ucenicie. Cu toate acestea, calificările și programa școlară din învățământul profesional și tehnic continuă să fie insuficient aliniate la necesitățile pieței forței de muncă.

Participarea la învățarea pe tot parcursul vieții este una dintre cele mai scăzute din UE. Cooperarea dintre ministerele și instituțiile care desfășoară activități educaționale pentru adulți este limitată. Există o strategie națională pentru a remedia deficiențele sistemelor de învățământ profesional și tehnic și de învățare pe tot parcursul vieții, însă punerea în aplicare a acesteia este lentă și încă nu au fost lansate acțiuni pe teren finanțate prin FSE în acest domeniu.

3.3.4. SISTEMUL DE SĂNĂTATE ȘI ÎNGRIJIREA PE TERMEN LUNG

Sistemul de sănătate se confruntă cu provocări structurale și legate de finanțare. Sistemul de sănătate este caracterizat de un acces inegal și de cheltuieli ineficiente, precum și de lipsa unei structuri de finanțare sustenabile pe termen lung. Sistemul rămâne axat pe spitale, existând puține servicii de îngrijire primară și ambulatorie, ceea ce are drept rezultat servicii de îngrijire învechite și ineficace (Comisia Europeană, 2016c). În plus, depășirea repetată a bugetului alocat produselor farmaceutice limitează introducerea de medicamente inovatoare. Sistemele electronice din sistemul medical, care ar putea îmbunătăți eficiența și diminua incidența corupției, nu sunt pe deplin funcționale. Guvernanța defectuoasă și lipsa unor politici globale de sănătate publică se adaugă acestor provocări.

Rezultatele din domeniul sănătății sunt slabe, ceea ce afectează capacitatea de inserție profesională a forței de muncă. Din cauza ratei ridicate a mortalității, se pierd 2 203 ani de viață potențial productivi la 100 000 de locuitori [față de media UE de 1 236; date din 2013 (UE/OCDE,

2016)]. În plus, mortalitatea infantilă, mortalitatea perinatală, mortalitatea evitabilă și mortalitatea cauzată de boli ale sistemului circulator se numără printre cele mai ridicate din UE, deși cifrele sunt în scădere de-a lungul timpului.

Accesul la asistență medicală este limitat și inegal. Accesul la îngrijire de bună calitate este afectat de densitatea scăzută de medici generalişti, de medici specialiști⁽³⁶⁾ și de asistenți medicali, pe fondul nediminuării fenomenului de migrație a personalului medical către statele membre ale UE. Nivelul scăzut al finanțării publice contribuie la plățile informale, care constituie unul dintre principalele obstacole financiare în ceea ce privește accesul la asistență medicală. Având în vedere faptul că sectorul rămâne în continuare insuficient finanțat, 11 % din populație a declarat în 2014 că a oferit bani sau cadouri medicilor și 8 % asistenților medicali (Ministerul Sănătății din România *et al.*, 2015). Decalajul dintre bogați și săraci în ceea ce privește neefectuarea unui control medical necesar este al patrulea din UE, dublu față de media UE. Accesul la anumite medicamente esențiale cu un grad ridicat de eficacitate din punct de vedere al costurilor este limitat. Asistența medicală primară și echipele comunitare integrate nu sunt suficient de prezente pe teren.

În sistemul medical, eficiența din punctul de vedere al costurilor și accesul vor fi ameliorate prin noi inițiative. Au fost introduse noi medicamente și un nou sistem de fixare a prețurilor la produsele farmaceutice, ceea ce ar trebui să îmbunătățească accesul la medicamente eficiente din punctul de vedere al costurilor. O nouă lege privind asistența medicală comunitară, adoptată în octombrie 2016 și care instituie centre și echipe sanitare, ar trebui să îmbunătățească accesul la asistență medicală al grupurilor vulnerabile, inclusiv în zonele rurale. În plus, investițiile din fondurile ESI pentru perioada 2014-2020 se axează pe măsuri menite să îmbunătățească accesul la asistență medicală al grupurilor vulnerabile și marginalizate. Printre măsurile deja adoptate se numără elaborarea și aprobarea de planuri regionale de servicii de sănătate și majorări salariale pentru personalul medical.

⁽³⁶⁾ 236,3 medici la 100 000 de locuitori, în timp ce media europeană este de 349,6.

Programul de reformă este incomplet. Deși Strategia națională de sănătate 2014-2020 include măsuri specifice pentru remedierea rezultatelor slabe din domeniul sănătății și a înregistrat unele rezultate pozitive, punerea în aplicare pe termen lung va fi crucială pentru a menține aceste evoluții. Nu a fost încă elaborată o abordare cuprinzătoare privind funcționarea sistemelor electronice și strategia privind forța de muncă.

Corupția din sistemul de sănătate a fost recunoscută ca fiind o problemă deosebită (Comisia Europeană, 2017c). Principalele aspecte se referă la achizițiile publice din spitale, fraudele din sistemul asigurărilor și rambursările false, darea și luarea de mită pentru eliberarea certificatelor medicale care oferă acces la prestații speciale și practica larg răspândită a plăților informale către profesioniștii din domeniul sănătății.

Consolidarea integrității și reducerea riscurilor de corupție au devenit o prioritate în 2016. Strategia Națională Anticorupție 2016-2020 din august 2016 propune un set cuprinzător de măsuri de combatere a corupției din sistemul de sănătate. Un sistem electronic revizuit de raportare are ca obiectiv reducerea plăților informale. Ministrul Sănătății a lansat în decembrie 2016 o linie telefonică specială la care pot apela pacienții, medicii sau martorii unor fapte de corupție din orice unitate medicală pentru a raporta posibilele încălcări. Printre alte măsuri se numără modificări ale codurilor de etică ale spitalelor și sporirea gradului de răspundere al managerilor spitalelor, prin asigurarea faptului că aceștia sunt angajați în urma unui concurs public ⁽³⁷⁾. Cu privire la acest ultim aspect, există semne de regres în 2017 ⁽³⁸⁾. Dată fiind natura multilaterală a problemei corupției din sistemul de sănătate, principala provocare va fi aceea de a pune în aplicare în mod eficace toate măsurile prevăzute în cadrul Strategiei naționale anticorupție 2016-2020.

⁽³⁷⁾ Inclusiv comisiile speciale selectate pe baza unor criterii obiective.

⁽³⁸⁾ Guvernul a adoptat o ordonanță de urgență în noiembrie (79/2016), care a modificat modul de selecție a managerilor de spitale pentru a asigura că aceștia sunt angajați în urma unui concurs public și, de asemenea, a extins sfera de aplicare a dispozițiilor privind conflictele de interese pentru o categorie mai largă a personalului de conducere din spitale. Această ordonanță a fost respinsă de Senat în ianuarie 2017, dar trebuie totuși să treacă și prin Camera Deputaților.

3.4. INVESTIȚII

3.4.1. COMPETITIVITATE EXTERNĂ

Cont curent

Evoluțiile contului curent au fost determinate în mare parte de balanța comercială. În urma crizei, contul curent a cunoscut o îmbunătățire notabilă, apropiindu-se de echilibru în 2014. Această corecție s-a datorat îmbunătățirii balanței comerciale, în special în ceea ce privește serviciile (Comisia Europeană, 2016a). Cu toate acestea, în 2015, balanța contului curent a intrat într-un deficit moderat, care s-a accentuat în 2016 din cauza deteriorării balanței comerciale pe fondul creșterii susținute a importurilor.

Se așteaptă ca deficitul contului curent să se deterioreze, pe fondul creșterii susținute a importurilor. În România, creșterea importurilor este impulsivă de cererea internă puternică. Oficialii Comisiei Europene sugerează că importurile de bunuri și servicii au crescut cu 0,6 % ca răspuns la o creștere cu 1 % a cererii interne⁽³⁹⁾⁽⁴⁰⁾. În condițiile în care, potrivit previziunilor, consumul va continua să crească într-un ritm accelerat (a se vedea secțiunea 1.1), se estimează că importurile vor continua să înregistreze o creștere puternică în 2017-2018, iar deficitul de cont curent se va ridica la 3,1 % din PIB până în 2018.

Rezultatele la export

Deși a înregistrat o scădere față de perioada anterioară, competitivitatea a fost principalul factor care a contribuit la soliditatea rezultatelor la export. Între 2000 și 2015, cota de piață a României în comerțul mondial a crescut cu peste 100%, de la 0,18 % la 0,39 %. O mare parte din această creștere se explică prin factori interni de tip „push” (de impuls), precum costurile forței de muncă, care oferă un indicator al

competitivității economiei⁽⁴¹⁾. Creșterea competitivității a fost deosebit de puternică pe durata crizei, scăzând însă în perioada 2011-2015.

Cererea externă a influențat în mod negativ rezultatele la export. Evoluțiile cererii externe au avut un impact pozitiv până în 2007, dar au devenit nefavorabile odată cu începutul crizei. Această schimbare s-a produs parțial din cauza concentrării exporturilor către piața UE, dar și ca urmare a încetirii semnificative a activității economice care a afectat principalii parteneri comerciali ai României din afara UE: Rusia și Turcia. Rusia nu mai figurează nici măcar în clasamentul primelor 10 destinații ale exporturilor românești (graficul 3.4.1)⁽⁴²⁾.

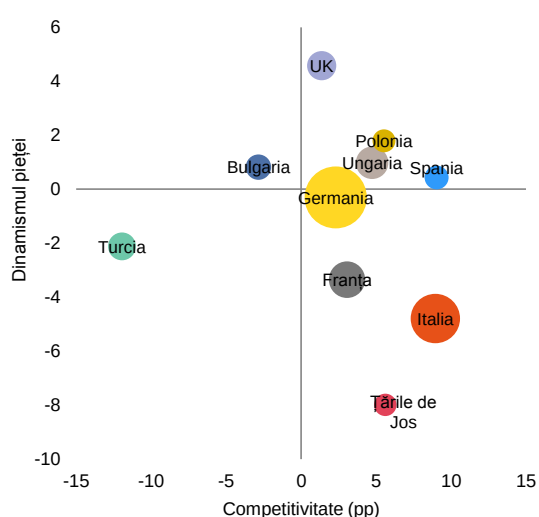
⁽³⁹⁾ Banca Națională a României a concluzionat, de asemenea, într-o analiză a sa (Buletin lunar, iunie 2016) că cererea internă puternică a avut un impact relativ ridicat asupra creșterii importurilor, deoarece oferta internă s-a adaptat mai lent surplusului de cerere de consum apărut în urma scăderii taxării indirecte și majorării veniturilor.

⁽⁴⁰⁾ Oficialii Comisiei Europene au estimat, de asemenea, că elasticitatea exportului și importului este de 0,4, ceea ce concordă cu intensitatea relativ scăzută a exporturilor. În România, acestea reprezentau în 2014 73 % din valoarea adăugată națională, pondere superioară mediei UE, de 63 %. (Sursa: www.wiod.org).

⁽⁴¹⁾ Concluzia se bazează pe o analiză realizată pe baza metodologiei „shift-share”. Variațiile cotelor de piață ale exporturilor sunt defalcate în factori de tip „pull” (de atracție), care reflectă impactul evoluțiilor cererii externe sau al reorientărilor sectoriale de pe piețele mondiale, și în factori de tip „push” (de impuls), care indică modul în care diferitele structuri ale exporturilor afectează performanța relativă a respectivelor țări. Factorii de tip „push” pot fi interpretați ca un indicator general al „competitivității” unei economii.

⁽⁴²⁾ Potrivit estimărilor realizate de oficialii Comisiei, exporturile de mărfuri ale României ar urma să scadă cu 2,4 %, în urma descreșterii cu 1 % a cererii externe.

Graficul 3.4.1: Specializarea geografică în cele mai importante 10 destinații de export în 2015

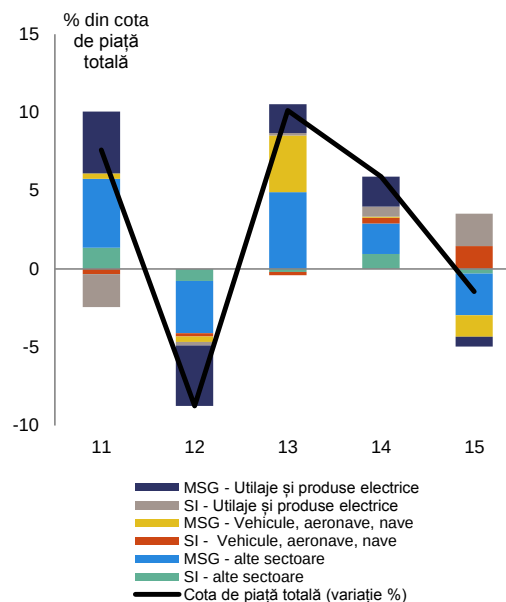

Mărimea bulelor indică ponderea exporturilor României din totalul importurilor țării de destinație. „Dinamismul pieței” desemnează diferența dintre ratele de creștere anuale ale importurilor mondiale per piață geografică și importurile la nivel mondial. „Competitivitatea” desemnează diferența dintre ratele de creștere anuale ale exporturilor României per piață și importurile mondiale per piață.

Sursa: Comisia Europeană

În 2015, cota de piață a sectoarelor de export tradiționale a scăzut, ceea ce inversează evoluțiile recente. Defalcarea evoluțiilor recente pe categorii de specializare pe produse ilustrează faptul că România a pierdut din competitivitate în 2015 în sectoarele sale cele mai importante: vehiculele și utilajele. Aceste pierderi au fost compensate parțial, dar nu în totalitate, de dinamismul acestor sectoare (graficul 3.4.2).

Graficul 3.4.2: Defalcarea rezultatelor la export

Notă: SI reprezintă specializarea sectorială inițială a României, în timp ce MSG arată măsura în care România a reușit să câștige cote de piață, în medie, de la o categorie de produse de export la alta.

Sursa: Comisia Europeană

Dinamica salariilor

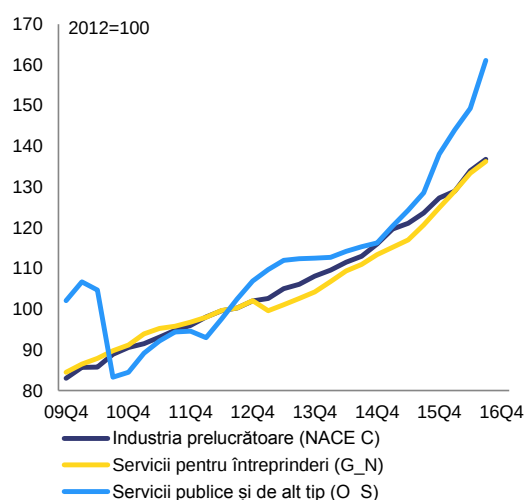
Ajustările salariale din sectorul public sunt pe cale să conducă la modificări salariale în sectorul bunurilor comercializabile. În mod concret, salariile din sectorul public au exercitat un rol precursor în procesul de stabilire a salariilor în perioada premergătoare crizei și în perioada imediat ulterioară. În urma crizei, sectorul bunurilor necomercializabile și-a unit forțele cu sectorul public, influențând în mod decisiv procesul de stabilire a salariilor.

La nivelul întregii economii, salariile au crescut rapid în 2016, ca urmare a creșterii salariale din sectorul public. În ultimii ani, creșterile salariale din sectorul public au fost mai volatile decât cele din sectorul privat (graficul 3.4.3). Perioadele de reduceri și stagnări salariale din sectorul public au fost urmate de creșteri rapide ale remunerațiilor. În general, începând cu 2010, salariile din sectorul public au crescut mai repede decât cele din sectorul privat. Creșterea salariilor a fost determinată, de asemenea, de majorările importante ale salariului minim ⁽⁴³⁾. Astfel, în

⁽⁴³⁾ A se vedea caseta 2.1.1 de la Comisia Europeană 2016a, p. 10-11.

2016 remunerația nominală per angajat a cunoscut o creștere accelerată (a se vedea secțiunea 1.5), după câțiva ani de creștere moderată ⁽⁴⁴⁾.

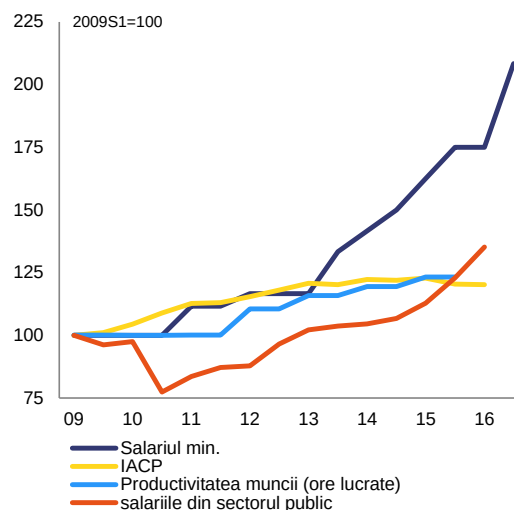
Graficul 3.4.3: Indicele costului forței de muncă

Sursa: Comisia Europeană

Efectele de propagare dinspre sectorul bunurilor necomercializabile către sectorul bunurilor comercializabile pot fragiliza competitivitatea externă în viitor. Întrucât, sectorul bunurilor comercializabile nu are în niciun caz un cuvânt greu de spus în procesul de stabilire a salariilor, este probabil ca, pe termen mediu, salariile din acest sector să țină pasul cu creșterile salariale din sectorul public și din cel al bunurilor necomercializabile. Astfel, modificările imprevizibile aduse politicii salariale din sectorul public ar putea cauza o deviere de la fundamentele economice a evoluțiilor salariale de la nivelul întregii economii.

Graficul 3.4.4: Creșterea salariului minim și a celor din sectorul public față de evoluția inflației și a productivității (2009-2016)

Sursa: Comisia Europeană

Un grad mai ridicat de predictibilitate în procesul de stabilire a salariilor din sectorul public și a salariului minim ar fi util pentru a se evita efectele negative asupra competitivității. Potrivit estimărilor realizate de serviciile Comisiei, creșterea cu 1 % a ratei reale efective de schimb bazate pe costurile unitare ale muncii ar duce la o scădere cu 0,7 % a exporturilor. Această estimare se bazează pe ipoteza că rezultatele la export sunt puternic afectate de evoluția costurilor forței de muncă și de cea a cursului de schimb. Având în vedere evoluția productivității, a convergenței veniturilor și a competitivității României, ar trebui să se acorde o deosebită atenție majorărilor salariale din sectorul public și impactului potențial al acestora (Graficul 3.4.4).

3.4.2. INVESTIȚII PUBLICE ȘI INFRASTRUCTURĂ

În România, infrastructura reprezintă unul dintre principalii factori care îngreșează competitivitatea. Realizarea de investiții de calitate ar impulsiona creșterea economică pe termen lung, inclusiv în ceea ce privește procesul de recuperare a decalajelor față de UE și convergența cu aceasta. Starea precară a infrastructurii reprezintă unul dintre principalele obstacole aflate în calea desfășurării de activități economice. În plus, slaba calitate a infrastructurii

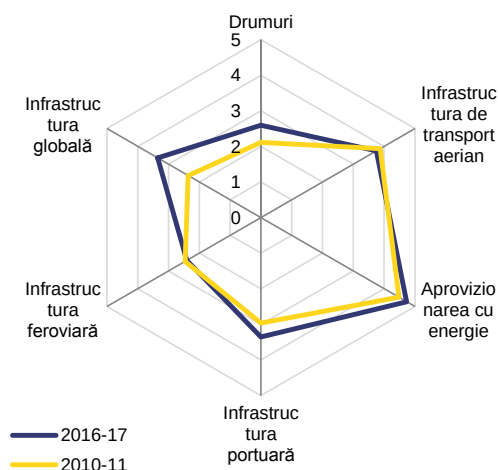
⁽⁴⁴⁾ Remunerația salariaților constă în salarii și indemnizații, precum și în contribuțiile sociale ale angajatorilor.

agradează disparitățile regionale și problemele de incluziune (secțiunea 3.3.1).

În pofida cheltuielilor publice ridicate, calitatea infrastructurii rămâne deficitară. În ultimul deceniu, România a înregistrat cea mai mare rată a investițiilor publice din UE. În același timp, în ciuda faptului că, per ansamblu, s-au înregistrat îmbunătățiri, România se situează pe ultimul loc în UE în ceea ce privește calitatea percepută a infrastructurii (graficul 3.4.6). Acest clasament este valabil mai ales în sectorul transporturilor, în care România ocupă locul 128 (din 138 de țări) la calitatea drumurilor și locul 79 la calitatea infrastructurii feroviare (graficul 3.4.5). Sectorul transporturilor continuă să fie dominat de întreprinderi publice care funcționează în pierdere (a se vedea secțiunea 3.4.3), în timp ce se amână reforma instituțională și legislativă atât de necesară a acestui sector.

Autoritățile au adoptat măsuri de îmbunătățire a investițiilor în sectorul transporturilor. În septembrie 2016 a fost adoptat Master Planul General de Transport pentru perioada 2014-2030, care prevede obiective operaționale și strategice și proiecte prioritare pe termen mediu și lung. În plus, pentru a accelera investițiile în infrastructura rutieră, guvernul a scindat autoritatea națională responsabilă cu construcția de drumuri în două organisme, urmând ca unul dintre acestea să se ocupe de investițiile în infrastructură, iar celălalt, de administrarea infrastructurii. Impactul acestor măsuri va depinde de punerea lor efectivă în aplicare.

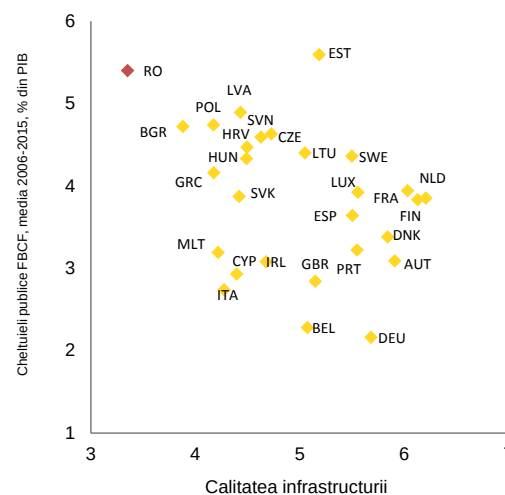
Graficul 3.4.5: Indicele competitivității la nivel mondial

Notă: respondenții au acordat note de la 1 (cea mai slabă) la 7 (cea mai bună).

Sursa: World Economic Forum (Forumul Economic Mondial), 2016-2017.

Graficul 3.4.6: Cheltuielile pentru investiții publice și calitatea infrastructurii

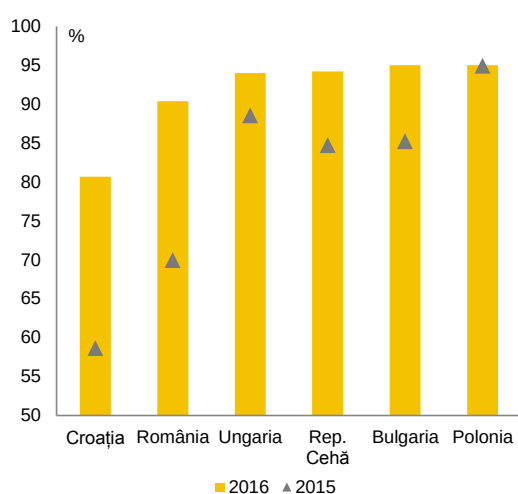
Notă: respondenții au acordat note de la 1 (cea mai slabă) la 7 (cea mai bună).

Sursa: Comisia Europeană și World Economic Forum: Indicele competitivității la nivel mondial 2015-2016

O mai bună absorbție a fondurilor UE ar putea juca un rol esențial în îmbunătățirea cheltuielilor cu infrastructura. În perioada 2007-2013, rata de execuție financiară înregistrată de România în ceea ce privește fondurile structurale și de coeziune a fost dintre cele mai scăzute din UE (Graficul 3.4.7). Cererile de plată depuse în contul proiectelor acoperă doar 77 % din

bugetul alocat transporturilor pentru perioada 2007-2013. Creșterea capacității de absorbție în perioada 2014-2020 va depinde de îmbunătățirea guvernantei, de eliminarea întârzierilor în domeniul achizițiilor publice, de înlăturarea obstacolelor birocratice (precum cele legate de obținerea autorizațiilor de construire) și de ameliorarea capacității beneficiarilor de a pregăti proiecte de înaltă calitate și de a le executa la timp.

Graficul 3.4.7: **Execuția financiară a fondurilor structurale și de coeziune din perioada 2007-2013**

Datele includ plățile în avans. Cu excepția plăților în avans, România a reușit să primească 77 % din alocarea bugetară pentru perioada 2007-2013.

Sursa: Comisia Europeană

3.4.3. ÎNTEPRINDERILE PUBLICE

Deși au un rol important în economie, întreprinderile publice nu au o bază financiară la fel de solidă ca cele din sectorul privat. Întreprinderile publice domină sectoare cu infrastructuri critice, cum ar fi energia și transportul feroviar, care sunt esențiale pentru o creștere economică durabilă. Cu toate acestea, întreprinderile publice au un grad de îndatorare mai ridicat și o rentabilitate mai mică decât întreprinderile din sectorul privat (Comisia Europeană, 2016a; Marrez, 2015). Arieratele către stat, către alte întreprinderi publice și către furnizorii privați sunt o problemă generalizată și reprezintă datorii contingente. Nu s-au făcut pași înainte în procesul de restructurare a întreprinderilor publice generatoare de pierderi, în pofida rezultatelor operaționale negative

înregistrate de acestea în 2015 și 2016. Mai mult decât atât, nu au fost încă demarate măsurile prevăzute în agenda pentru privatizare.

A fost adoptată legislația privind îmbunătățirea guvernantei corporative ⁽⁴⁵⁾. Legea în cauză și normele metodologice aferente respectă bunele practici internaționale în ceea ce privește asigurarea transparenței procesului de numire a membrilor consiliilor de administrație și a gestionării întreprinderilor publice. În plus, Ministerul Finanțelor dispune de competențe extinse de monitorizare a modului în care este pusă în aplicare legislația și a comportamentului întreprinderilor în acest sens. Acest rol consolidat se bazează pe raportarea obligatorie armonizată a rezultatelor financiare și operaționale și pe competența conferită ministerului de a aplica sancțiuni financiare pentru nerespectarea termenelor și a procedurilor.

3.4.4. MEDIUL DE AFACERI

Mediul de afaceri s-a îmbunătățit, dar persistă unele deficiențe. Între 2011 și 2016, competitivitatea României s-a îmbunătățit în mod semnificativ, dar se află pe locul 36 în clasamentul Băncii Mondiale privind climatul favorabil afacerilor („Doing Business”) pentru 2017 și a căzut de pe locul 53 pe locul 62 în Raportul privind competitivitatea la nivel mondial („Global Competitiveness Report”) (graficul 3.4.8). Persistă deficiențe legate de infrastructură (drumuri), de sarcina administrativă, de eficiența pieței forței de muncă, de sănătate și de educație (a se vedea secțiunile 3.3, 3.5 și 3.6). Problemele legate de corupție și de guvernanta în sectorul public se numără printre principalele încercări cu care se confruntă mediul de afaceri.

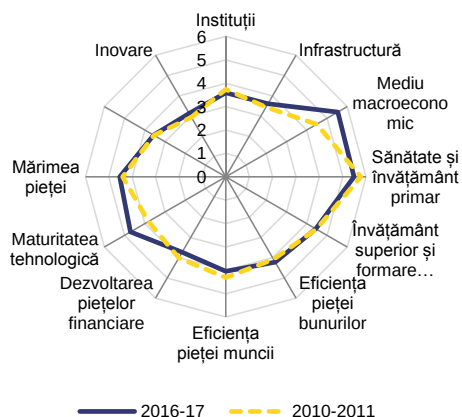
Procedurile administrative pentru întreprinderi și populație sunt în curs de simplificare. În cursul anului 2016, Guvernul a adoptat o serie de ordonanțe de urgență pentru simplificarea procedurilor administrative și facilitarea relațiilor dintre cetățeni și administrația publică. Noile acte legislative simplifică procesul de depunere a

⁽⁴⁵⁾ Legea nr. 111/2016 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, adoptată de Parlament în mai 2016. Aceasta a înlocuit Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011.

formulelor și promovează utilizarea pe scară largă a e-mailului. În plus, în ianuarie 2017, noul guvern a adoptat noi măsuri în favoarea antreprenorilor și a simplificării, cum ar fi creșterea plafonului pentru microîntreprinderi, scutirea de impozitul pe profit pentru societățile din cercetare și dezvoltare (C&D) și eliminarea a 102 comisioane și taxe.

Cu toate acestea, potențialul oferit de soluțiile moderne de e-guvernare rămâne în mare măsură neexploatat. În România, utilizarea serviciilor de e-guvernare este una dintre cele mai scăzute din UE (Comisia Europeană, 2016a, p. 47). Măsurile luate de autorități urmăresc: (i) consolidarea guvernantei; (ii) coordonarea punerii în aplicare a soluțiilor de e-guvernare; (iii) adoptarea și punerea în aplicare a unui cadru de interoperabilitate la nivel național. Cu toate acestea, sistemul informatic al administrației naționale este fragmentat, ceea ce mărește sarcina administrativă care le revine cetățenilor și întreprinderilor.

Graficul 3.4.8: Indicatorul competitivității la nivel mondial

Notă: respondenții au acordat note de la 1 (cea mai slabă) la 7 (cea mai bună).

Sursa: World Economic Forum (Forumul Economic Mondial), 2016-2017.

Se preconizează ameliorarea accesului la finanțare cu ajutorul unei serii de noi instrumente financiare. De doi ani se întreprind acțiuni pentru înființarea unei bănci naționale de promovare. În noiembrie 2015 a fost adoptat un proiect de lege vizând transformarea mai multor părți din EximBank într-o bancă de promovare. În decembrie 2016 a fost aprobată finanțarea pentru o

evaluare de impact privind transformarea preconizată, iar procedura de ofertare în vederea selectării unui consultant este în curs de pregătire. Se estimează că înființarea unei bănci naționale de promovare și crearea unei bănci pentru IMM-uri, anunțate de noul guvern, vor îmbunătăți accesul la finanțare pentru întreprinderi.

În 2016 a fost elaborată o strategie având drept obiectiv înscrierea economiei pe o traiectorie mai sustenabilă. Strategia „România competitivă” prezintă un plan de dezvoltare economică în valoare de 16,9 miliarde EUR, care își propune să permită ajungerea la un consens politic și societal cu privire la principalele domenii în care trebuie să se acționeze până în 2020 pentru a înscrie România pe calea dezvoltării economice durabile și a se accelera convergența cu UE. Strategia a fost elaborată în comun de către fostul guvern, Banca Națională și Academia Română și a fost lansată în iulie 2016 sub patronajul Președintelui României. Mai multe dintre măsurile luate în 2016 deservesc obiectivul strategiei: pachetul legislativ privind achizițiile publice (în vigoare din mai 2016), pachetul de simplificare și de debirocratizare (a se vedea secțiunea 3.4.4), măsurile fiscale menite să motiveze lucrătorii calificați să rămână în țară și soluționarea problemei deficitului de forță de muncă și a necorelării competențelor cu piața muncii, printre altele.

Atacurile lansate de clasa politică și de mass-media la adresa magistraților sau a instituțiilor judiciare subminează încrederea publică în sistemul judiciar ⁽¹⁾. Funcționari de rang înalt și personalități publice au criticat în numeroase rânduri magistrații și instituțiile judiciare. Această situație riscă să submineze încrederea publicului în sistemul judiciar în ansamblu său și ar putea cauza posibile prejudicii mediului de afaceri ⁽⁴⁶⁾.

Deși calitatea și eficiența sistemului judiciar continuă să se îmbunătățească, rămân motive de îngrijorare. Sistemul judiciar a elaborat instrumente de evaluare pentru a monitoriza și a gestiona activitatea instanțelor și pentru a lua măsuri corective. În ultimii ani, instanțele au

⁽⁴⁶⁾ Tabloul de bord al UE privind justiția din 2017 (în curs de elaborare). A se vedea secțiunea 2.1 din Raportul tehnic privind MCV din 2017 - SWD (2017) 25. Tendința de îmbunătățire a percepției întreprinderilor în ceea ce privește independența justiției a stagnat în 2016, pe fondul creșterii încrederii în sistemul judiciar de-a lungul anilor.

devenit mai eficiente în ceea ce privește judecarea cauzelor noi, un indiciu în acest sens fiind ratele medii de soluționare, care depășesc cu mult 100 %⁽⁴⁷⁾. Cu toate acestea, distribuția volumului de lucru între instanțe rămâne inegală. În ultimii ani, instanțele au devenit mai eficiente în ceea ce privește judecarea cauzelor noi, un indiciu în acest sens fiind ratele medii de soluționare, care depășesc cu mult 100 %⁽⁴⁸⁾. În schimb, nu s-au luat măsuri pentru rezolvarea vechii probleme a neexecutării hotărârilor judecătorești definitive⁽⁴⁹⁾.

Progresele realizate în ceea ce privește îmbunătățirea procedurilor de insolvență sunt în continuare limitate. Perioada necesară pentru încheierea procedurilor este una dintre cele mai îndelungate din UE, motiv pentru care întreprinzătorilor cinstiți nu li se poate oferi o a doua șansă. „Perioada de răgaz” în cursul căreia se sistează cererile de executare silită a întreprinderilor viabile care se confruntă cu dificultăți financiare poate dura până la 3 ani, cu toate că 4 luni ar fi suficiente pentru a facilita negocierile și a le asigura creditorilor previzibilitate și securitate juridică. Pentru creditorii garantați în cadrul procedurilor de insolvență, rata de recuperare este de 34,4 %, aflându-se sub rata medie de 65 % de la nivelul UE.

Dezvoltarea comerțului electronic este îngrădită de lipsa de protecție a consumatorilor. Deși comerțul electronic ar putea fi o poartă de acces către noi piețe și către oferte mai ieftine, rata de participare la tranzacții online a consumatorilor (12 % față de 55 % în UE) și a IMM-urilor din România (7 % față de 17 % în UE) rămâne una dintre cele mai scăzute din UE. În pofida progreselor înregistrate în ultimii 2 ani, condițiile nefavorabile consumatorilor⁽⁵⁰⁾ rămân un obstacol

în calea încrederii acestora în cumpărăturile online⁽⁵¹⁾. Asigurarea efectivă a respectării normelor în mediul digital este în continuare îngrădită de capacitatea slabă a instituțiilor responsabile cu asigurarea respectării legislației. A fost numit un coordonator al domeniului tehnologiei informației la nivelul întregii administrații, cu rang de secretar de stat, în conformitate cu Hotărârile nr. 464/2016 și 21/2017 ale Guvernului.

Corupție

Corupția persistă la toate nivelurile și rămâne un obstacol în calea desfășurării de activități economice. Corupția este recunoscută pe scară largă drept o problemă majoră în România, după cum se arată cu regularitate în sondajele de percepție⁽⁵²⁾ și, cel mai recent, în cadrul sondajului Eurobarometru privind mecanismul de cooperare și de verificare⁽⁵³⁾. Problemele legate de corupție și de guvernanta în sectorul public se numără printre principalele încercări cu care se confruntă mediul de afaceri, încetinind creșterea economică (World Economic Forum, 2017).

În ultimii ani, România și-a intensificat eforturile de combatere a corupției. România dispune de un cadru juridic solid de combatere a corupției, iar bilanțul rezultatelor obținute de instituțiile judiciare în combaterea corupției este unul robust. De asemenea, are un cadru cuprinzător pentru asigurarea integrității funcționarilor publici, precum și o instituție independentă, care a înregistrat rezultate bune în

România este unul dintre cele mai scăzute din UE (44 %, față de 55 % în UE-28), în timp ce participarea la astfel de mecanisme este în scădere (21 %, față de 32 % în UE-28), potrivit Tabloului de bord al condițiilor pentru consumatori 2017 (în curs de elaborare).

⁽⁴⁷⁾ Ibid.

⁽⁴⁸⁾ Tabloul de bord al UE privind justiția din 2017 (în curs de elaborare).

⁽⁴⁹⁾ În decembrie 2016, România a propus un plan de acțiune pentru soluționarea acestei probleme, care va fi examinat de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în martie 2017.

⁽⁵⁰⁾ Proportia românilor care semnalează clauze contractuale abuzive și costuri neprevăzute impuse de comercianții cu amănuntul este de două ori mai mare comparativ cu a altor europeni. De asemenea, prevalența practicilor comerciale neloiale este mai mare decât media UE. Nivelul cunoștințelor despre procedurile de soluționare alternativă a litigiilor în rândul comercianților cu amănuntul din

⁽⁵¹⁾ În pofida unei creșteri cu 7 puncte procentuale în ultimii 2 de ani, încrederea consumatorilor români în cumpărăturile online continuă să se situeze sub media UE (57 %, față de 72 % în UE-28). În plus, în România, nivelul de încredere a comercianților cu amănuntul în vânzările online a scăzut și se află sub media UE (47 % față de 57 % în UE 28), potrivit Tabloului de bord al condițiilor pentru consumatori 2017 (în curs de elaborare).

⁽⁵²⁾ Sondajul Eurobarometru Flash 428: Atitudinea întreprinderilor din UE față de corupție, disponibil la <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/FLASH/surveyKy/2084> ;

⁽⁵³⁾ Sondajul Eurobarometru Flash 445: Mecanismul de cooperare și verificare pentru Bulgaria și România, publicat la 25 ianuarie 2017.

materie (Agenția Națională de Integritate). Strategia națională anticorupție 2016-2020, publicată în august 2016, își propune să pună bazele unei politici mai eficiente de prevenire a corupției și să promoveze integritatea în sectorul public. Strategia cuprinde măsuri de îmbunătățire a transparenței procesului de luare a deciziilor și a alocării bugetare, menținând, în același timp, o cultură a integrității în cadrul organizațiilor publice prin măsuri care să garanteze asumarea responsabilității manageriale.

Ireversibilitatea progreselor realizate în lupta împotriva corupției a fost recent periclitată.

Bilanțul rezultatelor obținute de România sugerează caracterul ireversibil tot mai pronunțat al reformelor, în condițiile în care au fost instituite o serie de garanții interne menite să împiedice o inversare bruscă a acestei evoluții. Cu toate acestea, la 31 ianuarie 2017, în cadrul unei proceduri de urgență, Guvernul a adus o serie de modificări Codului penal care afectează lupta împotriva corupției⁽⁵⁴⁾. Deși aceste modificări au fost abrogate printr-o ordonanță de urgență ulterioară, emisă de Guvern la 5 februarie a.c.⁽⁵⁵⁾, ambele ordonanțe sunt în curs de examinare în cadrul Parlamentului. Astfel de inițiative riscă să pună sub semnul întrebării progresele deja realizate în ultimii 10 ani în acest domeniu.

⁽⁵⁴⁾ Ordonanța de urgență a Guvernului nr.13/2017 din 31.1.2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală. Monitorul Oficial al României, Partea II, nr. 9 din 1 februarie 2017.

⁽⁵⁵⁾ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 14/2017 din 5.2.2017 pentru abrogarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală. Monitorul Oficial nr. 101 din 5.2.2017.

Casetă 3.4.1:

Provocări și reforme în materie de investiții în România

Secțiunea 1. Perspectivă macroeconomică

Investițiile totale în România (formarea brută de capital fix) s-au menținut la un nivel ridicat pe durata crizei. După o corecție puternică în 2010, investițiile au urmat o tendință de creștere din 2011. Acestea au înregistrat o accelerare accentuată în 2015 și au revenit aproape de ratele de creștere din perioada anterioară crizei (8,3 % de la an la an), fiind propulsate în principal de investițiile în echipamente și susținute, de asemenea, de ingineria civilă, odată cu finalizarea punerii în aplicare a proiectelor finanțate din fonduri ale UE aferente perioadei de finanțare 2007-2013. Atât investițiile private, cât și cele publice depășesc media UE (a se vedea secțiunea 1). Privind în perspectivă, se așteaptă ca aceste perspective de creștere economică îmbucurătoare să sprijine activitatea de investiții și încrederea investitorilor. Conform previziunilor, toate componentele de investiții ar urma să contribuie la creșterea investițiilor în 2017 și 2018, urmând ca investițiile în echipamente să joace un rol relativ mai important.

Secțiunea 2. Evaluarea obstacolelor în calea investițiilor și a reformelor în curs

Administrația publică / Mediu de afaceri	Sarcina de reglementare/administrativă	RST	Piața muncii/Educație	Legislația de protecție a locurilor de muncă și cadrul aferent contractelor de muncă.		Reglementări sectoriale	Servicii pentru întreprinderi / Profesii reglementate	
	Administrația publică	RST		Salarii și stabilirea salariilor	RST		Comerțul cu amănuntul	
	Achiziții publice/PPP			Educație	RST		Sectorul construcțiilor	
	Sistemul judiciar		Finanț. Sector / Taxație	Impozitare	RST		Economie digitală/Telecomunicații	
	Cadrul de insolvență			Accesul la finanțare			Energie	
	Concurența și cadrul de reglementare	RST	R&D&I	Cooperarea între mediul universitar, cercetare și întreprinderi			Transporturi	RST
				Finanțarea C&D&I				

	Nu a fost identificat niciun obstacol în calea inves	Niciun progres	Unele progrese
RST	Obstacole în calea investițiilor care sunt de aseme	Progrese limitate	Progrese substanțiale
			A fost aplicată integral

Mediul de afaceri în ansamblu se confruntă cu dificultăți care îngreunează investițiile (Comisia Europeană, 2015a). Printre aceste dificultăți se numără persistenta incertitudine politică și imprevizibilitatea noilor politici. Deși s-au luat unele măsuri corespunzătoare, persistă numeroase bariere care trebuie abordate în vederea stimulării creșterii economice și a accelerării convergenței (a se vedea secțiunile 3.3-3.6).

Principalele obstacole în calea investițiilor și acțiunile prioritare în curs

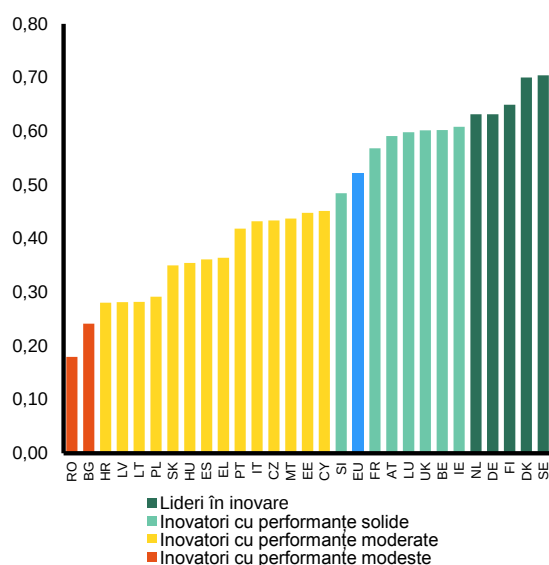
- În pofida nivelului ridicat al cheltuielilor publice consacrate infrastructurii, calitatea și eficiența acestora sunt scăzute, ceea ce frânează investițiile. Absorbția scăzută a fondurilor UE în comparație cu alte state membre, ineficiența pregătirii, prioritizării și punerii în aplicare a proiectelor, eficiența limitată și guvernanta corporativă netransparentă a întreprinderilor publice împiedică dezvoltarea unei infrastructuri de calitate. În 2016, România a luat măsuri în vederea îmbunătățirii investițiilor strategice în infrastructura rutieră, odată cu adoptarea Master Planului General de Transport.
- Oferta inadecvată de forță de muncă îngreunează investițiile. Evoluțiile nefavorabile ale demografiei și problema emigrării, forța de muncă neexploată, nivelul scăzut al cunoștințelor și al capacității de inovare și lipsa de competențe digitale de bază în rândul unei mari părți a populației reduc oferta de forță calificată de muncă, ceea ce dăunează deciziilor în materie de investiții. În 2016, România a adoptat reforme ambițioase ale pieței muncii. Acestea ar putea avea un efect de lungă durată asupra potențialului de creștere, a reducerii sărăciei și a potențialului de dezvoltare al țării, dacă vor fi puse în aplicare pe deplin.
- Corupția larg răspândită și ineficiența administrației publice continuă să dăuneze mediului de afaceri. Investițiile riscă să fie frânate de sarcina de reglementare și administrativă persistentă, de ineficiența din cadrul administrației publice, de lipsa de previzibilitate a legislației, de nivelul slab de asigurare a respectării reglementărilor juridice și tehnice, dar și de nivelul scăzut al executării hotărârilor indecătorești definitive.

3.5. POLITICI SECTORIALE

3.5.1. CERCETARE ȘI INOVARE (C&I)

Deficiențele structurale limitează contribuția sistemului de C&I la creșterea economică. Provocările structurale cărora trebuie să le facă față sectorul C&I rămân neschimbate (Comisia Europeană, 2016a). Printre acestea se numără finanțarea insuficientă, fragmentarea instituțională, calitatea precară a bazei științifice publice și slaba colaborare dintre sectorul public și cel privat. În 2015, Tabloul de bord european privind inovarea (Comisia Europeană, 2016j) a plasat România în ultima categorie de țări („performanțe modeste în domeniul inovării”), cu un punctaj cu mult sub media UE la toate dimensiunile și la toți indicatorii (graficul 3.5.1). Lipsa de dinamism din C&I are consecințe asupra competitivității și a perspectivelor de creștere economică pe termen lung.

Graficul 3.5.1: Performanța în materie de inovare a statelor membre ale UE în 2015

Sursa: Comisia Europeană EIS2016

Intensitatea cheltuielilor cu C&D s-a îmbunătățit, dar lipsa de investiții împiedică dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare (C&I). Deși intensitatea cheltuielilor cu C&D ⁽⁵⁶⁾ s-a îmbunătățit în 2015 (graficul 3.5.2), România prezintă în continuare unul dintre cele mai scăzute

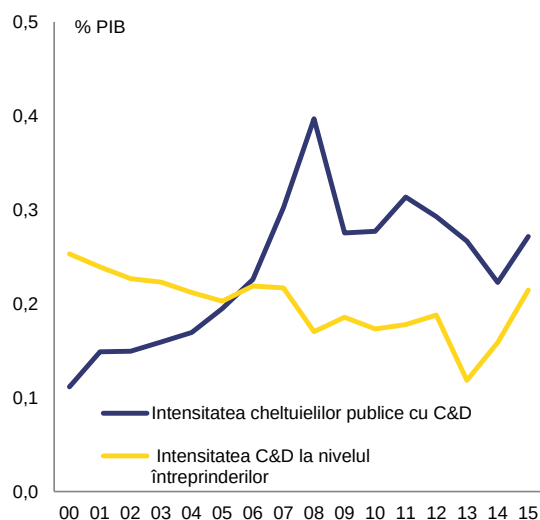
niveluri dintre statele membre ale UE. Din totalul fondurilor structurale alocate pentru perioada 2014-2020, doar 3,4 % au fost alocate sectorului C&I, cu mult sub media UE de 10,6 % din aceeași perioadă. Bugetul pe 2016 a prevăzut o ușoară creștere, până la 0,29 % din PIB, a cheltuielilor publice cu C&D, dar acestea vor rămâne în mare măsură insuficiente pentru a face posibilă atingerea obiectivului realizării de investiții publice în C&D echivalente cu 1 % din PIB⁽⁵⁷⁾ până în 2020.

Măsurile recent adoptate pentru stimularea investițiilor întreprinderilor trebuie să înregistreze în continuare progrese. În 2015, mai puțin de 200 de întreprinderi au solicitat deducerea suplimentară cu 50 % a cheltuielilor cu C&D din impozitul pe profit, chiar și mai puține decât cele 223 care au cerut aplicarea acestei măsuri în 2014. În pofida unei ușoare creșteri a intensității cheltuielilor la nivelul întreprinderilor în domeniul C&D în 2015, acestea nu reprezintă decât 0,21 % din PIB, rămânând printre cele mai scăzute din UE. Pentru a stimula activitățile de C&D la nivelul întreprinderilor, guvernul a introdus, în august 2016, o scutire de la plata impozitului pe veniturile salariale aplicabilă tuturor angajaților care lucrează în domeniul C&D. De asemenea, pentru a stimula activitatea de creare de programe pentru calculator, a fost adoptată o măsură de scutire de impozit pe veniturile din salarii și asimilate salariilor, care a intrat în vigoare începând cu 2017 și se aplică salariaților societăților nou înființate care își desfășoară activitatea în principal în acest domeniu.

⁽⁵⁶⁾ Cercetarea și dezvoltarea (C&D) este indicatorul statistic pentru cheltuielile în sistemul de cercetare și inovare (Eurostat). Intensitatea se calculează în funcție de cheltuielile cu C&D exprimate ca procent din PIB.

⁽⁵⁷⁾ Obiectivul urmărit de România în cadrul Strategiei Europa 2020 este ca investițiile în C&D să atingă 2 % din PIB, dintre care 1 % din sectorul public și 1 % din sectorul privat.

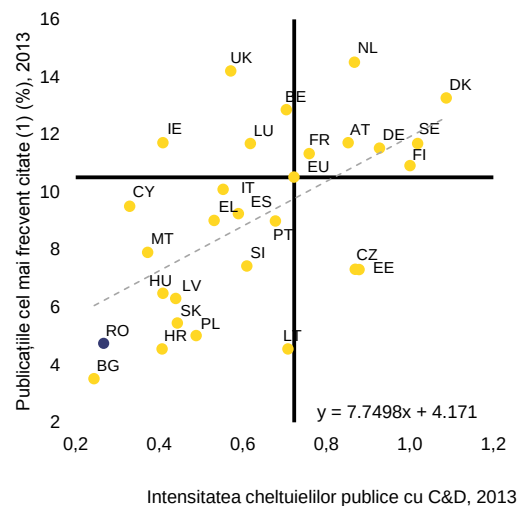
Graficul 3.5.2: Evoluția intensității cheltuielilor la nivelul întreprinderilor în domeniul C&D și a cheltuielilor publice în domeniul C&D în România, 2000-2015

Sursa: Comisia Europeană

Blocajele omniprezente împiedică investițiile IMM-urilor în inovare. IMM-urile au un nivel scăzut de inovare, iar fluxul de cunoștințe dintre activitățile publice de C&D și mediul de afaceri (graficul 3.5.3) este slab, aspect confirmat de faptul că România se află în coada clasamentului la dimensiunea „Colaborări și spirit antreprenorial” din cadrul tabloului de bord ⁽⁵⁸⁾. Birocrația, infrastructura slab dezvoltată și nivelul scăzut de educație antreprenorială reprezintă tot atâtea obstacole în calea spiritului antreprenorial novator și a creării și dezvoltării de întreprinderi în sectorul tehnologiei.

Graficul 3.5.3: Calitatea rezultatelor științifice și nivelurile investițiilor publice în C&D

Sursa: Comisia Europeană

Au fost luate măsuri esențiale pentru îmbunătățirea guvernantei și reducerea fragmentării. Pentru elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii eficiente de specializare inteligentă este necesar: (i) să se valorifice punctele forte ale clusterelor de cunoștințe și resurse antreprenoriale și (ii) să fie angrenați toți actorii regionali și naționali. În acest context, crearea Consiliului Național pentru Politica Științei și Tehnologiei ⁽⁵⁹⁾ poate fi un pas important în direcția îmbunătățirii slabei coordonării dintre nivelul național și cel regional în cadrul unui sistem de inovare coerent. Mai rămâne să se soluționeze problema gradului ridicat de fragmentare ce caracterizează funcționarea cercetării publice, în condițiile în care peste 150 de instituții publice desfășoară activități de C&D, și a ineficienței politicilor de transfer de tehnologie.

Guvernul ia măsuri pentru a îmbunătăți mediul de C&I. În cadrul „sprijinului specific” acordat de Comisia Europeană prin mecanismul de sprijin pentru politici din cadrul programului Orizont 2020 ⁽⁶⁰⁾, în 2016 a demarat elaborarea recomandărilor privind crearea unui mediu favorabil dezvoltării întreprinderilor tehnologice nou-înființate. În septembrie 2016, Fondul

⁽⁵⁸⁾ Acesta include indicatori de performanță privind IMM-urile care inovează folosind resurse interne, IMM-urile inovatoare care colaborează cu alte întreprinderi și publicațiile științifice elaborate în comun de sectorul public și cel privat.

⁽⁵⁹⁾ Strategia națională CDI pentru perioada 2014-2020 prevede crearea unui organ consultativ responsabil cu coordonarea și armonizarea politicilor de C&I, aflat sub coordonarea prim-ministrului.

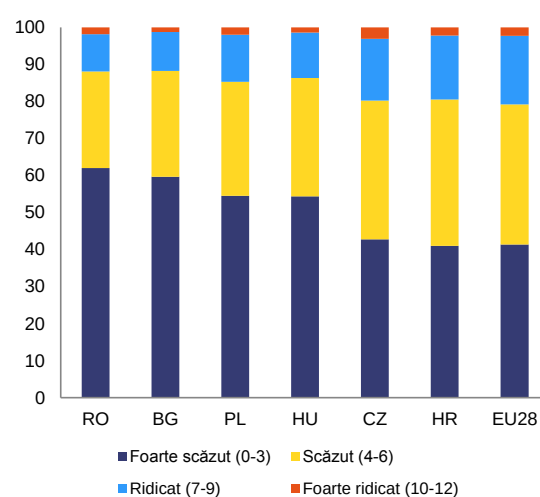
⁽⁶⁰⁾ <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/policy-support-facility>

european de investiții și Ministerul Fondurilor Europene din România au lansat un fond de fonduri pentru competitivitate în valoare de 59,3 milioane EUR ⁽⁶¹⁾. Acesta este destinat finanțării IMM-urilor prin intermediul mai multor intermediari financiari.

3.5.2. ECONOMIA DIGITALĂ

Nivelul scăzut al digitalizării întreprinderilor frânează îmbunătățirea productivității (Comisia Europeană, 2016d). Prin raportare la cele 12 principale tehnologii digitale incluse în indicele de intensitate digitală ⁽⁶²⁾, România se numără printre cele trei state membre ale UE cu cea mai scăzută proporție de întreprinderi cu un grad ridicat de intensitate digitală. În ceea ce privește aspectele pozitive, procentul societăților cu foarte mare intensitate digitală este superior celor din statele membre echivalente și se apropie de media din UE (graficul 3.5.4).

Graficul 3.5.4: Punctajul obținut de întreprinderi pentru intensitatea digitală

Sursa: Comisia Europeană

Competențele digitale ale forței de muncă sunt printre cele mai scăzute din UE. În pofida existenței unui număr mare de specialiști TIC calificați, în general lucrătorilor de pe piața muncii le lipsesc competențele digitale, ceea ce influențează în mod negativ creșterea participării pe piața muncii. În anul 2016, doar o treime din forța de muncă deținea competențe digitale de bază sau peste nivelul de bază, în timp ce la nivelul UE această proporție era de două treimi. Mai mult decât atât, dacă se ia în calcul populația totală, numai 28 % dintre români aveau competențe digitale de bază sau peste nivelul de bază, în timp ce în UE această proporție se ridica la 56 %.

Rețelele în bandă largă sunt subdezvoltate în zonele rurale, ceea ce duce la riscul de excluziune digitală. România este una dintre țările aflate pe primele locuri în ceea ce privește viteza internetului. Cu toate acestea, există încă zone rurale care nu au acces la internet. Printre barierele care pun în pericol definitivarea cu succes a proiectelor din domeniul benzii largi se numără capacitatea scăzută de implementare, procedurile administrative împovărătoare de obținere a autorizațiilor de construire pentru desfășurarea rețelelor în bandă largă și procedurile birocratice pentru darea în funcțiune a locațiilor. Pentru a elimina decalajul digital dintre zonele urbane și cele rurale și a asigura o rată de conectare viabilă, investițiile în rețele în bandă largă ar putea fi completate prin măsuri de stimulare a cererii.

⁽⁶¹⁾ Finanțat prin Fondul european de dezvoltare regională.

⁽⁶²⁾ Indicatorii sunt: accesul la internet pentru cel puțin 50 % dintre salariați; recurgerea la specialiști în TIC; conexiuni de mare viteză în bandă largă (30 Mbps sau mai mult); dispozitive mobile de acces la internet pentru cel puțin 20 % dintre salariați; un site internet cu funcții sofisticate; prezența pe rețelele de socializare; utilizarea unui pachet de software-uri ERP (Enterprise Resource Planning - planificarea resurselor întreprinderii); prezența pe rețelele de socializare; utilizarea unui pachet de software-uri ERP (Enterprise Resource Planning - planificarea resurselor întreprinderii); utilizarea de aplicații de gestionare a relațiilor cu clienții; schimbul electronic de informații privind gestionarea lanțului de aprovizionare; o cifră de afaceri pentru comerțul electronic care să reprezinte peste 1 % din cifra totală de afaceri; vânzările pe internet între întreprinderi și consumatori de peste 10 % din totalul vânzărilor pe internet.

3.5.3. ENERGIE

Reformele recente au îmbunătățit eficiența energetică, însă progresele sunt lente în domenii-cheie. Sporirea investițiilor în eficiența energetică va menține costurile de producție la un nivel scăzut, îmbunătățind astfel competitivitatea și perspectivele de creștere economică. Per ansamblu, eficiența energetică este în curs de îmbunătățire, dar progresele sunt lente în domenii-cheie, cum ar fi renovarea infrastructurii de termoficare centralizată. Consumul final de energie pe metrul pătrat de locuință în sectorul rezidențial este cel mai ridicat din UE, iar faptul că parcul imobiliar este ineficient din punct de vedere energetic agravează această problemă pentru numeroase gospodării românești. Această situație este cauzată, în principal, de finanțarea insuficientă la nivel local și de rata scăzută de absorbție a fondurilor UE și naționale ⁽⁶³⁾.

România a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește liberalizarea pieței gazelor naturale ⁽⁶⁴⁾. Reformele de pe piața gazelor naturale adoptate în 2016 prevăd că producătorii și furnizorii trebuie să utilizeze platforme de tranzacționare pentru vânzările și, respectiv, achizițiile de gaze naturale. Aceste reforme, împreună cu eliminarea prețurilor fixe plătite producătorilor de gaze, vor îmbunătăți lichiditatea pieței și vor consolida semnalele de preț. Un stimulent suplimentar ar putea proveni de la punerea integrală în aplicare a normelor pieței UE privind comerțul cu gaze naturale, precum și din creșterea gradului de interconectivitate transfrontalieră, pentru a garanta o mai mare lichiditate pe piața cu ridicata.

Persistă însă unele obstacole în calea concurenței în furnizarea de gaze naturale. În timp ce procesul de dereglementare treptată a prețurilor gazelor naturale pentru clienții persoane juridice s-a încheiat în 2015, pentru consumatorii casnici, prețurile cu amănuntul reglementate vor fi eliminate treptat până în 2021. În plus, piața cu ridicata a gazelor naturale continuă să fie extrem de concentrată, cele mai mari trei societăți deținând peste 75 % din piață.

⁽⁶³⁾ Fondurile alocate instalațiilor de cogenerare/ termoficare au fost insuficient utilizate. Din suma totală programată inițial, a fost efectiv utilizat un procent de 15,9 %.

⁽⁶⁴⁾ Pentru mai multe informații, a se vedea Comisia Europeană, 2016a, secțiunea 2.3.

România nu este încă pe deplin integrată în piața energetică a UE. În 2016, capacitatea de interconectare pentru energia electrică a fost de 7 %, sub obiectivul de 10 % stabilit pentru 2020. Modernizarea liniilor interne și a activelor învechite de rețea este lentă. Pentru a atinge obiectivul de 10 % până în 2020, România va trebui să implementeze noi proiecte de interes comun și să modernizeze șase linii interne. Dezvoltarea rețelelor de gaze prin coridorul de transport Bulgaria – România – Ungaria – Austria ar oferi acces la gazele din Marea Caspică transportate către Grecia prin gazoductul transadriatic care urmează a fi construit. În acest mod s-ar mări securitatea aprovizionării și diversificarea surselor de gaze naturale în regiunea de sud-est a UE.

3.5.4. EFICIENȚA UTILIZĂRII RESURSELOR

Economia nu este eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, clasificându-se cu mult sub media UE, ceea ce are implicații asupra competitivității (World Economic Forum, 2014) și a dezvoltării durabile a țării (Eco-Innovation Observatory, 2015). Rata de reciclare este una dintre cele mai mici din UE (5 %), în timp ce rata de depozitare a deșeurilor este una dintre cele mai ridicate (82 % în 2013), constatându-se reapariția depozitelor de deșeuri ilegale.

Reforma sistemului de gestionare a deșeurilor suferă importante întârzieri. Planul național de gestionare a deșeurilor și programul de prevenire a generării de deșeuri, care trebuiau publicate în 2014, nu au fost definitivare. Acest plan ar urma să canalizeze investițiile naționale și ale UE către îndeplinirea standardelor de mediu ale UE. Mai precis, nu există un cadru legislativ și economic eficient de reciclare a deșeurilor. Elaborarea planului de gestionare a deșeurilor este o condiție obligatorie pentru accesul la fondurile UE pentru perioada 2014-2020.

3.6. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

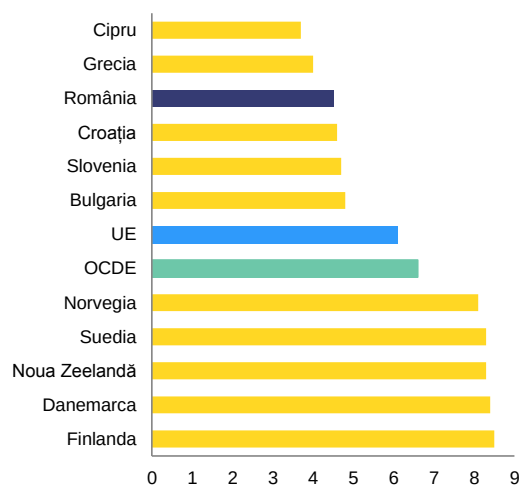
Reforma administrației publice avansează lent, îngreunând punerea în aplicare a reformelor structurale. România a adoptat noi strategii privind funcția publică, prin care au fost îmbunătățite guvernanta și transparența. Cu toate acestea, structurile organizatorice rămân instabile și vulnerabile la schimbările politice. Reformele resurselor umane au fost incomplete, ceea ce limitează capacitatea instituțiilor publice de a elabora și a pune în aplicare politici într-un mod strategic și coordonat. În plus, administrația publică nu poate fi trasă la răspundere decât într-o mică măsură, ceea ce are un impact negativ asupra cantității și eficienței serviciilor publice.

Mai multe măsuri au consolidat transparența și asumarea responsabilității în cadrul administrației publice. Două ordonanțe ale Guvernului au simplificat procedurile pentru întreprinderi și cetățeni (a se vedea secțiunea 3.4.4). A fost deschis un registru de transparență pentru entitățile care desfășoară activități de lobbying. În procesul de elaborare a politicilor și a legislației au fost integrate noi instrumente și standarde pentru dezbaterile publice ⁽⁶⁵⁾. Cu toate acestea, practicile transparente nu s-au impus încă cu fermitate, iar consultările publice privind proiectele de acte legislative sunt insuficiente. România se află pe locul 110 (din 138) în indicele competitivității globale în ceea ce privește transparența procesului de elaborare a politicilor.

Politicile și legislația suferă din cauza lipsei unei planificări strategice sistematice. În 2016 s-au luat măsuri de consolidare a elaborării strategice a politicilor prin întărirea Cancelariei Prim-ministrului cu scopul de a asigura coerența între diversele ministere, de a supraveghea punerea în aplicare și de a integra măsurile transsectoriale care combină finanțarea națională cu cea din partea UE. În 2017, Secretariatul General al Guvernului și-a preluat competențele strategice și de coordonare, dar capacitatea sa de a coordona și a modela elaborarea politicilor de către ministerele sectoriale nu a fost consolidată deocamdată. În

plus, nu se aplică în mod sistematic instrumentele de planificare strategică obligatorie și de evaluare a impactului reglementărilor, iar inițiativele legislative parlamentare nu sunt supuse analizei impactului bugetar. În ansamblu, România este una dintre țările OCDE și UE cel mai slab cotate la capitolul capacității executive (Bertelsmann Stiftung, 2016, p. 17) (graficul 3.6.1).

Graficul 3.6.1: Capacitate executivă, 2016 (1)

1) Graficul prezintă țările care se află pe ultimele 5 și, respectiv, pe primele 5 locuri din clasament

Sursa: Bertelsmann Stiftung, 2016

3.6.1. RESURSE UMANE

Strategiile recent adoptate ar putea asigura coerența și standarde comune la nivelul funcției publice. Strategiile privind dezvoltarea funcției publice și formarea profesională pentru administrația publică, adoptate în 2016, asigură un cadru complet de abordare a managementului resurselor umane în administrația publică și aduc o îmbunătățire a planificării și performanței forței de muncă. Măsurile avute în vedere ar urma să clarifice rolurile, atribuțiile și mandatele fiecărei categorii de personal, să revizuiască sistemele de gestionare a performanței, să sporească transparența și neutralitatea în materie de recrutare, să coordoneze formarea profesională a angajaților și să stabilească prioritățile acestora.

Cu toate acestea, punerea în aplicare este îngreunată de modificările legislative și de lipsa unei structuri instituționale corespunzătoare. Obiectivele noii strategii privind funcția publică nu

⁽⁶⁵⁾ În 2016, s-au purtat în mod sistematic consultări și dezbateri publice pe baza unor modele și proceduri standard elaborate de Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic, care trebuie aplicate de ministere în toate etapele: inițierea dezbaterilor, consolidarea propunerilor de acte normative, includerea acestor sugestii în proiectele de acte normative și furnizarea de explicații privind respingerea lor, dacă acest lucru este necesar.

sunt reflectate pe deplin în dreptul funcției publice și în proiectul de cod administrativ. Agenția Națională a Funcționarilor Publici nu are nici capacitatea, nici autoritatea de a pune efectiv în aplicare noile strategii privind funcția publică. Agenția nu a standardizat datele privind angajații din administrația publică ⁽⁶⁶⁾. În prezent, formarea profesională este obligatorie în cadrul instituțiilor publice, dar sursele de finanțare nu au fost identificate, iar selectarea furnizorilor de formare nu este transparentă.

Criteriile de recrutare și nivelurile de remunerare nu sunt armonizate de la o instituție publică la alta. Strategia privind dezvoltarea funcției publice își propune să instituie, până în 2020, criterii transparente de selecție și recrutare a personalului și mecanisme pentru a reduce ingerințele politice în numirile funcționarilor. S-a introdus o anumită armonizare a nivelurilor de salarizare între diferitele categorii de personal din cadrul instituțiilor, dar între instituțiile publice persistă diferențe importante.

3.6.2. ACHIZIȚII PUBLICE

România a înregistrat progrese în ceea ce privește reforma achizițiilor publice, dar corupția rămâne o provocare ⁽⁶⁷⁾. Punerea în aplicare a strategiei și a planului de acțiune privind achizițiile publice a progresat în 2016 ⁽⁶⁸⁾. În mai 2016, a intrat în vigoare noua legislație în materie de achiziții publice care transpune directivele UE și, până la sfârșitul anului 2016, toată legislația secundară necesară a fost adoptată. A fost adoptată Legea privind instituirea unui mecanism de prevenire a conflictului de interese prin verificări ex ante sistematice. În 2015 a fost înființată

Agenția Națională pentru Achiziții Publice (ANAP), în calitate de unică instituție responsabilă cu achizițiile publice. Aceasta dispune de mecanisme mai puternice și eficiente de control al corupției și de mecanisme instituționale de prevenire a acestora. ANAP este responsabilă de verificarea *ex ante* a procedurilor de achiziții publice și este pe cale să introducă un sistem de verificări ex ante mai stricte, bazate pe eșantioane, spre deosebire de controalele sistematice anterioare. În octombrie 2015 a fost instituit un comitet interministerial pentru achizițiile publice, prin care se urmărește asigurarea coerenței de ansamblu a sistemului de achiziții publice.

Mai multe măsuri sunt încă în curs de definitivare. Ghidurile online, care ar trebui să sprijine autoritățile contractante pas cu pas în procesul de achiziții publice, sunt încă în etapa de elaborare și ar trebui să fie definitive până în 2019. Alte măsuri în curs de definitivare vor consolida controalele ex ante și interne ale Agenției Naționale pentru Achiziții Publice și ale autorităților contractante, operaționalizarea măsurilor de combatere a corupției, achizițiile publice electronice și formarea profesională a responsabililor cu achizițiile publice.

⁽⁶⁶⁾ România înregistrează rezultate mai slabe decât toate țările OCDE, cu excepția uneia singură, în ceea ce privește colectarea datelor administrative privind numărul de membri ai personalului, nivelul de salarizare, atribuțiile, competențele, mobilitatea și rata de rotație (OCDE, 2016, p. 11).

⁽⁶⁷⁾ „Există sectoare în domeniul achizițiilor publice în care corupția este generalizată. De multe ori, atribuirea contractelor sau plățile aferente contractelor sunt condiționate de primirea unor sume de bani mascate prin înțelegeri frauduloase sau contracte fictive.”, DNA (2016).

⁽⁶⁸⁾ Analiza progreselor înregistrate în punerea în aplicare a strategiei de achiziții publice face parte dintr-un exercițiu mai amplu al Comisiei în ceea ce privește condițiile ex ante pentru punerea în aplicare a fondurilor FEIS în perioada 2014-2020.

ANEXA A

Tabel sinoptic

Angajamente

Evaluare sintetică⁽⁶⁹⁾

Recomandări specifice fiecărei țări pentru 2016 (RST)	
RST 1: Să limiteze abaterea de la obiectivul bugetar pe termen mediu în 2016 și să realizeze o ajustare bugetară anuală de 0,5 % din PIB în 2017, cu excepția cazului în care obiectivul bugetar pe termen mediu este respectat printr-un efort mai redus. Să asigure aplicarea cadrului bugetar și să consolideze și mai mult conformarea fiscală și colectarea impozitelor. Să se asigure că inițiativele legislative nu subminează securitatea juridică și nu pun în pericol stabilitatea financiară. În cazul în care este necesar, să adopte măsuri menite să atenueze astfel de riscuri. Să limiteze abaterea de la obiectivul bugetar pe termen mediu în 2016 și să realizeze o ajustare bugetară anuală de 0,5 % din PIB în 2017, cu excepția cazului în care obiectivul bugetar pe termen mediu este respectat printr-un efort mai redus. Să asigure aplicarea cadrului bugetar	România a realizat progrese limitate ca răspuns la RST 1 (această evaluare globală a RST 1 nu include evaluarea conformității cu Pactul de stabilitate și de creștere). • Aplicarea recomandărilor specifice fiecărei țări legate de respectarea Pactului de stabilitate și de creștere va fi evaluată în primăvară, de îndată ce vor fi disponibile datele definitive. • Aplicarea cadrului fiscal nu a avansat. Bugetul pentru 2016 nu respectă regula privind deficitul, care prevede obligația de conformare la obiectivul pe termen mediu (OTM); ca și în anii precedenți, autoritățile nu au trimis Parlamentului o actualizare a strategiei fiscal-bugetare până la termenul

⁽⁶⁹⁾ Pentru a evalua progresele realizate în punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări (RST) din 2016 sunt folosite următoarele categorii:

Niciun progres: statul membru nu a anunțat în mod credibil și nici nu a adoptat vreo măsură ca răspuns la recomandarea specifică. Mai jos sunt menționate o serie neexhaustivă de situații tipice cărora li s-ar putea aplica această categorie și care trebuie interpretate de la caz la caz, ținându-se seama de condițiile specifice fiecărei țări:

- nici programul național de reformă, nici alte comunicări oficiale către parlamentul național/comisiile parlamentare competente sau către Comisia Europeană nu anunță măsuri juridice, administrative sau bugetare și nu s-a făcut niciun alt anunț public în acest sens (de exemplu, într-un comunicat de presă sau prin publicarea de informații pe site-ul guvernului);
- nici ramura executivă, nici cea legislativă nu au prezentat acte fără caracter legislativ;
- statul membru a luat primele măsuri pentru a da curs RST, cum ar fi comanda unui studiu sau instituirea unui grup de studiu care să analizeze eventualele măsuri ce ar trebui luate (cu excepția cazului în care RST solicită în mod expres orientări sau acțiuni exploratorii), dar măsura (măsurile) clar specificată (specificate) pentru a da curs RST nu a (au) fost propusă (propușe).

Progrese limitate: statul membru:

- a anunțat unele măsuri, dar acestea nu răspund decât într-o măsură limitată recomandării specifice;
- și/sau
- a prezentat acte legislative la nivelul ramurii sale executive sau legislative, dar acestea nu au fost încă adoptate și sunt necesare și acțiuni suplimentare nelegislative de substanță pentru aplicarea RST;
- a prezentat acte fără caracter legislativ, dar fără a întreprinde celelalte acțiuni ulterioare de punere în aplicare necesare pentru a da curs RST.

Unele progrese: statul membru a adoptat măsuri care dau curs parțial RST

și/sau

statul membru a adoptat măsuri care dau curs RST, dar mai sunt necesare eforturi relativ importante pentru a răspunde pe deplin RST, întrucât nu au fost puse în aplicare decât un număr limitat de măsuri adoptate. De exemplu, măsurile au fost adoptate de parlamentul național sau printr-un ordin ministerial, dar normele metodologice de aplicare nu au intrat în vigoare.

Progrese substanțiale: statul membru a adoptat măsuri care contribuie semnificativ la aplicarea RST, iar măsurile respective au fost puse în aplicare în marea lor majoritate.

Pusă în aplicare integral: statul membru a pus în aplicare toate măsurile necesare pentru a da curs în mod adecvat RST.

... și să consolideze și mai mult conformarea fiscală și colectarea impozitelor. Să se asigure că inițiativele legislative nu subminează securitatea juridică și nu pun în pericol stabilitatea financiară. În cazul în care este necesar, să adopte măsuri menite să atenueze astfel de riscuri.	legal, 15 august. • Progrese limitate. Se constată mici îmbunătățiri ale ratelor de conformitate în ceea ce privește declarațiile fiscale și plata impozitelor, atât în cazul persoanelor fizice, cât și al societăților, în comparație cu anul trecut. Administrația fiscală (Agenția Națională de Administrare Fiscală - ANAF) și Inspekția Muncii și-au continuat eforturile în materie de controale și audituri, dar rezultatele nu sunt o mai bune decât cele de anul trecut. De asemenea, în ceea ce privește înregistrarea în scopuri de TVA, ANAF acordă acum audiențe solicitanților, emiterea deciziei definitive fiind astfel precedată de o etapă suplimentară. În cursul anului 2016, legislația privind înregistrarea și radierea contribuabililor în scopuri de TVA a fost modificată și clarificată din nou, iar procedurile de rambursare a TVA-ului au fost adaptate. În prezent se continuă introducerea obligatorie, dar treptată a unor aparate de marcat electronice fiscale care sunt conectate la sistemul informatic al ANAF, dar au fost decise noi amânări față de termenele oficiale. Pentru combaterea evaziunii fiscale, un impozit specific anual pe venit va înlocui, începând din 2017, impozitul pe profit pentru contribuabilii care își desfășoară activitatea în anumite domenii, cum ar fi serviciile hoteliere și baruri/restaurante. Impozitul se calculează pe baza unor coeficienți, cum ar fi suprafața utilă de desfășurare a activității, sezonabilitatea sau rangul localității, indiferent de volumul vânzărilor sau de profiturile nete. În plus, începând din 2017, persoanele fizice autorizate și întreprinderile individuale vor face obiectul unor limitări în ceea ce privește numărul de activități economice pe care le pot desfășura și numărul de persoane pe care le pot angaja. • S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește apărarea stabilității financiare. Legea privind darea în plată a fost promulgată cu aplicare retroactivă, dar o recentă hotărâre a Curții Constituționale a contracarat unele dintre riscurile potențiale
---	---

	la adresa stabilității financiare. Legea privind conversia creditelor în franci elvețieni, adoptată de Parlament, ar putea exercita presiuni asupra mai multor bănci. Înainte de a fi adoptat, proiectul de lege a fost trimis la Curtea Constituțională în vederea unui control al constituționalității.
RST 2: Să consolideze serviciile oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în special prin adaptarea serviciilor la profilurile persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, printr-o mai bună corelare a acestor servicii cu serviciile de asistență socială, inclusiv servicii sociale, și prin acordarea unei atenții speciale tinerilor neînregistrați. Să definească, în consultare cu partenerii sociali, criterii obiective pentru stabilirea salariului minim. Să ia măsuri pentru a preveni părăsirea timpurie a școlii și să extindă oferirea unei educații de calitate, în special în rândul romilor. Să adopte legea privind egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și femei. Să consolideze serviciile oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în special prin adaptarea serviciilor la profilurile persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, printr-o mai bună corelare a acestor servicii cu serviciile de asistență socială, inclusiv servicii sociale, și prin acordarea unei atenții speciale tinerilor neînregistrați.	România a realizat unele progrese ca răspuns la RST 2. S-au realizat progrese substanțiale în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM). ANOFM traversează un proces de schimbări majore, concretizat într-o strategie care prevede 1) instituirea, pentru prima dată, a unui proces de profilare și de segmentare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, care a devenit procedură de lucru și a fost integrat în legislație în octombrie 2016 (majoritatea persoanelor aflate în baza de date a ANOFM au fost deja profilate); 2) adoptarea unui catalog de servicii, care reunește în premieră oferta de servicii prestate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și angajatorilor; 3) întărirea capacității de gestionare a cazurilor, în cadrul unui proiect-pilot dezvoltat în octombrie/noiembrie, care urmează să fie extins prin finanțare de la FSE; 4) stabilirea unei abordări integrate care să vizeze tinerii NEET, inclusiv o mărire substanțială a efectivului de personal al agenției însărcinat cu punerea în aplicare a Garanției pentru tineret - urmează să fie aplicată. Până în prezent, tinerii NEET nu au beneficiat decât parțial de Garanția pentru tineret. ANOFM intenționează, de asemenea, să își consolideze capacitatea de

Să definească, în consultare cu partenerii sociali, criterii obiective pentru stabilirea salariului minim.	a dezvolta oferta de servicii pentru angajatori. Politicile active în domeniul pieței forței de muncă au fost revizuite astfel încât să ofere mai multe stimulente pentru înscrierea la ANOFM; mai multe grupuri defavorizate beneficiază pentru prima dată de acest tip de politici. Un plan național de mobilitate își propune să îmbunătățească mobilitatea internă. În ceea ce privește corelarea serviciilor din domeniul ocupării forței de muncă cu serviciile sociale, va fi lansat un proiect-pilot finanțat cu fonduri UE. Aceasta ar urma să vizeze 100 comunități defavorizate și să prevadă înființarea de echipe integrate în cadrul cărora vor interveni asistentul social, asistentul medical comunitar/mediatorul sanitar și consilierul școlar/mediatorul școlar. Pe termen lung, aceste echipe integrate ar urma să fie extinse la nivel național și să intervină în peste 500 de comunități defavorizate. Metodele de lucru ale echipelor integrate sunt stabilite printr-un ordin comun al miniștrilor Muncii, Educației Naționale și Sănătății. Se propune angajarea, în cadrul serviciului public pentru ocuparea forței de muncă, a unor consilieri speciali care să se ocupe de grupurile defavorizate și să facă legătura cu serviciile sociale și echipele integrate. Legea privind venitul minim de incluziune sporește sfera de aplicare și gradul de adecvare a prestațiilor sociale și permite beneficiarilor venitului minim garantat să se bucure într-o mai mare măsură de politicile active în domeniul pieței forței de muncă. Aceste reforme au potențialul de a genera efecte tangibile și durabile, dar numai dacă sunt puse în aplicare și menținute pe un termen mai lung. • S-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește stabilirea salariului minim. În ianuarie 2016, guvernul a instituit un grup de lucru tripartit cu misiunea de a institui un mecanism de indexare automată a salariului minim în viitor. Acest grup a comandat un studiu menit să analizeze toate aspectele economice și sociale ale salariului minim în România. În continuarea acestei măsuri și pe baza
---	--

Să ia măsuri pentru a preveni părăsirea timpurie a școlii și să extindă oferirea unei educații de calitate, în special în rândul romilor.	rezultatelor acestui studiu, în primul trimestru al anului 2017 se presupune că vor fi stabilite orientări și criterii clare, aprobate de partenerii sociali. Cu toate acestea, noul guvern a anunțat majorarea salariului minim, începând cu 1 februarie 2017, precum și majorări ulterioare până în 2020, deși sunt în curs lucrări tripartite privind mecanismul de stabilire a salariului minim. • S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii și îmbunătățirea ofertei de educație de calitate. Situația incluziunii școlare în rândul copiilor romi continuă să reprezinte o provocare. Un pas în direcția punerii în aplicare a Strategiei privind părăsirea timpurie a școlii îl constituie lansarea, de către autoritățile naționale, a două cereri de propuneri sprijinite prin Fondul social european (aproximativ 200 de milioane EUR) care au drept obiective combaterea abandonului școlar („Școală pentru toți”) și îmbunătățirea ofertei de servicii educaționale de calitate în școlile defavorizate („Profesori motivați în școli defavorizate”). Aceste proiecte urmăresc să abordeze două dintre principalele cauze ale părăsirii timpurii a școlii, și anume insuficiența măsurilor de prevenire și a ofertei de servicii educaționale de calitate. Programul „Școală pentru toți” urmărește să finanțeze o gamă largă de activități, inclusiv intervenții integrate pentru elevi și părinții lor, programe de activități după orele de clasă și burse. A doua cerere de propuneri are drept obiectiv specific să amelioreze calitatea predării în școlile defavorizate, mai ales în cazul romilor și al școlilor din mediul rural. Proiectele se află în faza de evaluare, punerea lor în aplicare urmând să înceapă cel târziu în septembrie 2017. Prin urmare, nu a fost încă perceput impactul acestora asupra reducerii abandonului școlar timpuriu sau a creșterii calității activității de predare în școlile defavorizate. Printre alte măsuri recente de combatere a părăsirii timpurii a școlii se numără programul-pilot „Masă caldă pentru elevi”, desfășurat în 50 de școli, și
--	--

Să adopte legea privind egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și femei.	decontarea integrală a costurilor pentru naveta elevilor din mediul rural. Metodologia de calcul al sporurilor și indemnizațiilor salariale ale cadrelor didactice a fost modificată pentru a include criterii privind lucrul cu copiii aflați în risc de abandon școlar (printr-un ordin ministerial din 22 decembrie 2016). • Pentru a sprijini participarea copiilor săraci la învățământul preșcolar (în privința căreia s-a demonstrat în mod empiric că previne părăsire timpurie a școlii), autoritățile pun în aplicare în prezent programul „Fiecare Copil în Grădiniță”, care prevede acordarea de tichete sociale condiționată de prezența regulată a copiilor la grădiniță. Pentru a îmbunătăți participarea, procedurile de depunere a cererilor au fost simplificate. Deși numărul copiilor beneficiari care nu merseseră la grădiniță înaintea programului este în creștere, acesta rămâne relativ scăzut (2 700 din 67 000). Programa pentru învățământul preșcolar este în curs de modernizare. • Pentru a crește calitatea în domeniul educației, autoritățile au aprobat, de asemenea, planul-cadru de învățământ pentru învățământul secundar inferior (clasele V-VIII). Se așteaptă ca noua programă să intre în vigoare în luna septembrie pentru elevii claselor a V-a). Planurile de reformă a programelor pentru învățământul liceal au fost însă amânate. • Pentru a spori capacitățile manageriale din școli, a fost organizat un concurs pentru ocuparea funcțiilor de director și director adjunct din unitățile de învățământ preuniversitar, care permite însă anumite excepții. • A fost îmbunătățită legislația de combatere a segregării, prin extinderea criteriilor și consolidarea responsabilităților inspectoratelor școlare, preconizându-se că elevii romi și din alte grupuri defavorizate vor beneficia astfel, la școală, de o educație mai favorabilă incluziunii. Cu toate acestea, în lipsa unor criterii de
--	---

	monitorizare, nu s-a putut constata niciun progres. Deși au fost inițiate o serie de măsuri pozitive, este puțin probabil ca ele să fie suficiente pentru a răspunde acestei provocări. Nu s-a înregistrat niciun progres în ceea ce privește egalizarea vârstei de pensionare pentru bărbați și pentru femei. Proiectul de lege prezentat Parlamentului în 2013 a fost adoptat de Senat, dar nu și de camera inferioară.
RST 3: Să combată plățile informale din sistemul sanitar și să crească disponibilitatea serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie. Să consolideze independența și transparența gestionării resurselor umane în administrația publică. Să simplifice procedurile administrative pentru întreprinderi și populație. Să consolideze guvernanta corporativă a întreprinderilor publice. Să combată plățile informale din sistemul sanitar ... și să crească disponibilitatea serviciilor de îngrijire	România a realizat unele progrese ca răspuns la RST 3. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește combaterea plăților informale din sistemul sanitar. În conformitate cu noua strategie națională anticorupție pentru perioada 2016-2020, în noiembrie 2016 au fost adoptate acte legislative menite să revizuiască mecanismul existent de feedback din partea pacienților. În 2014, Ministerul Sănătății a pus în aplicare un mecanism care cuprindea un formular de feedback din partea pacienților pentru semnalarea plăților informale. Semnalările primite în cadrul mecanismului de raportare nu au fost fiabile, mecanismul fiind în curs de revizuire. Strategia Națională Anticorupție pentru perioada 2016-2020, adoptată în august, și-a propus să revizuiască actualul mecanism de feedback din partea pacienților, punând capăt implicării unităților medicale în culegerea de informații privind experiența pacienților. Prin urmare, în noiembrie 2016 au fost adoptate noi măsuri legislative pentru a capacita decizional pacienții, abordându-se, de asemenea, rolul consiliilor de etică în spitalele publice și introducându-se sancțiuni. În plus, a fost îmbunătățită salarizarea cadrelor medicale (Ordonanța de urgență nr. 20 din 8 iunie 2016 pentru modificarea și completarea

medicală ambulatorie. Să consolideze independența și transparența gestionării resurselor umane în administrația publică. Să simplifice procedurile administrative pentru întreprinderi și populație.	Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016). • S-au înregistrat progrese limitate în creșterea disponibilității serviciilor de îngrijire medicală ambulatorie. Au fost luate unele măsuri în acest sens, însă, în ansamblu, trecerea la serviciile de îngrijire medicală ambulatorii se află încă într-un stadiu foarte timpuriu, neputându-se considera că recomandarea a fost respectată într-o măsură substanțială. Ministerul Sănătății a elaborat planuri regionale de asistență medicală care includ o inventariere a nevoilor în materie de infrastructură și servicii. Planurile regionale, împreună cu Strategia națională de sănătate, oferă o bază solidă pentru planificarea investițiilor din fondurile ESI și alte surse. Primul raport de monitorizare privind Strategia națională de sănătate a fost publicat la jumătatea anului 2016, iar al doilea raport este așteptat în februarie 2017. A fost creat un grup de lucru pentru asistența medicală ambulatorie; se anunță că vor fi dezvoltate centre de îngrijire medicală ambulatorie în contextul planurilor regionale, inclusiv un proiect-pilot în Regiunea de dezvoltare Sud Vest; pe de altă parte, în domeniul asistenței medicale primare, bugetul a fost majorat în ansamblu cu 5 % în 2016, majorările fiind mai importante (până la 15 %) pentru cheltuielile aferente valorii punctului „per capita” și punctului pe serviciu. Cu toate acestea, trecerea la serviciile de îngrijire medicală ambulatorii se află încă într-un stadiu foarte timpuriu. De asemenea, punerea în aplicare a proiectului Băncii Mondiale pentru reforma sectorului sănătății, inclusiv realizarea obiectivului consolidării serviciilor de îngrijire medicală ambulatorii, este nesatisfăcătoare (Banca Mondială, 2016). • S-au realizat progrese limitate în gestionarea resurselor umane în administrația publică. Au fost adoptate strategii privind dezvoltarea funcției publice și formarea profesională pentru
---	--

Să consolideze guvernanta corporativă a întreprinderilor publice.	administrația publică, însă actuala configurație legislativă și instituțională îngreunează aplicarea efectivă a strategiilor. • S-au realizat unele progrese cu privire la simplificarea procedurilor administrative pentru întreprinderi și populație. Printre măsurile luate în cursul anului 2016 se numără Ordonanța de urgență nr. 41/2016, care vizează simplificarea procedurilor administrative și facilitarea relațiilor dintre cetățeni și administrația publică; adoptarea, în noiembrie 2016, a primelor elemente ale celui de al doilea pachet legislativ, inclusiv a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 84/2016 pentru modificarea Codului de procedură fiscală, care cuprinde, de asemenea, măsuri menite să simplifice procedurile administrative pentru întreprinderi, inclusiv, de exemplu, procedurile de obținere a numărului de identificare fiscală, reactivarea contribuabililor inactivi, extinderea utilizării mijloacelor de plată la distanță (de exemplu, serviciile bancare la domiciliu, serviciile bancare mobile) pentru plata impozitelor, punerea la dispoziție a unei game mai ample de instrumente electronice pentru plata impozitelor și anumite reduceri ale comisioanelor; dezvoltarea în continuare a cadrului privind rezultatele activității intelectuale; introducerea unor scutiri de impozit pentru sarcini și activități din domeniul C&D, precum și clarificarea sarcinilor și activităților scutite de impozitul pe venit pentru profesioniștii din domeniul IT; adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 35/2016 privind modificarea și completarea Legii cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, importantă atât pentru proiectele din agricultură, cât și pentru cele de infrastructură. Măsurile semnificative adoptate în 2016 pentru sporirea transparenței (consultări publice și dezbateri privind proiectele de acte legislative etc.) sunt inversate în 2017. • Au fost realizate progrese semnificative în ceea ce privește guvernanta corporativă
--	---

	a întreprinderilor publice. Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 111/2016 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice au fost adoptate la termen, în octombrie 2016. Dat fiind că Legea nr. 111/2016 se aplică tuturor întreprinderilor de stat, Ministerul Finanțelor a inițiat contacte cu autoritățile locale mai mari pentru a îmbunătăți gradul de sensibilizare cu privire la noile norme. A fost făcută publică execuția bugetară pentru S1 2016 a întreprinderilor publice aflate sub controlul administrației centrale. Cu toate acestea, nu a demarat încă angajarea unor manageri profesioniști, ceea ce constituie un motiv de îngrijorare cu privire la punerea în aplicare a Legii nr. 111/2016.
RST 4: Să îmbunătățească accesul la servicii publice integrate, să extindă infrastructura de bază și să încurajeze diversificarea economică, în special în zonele rurale. Să adopte și să pună în aplicare Master Planul General de Transport. Să consolideze stabilirea priorităților privind proiectele de investiții publice și pregătirea acestora. Să îmbunătățească accesul la servicii publice integrate, să extindă infrastructura de bază și să încurajeze diversificarea economică, în special în zonele rurale.	România a realizat unele progrese ca răspuns la RST 4. • În pofida întârzierilor, în 2016 s-au realizat unele progrese, definitivându-se planurile de acțiune pentru condiționalitatea ex ante privind sănătatea, transporturile, achizițiile publice și CD&I. În felul acesta, s-au pus bazele planificării strategice a viitoarelor investiții din fonduri ESI în infrastructura pentru servicii publice și IMM-uri. Cu toate acestea, nu este încă finalizată configurația instituțională și operațională a programelor finanțate din fondurile ESI, iar câteva elemente-cheie de condiționalitate ex ante nu sunt încă îndeplinite, ceea ce duce la apariția unui risc de întârzieri suplimentare în procesul de punere în aplicare. Au fost contractate 348 proiecte în valoare de 252 de milioane EUR (19 % din creditele alocate) pentru investiții în infrastructura rurală (drumuri, aprovizionare cu apă/sisteme de tratare a apelor uzate, educație sau infrastructură socială). În august 2016, Guvernul a lansat, de asemenea, un program IT cuprinzător, elaborat în colaborare cu sectorul privat, prin care se urmăresc creșterea interoperabilității dintre diferitele

Să adopte și să pună în aplicare Master Planul General de Transport.	niveluri ale administrației și îmbunătățirea calității serviciilor publice (GovITHub). S-au înregistrat unele progrese în privința îmbunătățirii accesului la servicii integrate în mediul rural, care marchează trecerea de la prestații la furnizarea de servicii. Ca parte a unui proiect-pilot, vor fi introduse servicii integrate în aproximativ 100 de comunități dintre cele mai marginalizate, prin echipe care vor interveni la nivel de comunitate, în special în mediul rural. Odată ce va fi aplicat pe scară mai largă, acest proiect-pilot poate genera progrese substanțiale în direcția furnizării de servicii integrate. Au fost lansate apeluri de proiecte FSE la nivel național, care vizează comunitățile defavorizate, inclusiv din zonele defavorizate. La începutul anului 2016, Guvernul a adoptat un set cuprinzător de măsuri pentru a îmbunătăți nivelul de trai și a stimula productivitatea și diversificarea economică în mediul rural. În 2016 au fost adoptate o serie de măsuri având drept obiective creșterea bunăstării populației rurale și dezvoltarea unei clase de mijloc în mediul rural. Programul de dezvoltare rurală a început să fie pus în aplicare. Au fost contractate 533 proiecte suplimentare în valoare de 49 milioane EUR (16 % din creditele alocate) pentru investiții în diversificarea activităților economice și crearea de activități neagricole în mediul rural. Deși s-au realizat progrese în ceea ce privește contractarea, punerea în aplicare pe teren a proiectelor abia a început. Până în 2023, România mai poate accesa aproximativ 1,2 miliarde EUR pentru investiții în infrastructura rurală și 275 milioane EUR pentru diversificarea economiei rurale. • Unele progrese În septembrie 2016 a fost adoptat Master Planul General de Transport. Autoritatea de Reformă Feroviară, înființată în octombrie 2016, va deveni, conform previziunilor, pe deplin operațională până la jumătatea anului 2017; ea ar trebui să întreprindă măsurile necesare pentru a eficientiza activitățile desfășurate în sectorul de transport feroviar. Pentru a accelera investițiile în infrastructura rutieră, Guvernul a scindat
---	--

Să consolideze stabilirea priorităților privind proiectele de investiții publice și pregătirea acestora.	autoritatea națională responsabilă cu construcția de drumuri în două organisme, urmând ca unul dintre acestea (CNIR) să se ocupe de investițiile în infrastructură, iar celălalt (CNAIR), de administrarea infrastructurii. Contractele de performanță între aceste companii naționale și Ministerul Transporturilor sunt în curs de elaborare. • S-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește consolidarea stabilirii priorităților privind proiectele de investiții publice și a pregătirii acestora. În august, s-a adus o modificare la Ordonanța 88 prin care ministerele de resort au obligația de a ține seama de lista priorităților în materie de investiții publice cu ocazia pregătirii bugetului. Cu toate acestea, nu s-au luat măsuri pentru a consolida rolul actualei unități de evaluare a investițiilor publice din cadrul Ministerului Finanțelor și pentru a se îmbunătăți stabilirea priorităților și pregătirea tuturor proiectelor de investiții publice.
Strategia Europa 2020 (obiective naționale și progrese înregistrate)	
Obiectivul privind rata de ocupare a forței de muncă	Obiectivul național de 70 % până în 2020 rămâne ambițios, rata ocupării forței de muncă în grupa de vârstă 20-64 de ani atingând 67,7 % în al treilea trimestru din 2016.
Obiectivul privind C&D: 2 % din PIB	Obiectivul României privind intensitatea cheltuielilor în domeniul C&D este ambițios și greu de atins, luând în considerare faptul că în 2015 în această țară intensitatea cheltuielilor în domeniul C&D era de 0,49 %. În vederea atingerii obiectivului pentru 2020, C&D din România va trebui să crească, în medie, cu 32,6 % pe an între 2015 și 2020. Cu toate acestea, în România intensitatea cheltuielilor în domeniul C&D a scăzut între 2007 și 2015, la o rată anuală compusă de 2,1 %. În 2015, se constată mici îmbunătățiri

	ale intensității cheltuielilor la nivelul întreprinderilor și a cheltuielilor publice în domeniul C&D în comparație cu anul precedent. În 2015, intensitatea cheltuielilor la nivelul întreprinderilor în domeniul C&D a crescut la 0,21 % din PIB (locul 26 în UE), iar intensitatea cheltuielilor publice în acest domeniu, la 0,27 % (locul 27 în UE).
Obiectivul național privind emisiile de gaze cu efect de seră (GES): 19 % în 2020 comparativ cu 2005 (în sectoarele care nu intră sub incidența ETS)	Obiectivul pentru 2020: 19 % Conform celor mai recente previziuni naționale bazate pe măsurile existente, emisiile din sectoarele care nu intră sub incidența schemei de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) vor crește cu 3,7 % între 2005 și 2020. Se așteaptă, prin urmare, atingerea obiectivului cu o marjă de 15,3 puncte procentuale. Obiectivul pentru 2015 în sectoarele care nu intră sub incidența ETS: 7 % Conform estimărilor preliminare din 2015, emisiile de gaze cu efect de seră care nu fac obiectul ETS UE au scăzut cu 6 % între 2005 și 2015, în timp ce obiectivul pentru 2015 permite o creștere cu 7 % comparativ cu anul 2005.
Obiectivul privind energia din surse regenerabile: obiectivul pentru 2020 privind energia din surse regenerabile: 24 %	Cu o pondere a energiei din surse regenerabile de 24,7 % în 2015, România și-a atins deja obiectivul pentru 2020 în ceea ce privește acest tip de energie ⁽⁷⁰⁾, mai ales datorită importantului său sector hidroenergetic, care a reprezentat aproape o treime din capacitatea de producție de energie instalată, dar și utilizării energiei eoliene (9,4 % din producția de energie electrică în 2014) și utilizării biomasei pentru încălzire (16,6 % din consumul final de energie).
Eficiența energetică: reducerea consumului de energie Obiectivul României de eficiență energetică pentru anul 2020 este de 43 Mtep, exprimate în consum de	România depășește în continuare media UE atât în ceea ce privește intensitatea energetică la nivelul întregii economii (intensitatea energetică primară), cât și intensitatea energetică în industrie, dar și-a îmbunătățit situația într-o măsură mai mare decât

⁽⁷⁰⁾ Cifrele privind ponderea energiei din surse regenerabile pentru 2015 reprezintă doar estimări și nu constituie date oficiale, reflectând datele disponibile (4.10.2016). A se vedea Öko-Institut Report: Study on Technical Assistance in Realisation of the 2016 Report on Renewable Energy (Studiu privind asistența tehnică acordată în vederea elaborării Raportului din 2016 privind energia din surse regenerabile), <http://ec.europa.eu/energy/en/studies>

energie primară (30,3 Mtep exprimate în consumul final de energie).	majoritatea celorlalte state membre, începând din 2005. Consumul final de energie pe cap de locuitor al gospodăriilor se situează sub media UE. În ceea ce privește punerea în aplicare a Directivei privind eficiența energetică, la început România a înregistrat o oarecare întârziere, dar a realizat progrese atât în 2015, cât și în 2016. România și-a sporit consumul de energie primară cu 2,1 %, de la 30,64 Mtep în 2014 la 31,29 Mtep în 2015. Consumul final de energie a crescut cu 1 %, de la 21,72 Mtep în 2014 la 21,89 Mtep în 2015. Chiar dacă a atins deja niveluri ale consumului de energie primară și ale consumului final de energie care se situează sub obiectivele naționale orientative pentru 2020, România ar trebui să facă eforturi pentru a menține aceste niveluri până în 2020.
Obiectivul privind părăsirea timpurie a școlii	România nu a înregistrat niciun progres în ceea ce privește îndeplinirea acestui obiectiv. Rata de părăsire timpurie a școlii a înregistrat o nouă creștere, ridicându-se la 19,1 % în 2015. România are una dintre cele mai ridicate rate de părăsire timpurie a școlii din UE și se îndepărtează tot mai mult de obiectivul său național stabilit în cadrul Strategiei Europa 2020.
Obiectivul privind învățământul terțiar	România a înregistrat unele progrese în ceea ce privește îndeplinirea acestui obiectiv. Rata de absolvire a învățământului terțiar s-a îmbunătățit, fiind de 25,6 % în 2015, și este pe cale să atingă obiectivul național stabilit în cadrul Strategiei Europa 2020 (26,7 %).
Obiectivul privind reducerea populației expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, exprimat în număr de persoane:	Au fost realizate progrese semnificative în ceea ce privește reducerea populației expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, față de obiectivul național de 580 000 de persoane. În termeni absoluți, 1 680 000 de persoane au fost scoase din categoria celor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială în perioada 2008-2015.

ANEXA B

Indicatorii tabloului de bord al PDM

Tabelul B.1: **Tabloul de bord al PDM pentru România**

			Praguri	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dezechilibre externe și competitivitate	Balanța contului curent (% din PIB)	medie pe 3 ani	-4%/6%	-7,2	-4,9	-4,9	-3,6	-2,2	-1,0
	Poziția investițională internațională netă (% din PIB)		-35 %	-63,4	-65,4	-67,4	-62,6	-57,3	-51,9
	Rata reală efectivă de schimb - 42 de parteneri comerciali, deflator IAPC	variație % pe 3 ani	±5% & ±11%	-10,8	-3,3	-1,9	0,3	-1,1	2,7
	Cota de piață a exporturilor - % din exporturile mondiale	variație % pe 5 ani	-6 %	53,8	50,6	13,1	14,6	20,8	21,1
	Indicele costului unitar nominal al muncii (2010=100)	variație % pe 3 ani	9% & 12%	28,8	-0,5	-0,2 b	-3,2	7,3	0,5 p
Dezechilibre interne	Prețurile locuințelor care au făcut obiectul deflației (variație % de la an la an)		6 %	-13,8	-15,8	-9,1	-2,8	-3,2	1,7
	Fluxul de credit către sectorul privat exprimat ca procentaj din PIB, consolidat		14 %	0,9	2,8	0,3	-1,4	-2,4	0,2
	Datoria sectorului privat exprimată ca procentaj din PIB, consolidată		133 %	73,9	72,9	71,9	66,6	62,1	59,1
	Datoria sectorului public exprimată ca procentaj din PIB		60 %	29,9	34,2	37,3	37,8	39,4	37,9
	Rata șomajului	medie pe 3 ani	10 %	6,4	6,9	7,0	7,0	6,9	6,9
	Pasivele totale ale sectorului financiar (variație % de la an la an)		16,5 %	5,0	4,6	4,4	0,8	1,2	4,1
Noi indicatori privind ocuparea forței de muncă	Rata de activitate - % din totalul populației cu vârsta între 15 și 64 (variație la 3 ani în puncte procentuale)		-0,2 %	1,9 b	1,2	1,7	0,0	1,6	1,3
	Rata șomajului de lungă durată - % din populația activă cu vârsta între 15 și 74 (variație la 3 ani în puncte procentuale)		0,5 %	-0,8	0,5	0,8	0,8	-0,1	0,0
	Rata șomajului în rândul tinerilor - % din populația activă cu vârsta între 15 și 24 (variație la 3 ani în puncte procentuale)		2 %	2,8	6,3	2,6	1,6	0,1	-0,9

Valori: p: provizoriu.

Note: (1) cifrele subliniate sunt cele care nu se încadrează în pragul stabilit în Raportul Comisiei Europene privind mecanismul de alertă. În cazul REER și ULC, primul prag se aplică statelor membre ale zonei euro.

Sursa: Comisia Europeană

ANEXA C

Tabele standard

Tabelul C.1: **Indicatori ai pieței financiare**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Active totale ale sectorului bancar (% din PIB)	68,9	68,3	63,4	60,2	57,6	54,8
Ponderele activelor celor mai mari cinci bănci (% din activele totale)	54,6	54,7	54,4	54,2	57,4	-
Participarea străină la proprietatea asupra sistemului bancar (% din activele totale)	71,2	69,9	69,2	69,4	67,8	-
Indicatori ai solidității financiare: ¹⁾						
- credite neperformante (procent din totalul creditelor)	11,4	-	17,9	15,8	10,7	9,0
- rata de acoperire a capitalului (%)	16,8	17,2	18,8	17,7	18,9	18,5
- rentabilitatea capitalurilor proprii (%) ²⁾	0,2	-7,1	0,0	-15,2	11,3	6,0
Credite bancare acordate sectorului privat (variația % de la an la an)	7,6	-0,7	-3,5	-1,3	4,5	2,9
Credite pentru cumpărarea de locuințe (variația % de la an la an)	13,0	7,7	9,7	9,2	15,5	14,1
Raportul credite acordate/depozite atrase	118,6	113,9	100,8	90,0	85,3	83,3
Lichiditatea băncii centrale ca % din datorii	2,0	3,9	0,3	0,0	0,0	0,0
Datoria privată (% din PIB)	72,9	71,9	66,6	62,1	59,3	-
Datoria externă brută (% din PIB) ¹⁾ - publică	16,7	19,1	20,7	21,8	19,6	18,3
- privată	32,4	33,5	30,1	28,9	26,8	26,2
Marja ratelor dobânzilor pe termen lung față de Bund (puncte de bază)*	468,4	518,4	384,4	333,1	297,8	321,2
Marjele swapurilor pe riscul de credit pentru datoriile suverane (5 ani)*	279,8	310,5	180,4	137,4	110,0	105,9

1) Cele mai recente date se referă la situația din al doilea trimestru din 2016.

2) Valorile trimestriale nu sunt anualizate.

* Măsurate în puncte de bază.

Sursa: Comisia Europeană (ratele dobânzilor pe termen lung); Banca Mondială (datoria externă brută); Eurostat (datoria privată); BCE (toți ceilalți indicatori).

Tabelul C.2: Indicatori ai pieței muncii și indicatori sociali

	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ⁴
Rata de ocupare (% din populația cu vârsta între 20 și 64 de ani)	63,8	64,8	64,7	65,7	66,0	66,3
Creșterea ratei de ocupare (variația % față de anul precedent)	-0,8	-4,8	-0,9	0,8	-0,9	-0,9
Rata de ocupare în rândul femeilor (% din populația feminină cu vârsta între 20 și 64 de ani)	56,2	56,7	56,5	57,3	57,2	57,5
Rata de ocupare în rândul bărbaților (% din populația masculină cu vârsta între 20 și 64 de ani)	71,5	72,8	72,8	74,0	74,7	74,9
Rata de ocupare a lucrătorilor vârstnici (% din populația cu vârsta între 55 și 64 de ani)	39,9	41,6	41,8	43,1	41,1	42,8
Rata de ocupare cu fracțiune de normă (% din totalul populației ocupate, cu vârsta 15-64 de ani)	9,5	9,3	9,0	8,7	8,8	7,7
Rata de ocupare cu contracte de muncă pe durată determinată (procentajul angajaților cu contract pe durată determinată cu vârsta între 15 și 64 de ani)	1,4	1,5	1,4	1,5	1,4	1,4
În tranziție de la un loc de muncă temporar la contracte permanente	58,2	55,8	59,2	58,3	51,9	:
Rata șomajului ¹ (% din populația activă, grupa de vârstă 15-74)	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	6,1
Rata șomajului de lungă durată ² (% din forța de muncă)	2,9	3,0	3,2	2,8	3,0	3,1
Rata șomajului în rândul tinerilor (% din populația cu vârsta între 15 și 24 de ani)	23,9	22,6	23,7	24,0	21,7	:
Rata tinerilor NEET ³ (% din populația cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani)	17,5	16,8	17,0	17,0	18,1	:
Persoane care au părăsit timpuriu o formă de învățământ sau de formare (% din populația cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult învățământul secundar inferior și nu urmează o altă formă de învățământ sau de formare)	18,1	17,8	17,3	18,1	19,1	:
Absolvenți ai învățământului terțiar (% din populația cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care a absolvit cu succes o formă de învățământ terțiar)	20,3	21,7	22,9	25,0	25,6	:
Încadrarea copiilor într-o structură formală de îngrijire (cel puțin 30 de ore; % din populația cu vârsta mai mică de 3 ani)	1,0	4,0	1,0	1,0	:	:

1 Șomerii sunt toate persoanele care nu au fost angajate, dar care au căutat de lucru în mod activ și care erau pregătite să își înceapă activitatea imediat sau în termen de două săptămâni.

2 Șomerii pe termen lung sunt cei care sunt în șomaj de cel puțin 12 luni.

3 Persoane care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare.

4 Media primelor trei trimestre ale anului 2016. Datele privind rata totală a șomajului și rata șomajului în rândul tinerilor sunt ajustate în funcție de variațiile sezoniere.

Sursa: Comisia Europeană

Tabelul C.3: Indicatori ai pieței muncii și indicatori sociali (continuare)

Cheltuielile în materie de prestații de protecție socială (% din PIB)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Boală/asistență medicală	4,3	4,0	4,0	3,9	3,9	:
Invaliditate	1,6	1,4	1,2	1,1	1,1	:
Bătrânețe și urmași	8,7	8,6	8,2	8,0	8,0	:
Familie/copii	1,7	1,7	1,3	1,2	1,2	:
Șomaj	0,6	0,3	0,2	0,2	0,1	:
Locuințe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	:
Excluziune socială neclasificate în altă parte	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	:
Total	17,1	16,2	15,2	14,6	14,4	:
din care: prestații acordate pe baza veniturilor	1,2	0,8	0,6	0,6	0,6	:
Indicatorii ai incluziunii sociale	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială ¹ (% din populația totală)	41,5	40,9	43,2	41,9	40,3	37,4
Copii expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială (% din populația cu vârste cuprinse între 0 și 17 ani)	48,1	49,2	52,5	51,4	50,7	46,8
Rata riscului de sărăcie ² (% din populația totală)	21,6	22,3	22,9	23,0	25,1	25,4
Rata deprivării materiale severe ³ (% din populația totală)	30,5	29,5	31,1	29,8	25,9	22,7
Proporția persoanelor care trăiesc în gospodării cu o intensitate scăzută a muncii ⁴ (% populația cu vârste cuprinse între 0 și 59 de ani)	7,7	7,3	7,9	7,6	7,2	7,9
Rata riscului de sărăcie a persoanelor încadrate în muncă (% din	17,9	19,1	19,0	18,4	19,8	18,8
Impactul transferurilor sociale (excluzând pensiile) asupra reducerii sărăciei	22,3	23,6	20,5	18,4	12,8	13,3
Pragurile de sărăcie, exprimate în moneda națională la prețuri constante ⁵	4334	4167	3884	3888	3991	4253
Venitul brut disponibil (gospodării; % creștere)	3,9	0,9	1,2	36,5	-20,6	8,6
Inegalitatea distribuției veniturilor (raportul dintre chintila superioară și cea inferioară S80/S20)	6,1	6,2	6,6	6,8	7,2	8,3
Coeficientul GINI înainte de impozitare și transferuri	51,9	52,1	53,2	51,8	52,1	
Coeficientul GINI după impozitare și transferuri	33,4	33,3	33,2	34,0	34,7	

1 Persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială: persoanele care sunt expuse riscului de sărăcie și/sau care sunt afectate de o stare materială extrem de precară și/sau locuiesc în gospodării cu o intensitate a muncii egală cu zero sau foarte scăzută.

2 Rata riscului de sărăcie: proporția persoanelor cu un venit disponibil pe adult-echivalent inferior valorii de 60 % din venitul național median pe adult-echivalent.

3 Proporția persoanelor care se află în cel puțin patru din următoarele forme de precaritate: nu își pot permite i) să își plătească chiria sau facturile de întreținere, ii) să își mențină locuința la un nivel de încălzire adecvat, iii) să se confrunte cu cheltuieli neașteptate, iv) să mănânce carne, pește sau o proteină echivalentă mai des de o dată la două zile, v) să petreacă o săptămână de vacanță pe an în afara locuinței, vi) să aibă un automobil, vii) să aibă o mașină de spălat, viii) să aibă un televizor color sau ix) să aibă un telefon.

4 Persoane care trăiesc în gospodării cu o intensitate a muncii foarte scăzută: proporția persoanelor cu vârsta cuprinsă între 0 și 59 de ani care locuiesc în gospodării în care adulții (cu excepția copiilor aflați în întreținere) au lucrat mai puțin de 20 % din timpul lor de lucru potențial total în cele 12 luni precedente

5 Pentru EE, CY, MT, SI și SK, pragurile reprezintă valori nominale exprimate în euro; indicele armonizat al prețurilor de consum = 100 în 2006 (sondajul din 2007 se referă la veniturile din 2006)

Sursa: Pentru cheltuielile pentru prestații de protecție socială, SESPROS; pentru incluziunea socială, EU-SILC.

Tabelul C.4: Indicatori de performanță și indicatori de politici ai pieței produselor

Indicatori de performanță	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Productivitatea muncii (reală, pe persoană ocupată, variație % de la an la an)						
Productivitatea muncii în industrie	8,09	-4,70	4,61	4,24	1,38	2,84
Productivitatea muncii în sectorul construcțiilor	1,04	-21,03	8,47	7,05	1,67	25,62
Productivitatea muncii în sectorul serviciilor de piață	5,28	-3,26	22,09	1,23	-0,35	1,00
Costurile unitare ale muncii (ULC) (întreaga economie, variație % de la an la an)						
ULC în industrie	-2,68	4,86	9,34	-3,78	0,74	1,24
ULC în sectorul construcțiilor	-29,55	28,57	1,86	-5,01	-10,86	-19,63
ULC în sectorul serviciilor de piață	-4,21	7,11	-10,22	5,79	7,70	-4,67
Mediul de afaceri	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Intervalul de timp necesar pentru executarea contractelor ¹ (zile)	512,0	512,0	512,0	512,0	512,0	512,0
Intervalul de timp necesar pentru pornirea unei afaceri ¹ (zile)	8,0	12,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Rezultatul cererilor de împrumuturi bancare ale IMM-urilor ²	ind.	0,71	ind.	0,99	0,94	0,46
Cercetare și inovare	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Intensitatea cheltuielilor în domeniul C&D	0,45	0,49	0,48	0,39	0,38	0,49
Cheltuielile publice totale pentru educație ca % din PIB, pentru toate nivelurile de educație combinate	3,53	3,07	2,64	2,70	ind.	ind.
Numărul de persoane angajate în domeniul științei și tehnologiei ca % din totalul locurilor de muncă	22	23	24	24	24	26
Populația care a absolvit o formă de învățământ terțiar ³	12	13	14	14	14	15
Tinerii care au ajuns în ciclul superior al învățământului secundar ⁴	78	80	80	80	80	80
Balanța comercială a produselor de înaltă tehnologie ca % din PIB	-1,60	-1,45	-1,79	-1,96	-1,66	-1,74
Piețele produselor și serviciilor și concurența				2003	2008	2013
Reglementarea piețelor de produse (RPP), OCDE ⁵ , în general				ind.	ind.	1,69
RPP OCDE ⁵ , comerțul cu amănuntul				ind.	ind.	1,80
RPP OCDE ⁵ , servicii profesionale				ind.	ind.	ind.
RPP OCDE ⁵ , industrii de rețea ⁶				ind.	ind.	1,97

1 Metodologiile, inclusiv ipotezele, pentru acest indicator sunt prezentate în detaliu la această adresă:

<http://www.doingbusiness.org/methodology>.

2 În medie, răspunsul la întrebarea Q7B_a. „[Credit bancar]: în cazul în care ați solicitat și ați încercat să negociați acest tip de finanțare în ultimele șase luni, care a fost rezultatul?”. Răspunsurile au fost codificate după cum urmează: zero dacă s-a primit tot, unu dacă s-a primit cea mai mare parte, doi dacă s-a primit doar o parte limitată, trei dacă s-a refuzat sau respins și tratat ca valori lipsă dacă cererea este încă în curs sau nu se cunoaște rezultatul.

3 Procentaj din populația cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar.

4 Procentaj din populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 24 de ani care a ajuns cel puțin în ciclul superior al învățământului secundar.

5 Indice: 0 = nu sunt reglementate; 6 = cele mai reglementate. Metodologiile din cadrul indicatorilor OCDE privind reglementarea piețelor de produse sunt prezentate în detaliu la adresa următoare:

<http://www.oecd.org/competition/reform/indicatorsofproductmarketregulationhomepage.htm>

6 Aggregate OECD indicators of regulation in energy, transport and communications.

Sursa: Comisia Europeană; Banca Mondială, „Doing Business” (pentru executarea contractelor și intervalul de timp necesar pentru pornirea unei afaceri); OCDE (pentru indicatorii privind reglementarea piețelor de produse); SAFE (pentru rezultatul cererilor de împrumuturi bancare ale IMM-urilor).

Tabelul C.5: Creșterea verde

Rezultate obținute în domeniul creșterii verzi		2010	2011	2012	2013	2014	2015
La nivel macroeconomic							
Intensitatea energetică	kgep / EUR	0,28	0,29	0,27	0,24	0,23	0,23
Intensitatea emisiilor de CO ₂	kg/ EUR	1,29	1,33	1,30	1,15	1,11	-
Intensitatea consumului de resurse (reciproca la productivitatea resurselor)	kg/ EUR	4,32	4,81	4,65	4,52	4,18	4,42
Intensitatea deșeurilor:	kg/ EUR	2,37	-	2,83	-	-	-
Balanța comercială în sectorul energetic	% din PIB	-2,2	-2,7	-3,0	-1,9	-1,4	-
Pondereea componentei energie în IAPC	%	16,88	17,77	12,52	12,44	12,21	12,25
Diferența dintre variația prețului energiei și inflație	%	-2,0	1,0	1,3	5,0	0,1	2,8
Costul unitar real la energie	% din valoarea	19,4	24,9	25,6	23,6	22,6	-
Raportul dintre taxele de mediu și impozitele pe venituri salariale	raport	0,19	0,18	0,18	0,19	0,22	-
Taxe de mediu	% din PIB	2,1	1,9	2,0	2,0	2,4	-
La nivel sectorial							
Intensitatea energetică în industrie	kgep / EUR	0,28	0,29	0,30	0,27	0,29	0,27
Costul unitar real la energie pentru industria prelucrătoare, cu excepția rafinării	% din valoarea adăugată	19,3	21,0	22,7	21,7	21,4	-
Pondereea industriilor energointensive în economie	% din PIB	10,92	10,67	9,83	9,39	8,99	9,38
Prețurile la electricitate pentru utilizatorii industriali medii	EUR / kWh	0,08	0,08	0,08	0,09	0,08	0,08
Prețurile la gaze naturale pentru utilizatorii industriali medii	EUR / kWh	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
Cheltuielile publice în domeniul C&D pentru energie	% din PIB	0,01	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01
Cheltuielile publice în domeniul C&D pentru protecția mediului	% din PIB	0,03	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01
Rata de reciclare a deșeurilor municipale	%	12,8	11,7	14,8	13,2	13,0	-
Pondereea emisiilor de gaze cu efect de seră care intră sub incidența ETS*	%	45,9	47,0	44,6	38,0	38,2	37,7
Intensitatea energetică în sectorul transporturilor	kgep / EUR	0,92	1,08	0,98	0,90	0,94	0,83
Intensitatea emisiilor de CO ₂ în sectorul transporturilor	kg/ EUR	2,56	2,91	2,73	2,55	2,67	-
Securitatea aprovizionării cu energie							
Dependența de importurile de energie	%	21,9	21,6	22,7	18,5	17,1	17,1
Indicele agregat al concentrației la furnizor	HHI	20,5	16,7	12,4	12,8	14,1	-
Diversificarea mixului energetic	HHI	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	-

Toți indicatorii macro de intensitate sunt exprimați sub forma unui raport între o cantitate fizică și PIB (în prețuri din 2005).

Intensitatea energetică: consumul intern brut de energie (în kgep) împărțit la PIB (în EUR).

Intensitatea emisiilor de CO₂: emisiile de gaze cu efect de seră (în kg de echivalent CO₂) împărțite la PIB (în EUR).

Intensitatea consumului de resurse: consumul intern de materiale (în kg) împărțit la PIB (în EUR).

Intensitatea deșeurilor: cantitatea de deșeuri (în kg) împărțită la PIB (în EUR).

Balanța comercială în sectorul energetic: bilanțul exporturilor și importurilor de energie, exprimat ca procentaj din PIB.

Pondereea componentei energie în IAPC: ponderea elementelor de tip „energie” în coșul de consum utilizat pentru calcularea IAPC.

Diferența dintre variația prețului energiei și inflație: componenta energetică a IAPC și inflația IAPC totală (procentajul variației anuale).

Costul unitar real la energie: costurile reale la energie ca procentaj din valoarea totală adăugată pentru economie.

Raportul dintre taxele de mediu și impozitele pe venituri salariale și PIB: din baza de date a Comisiei Europene, „Taxation trends in the EU” (Tendințe în fiscalitatea din UE)

Intensitatea energetică în industrie: consumul energetic final din industrie (în kgep) împărțit la valoarea adăugată brută a industriei (în EUR la nivelul anului 2005).

Costul unitar real la energie pentru industria prelucrătoare, cu excepția rafinării: costurile reale la energie ca procentaj din valoarea adăugată pentru sectoarele prelucrătoare.

Pondereea industriilor energointensive în economie: proporția valorii adăugate brute a industriilor energointensive în PIB.

Prețurile la electricitate și gaz pentru utilizatorii industriali medii: tranșa de consum 500-2 000 MWh și 10 000-100 000 GJ; cifrele nu includ TVA.

Rata de reciclare a deșeurilor municipale: raportul dintre deșeurile municipale compostate și reciclate și deșeurile municipale totale.

Cheltuielile publice în domeniul C&D pentru energie sau pentru mediu: cheltuieli publice cu C&D pentru aceste categorii, ca procentaj din PIB.

Proporția emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) care intră sub incidența schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) (cu excepția aviației): pe baza emisiilor de gaze cu efect de seră (cu excepția exploatării terenurilor, a schimbării destinației terenurilor și a silviculturii), conform raportării efectuate de către statele membre către Agenția Europeană de Mediu.

Intensitatea energetică în sectorul transporturilor: consumul energetic final al activităților de transport (în kgep) împărțit la valoarea adăugată brută a sectorului transporturilor (în EUR la nivelul anului 2005).

Intensitatea emisiilor de CO₂ în sectorul transporturilor: emisiile de GES din activitățile de transport, împărțite la valoarea adăugată brută a sectorului transporturilor.

Dependența de importurile de energie: valoarea netă a importurilor de energie împărțită la consumul intern brut de energie, inclusiv consumul de păcură grea în străinătate.

Indicele agregat al concentrației la furnizor: cuprinde petrol, gaz și cărbune. Valorile mai mici indică o mai mare diversificare și, prin urmare, riscuri mai reduse.

Diversificarea mixului energetic: indicele Herfindahl privind gazele naturale, toate produsele petroliere, energia nucleară, energia din surse regenerabile și combustibilii solizi.

Sursa: Comisia Europeană; * Comisia Europeană și Agenția Europeană de Mediu

REFERINȚE

Arnold, J. (2008), *Do Tax Structures Affect Aggregate Economic Growth? Empirical Evidence from a Panel of OECD Countries*, OECD Economics Department Working Papers 643, OECD Publishing

Arpaia, A. și A. Kiss (2015) *Benchmarks for the assessment of wage developments*. Spring 2015 („Criterii de referință pentru evaluarea evoluției salariilor. Primăvara anului 2015”), DG Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, Notă web analitică 2/2015 (Analytical Web Note 2/2015).

Bertelsmann Stiftung (2016), *Policy Performance and Governance Capacities in the OECD and EU, Sustainable Governance Indicators*

CASE et al. (2016), *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2016 Final Report* („Studiu și rapoarte privind discrepanțele în materie de TVA între statele membre ale UE-28: Raportul final pe anul 2016”), TAXUD/2015/CC/131

CEDEFOP (2016a), *Skills shortages and surplus occupations in Europe*, (Profesii în Europa: deficit sau excedent de competențe?), disponibil la adresa:

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/9115>

Cedefop (2016b), *Panorama competențelor în UE*, disponibilă la adresa:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/countries/romania>

Direcția Națională Anticorupție (DNA) (2016), *Raportul anual*, disponibil la adresa: <http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=7128>

Comisia Europeană (2017a), *Tabloul de bord privind justiția în UE*, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, (în curs de elaborare).

Comisia Europeană (2017b), *Tabloul de bord al condițiilor pentru consumatori*, ediția 2017 (în curs de elaborare)

Comisia Europeană (2017c), *Raport privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare — COM(2017) 44 și SWD (2017) 25*, disponibile la adresa: https://ec.europa.eu/info/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/reports-progress-bulgaria-and-romania_ro

Comisia Europeană (2016a), *Raportul de țară al României pentru 2016*, SWD (2016) 91 final

Comisia Europeană (2016b), *Politici fiscale în UE: Tabloul de bord 2016*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg

Comisia Europeană (2016c), *Raportul comun privind sistemele de sănătate și de îngrijire pe termen lung și sustenabilitatea fiscală a acestora*, Document de țară pentru România, disponibil la adresa:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip037bycountry/joint-report_ro_en.pdf

Comisia Europeană (2016d), *Open data maturity in Europe* (Maturitatea datelor deschise în Europa), disponibil la adresa:

https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n2_2016.pdf

Comisia Europeană (2016e), *Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare* COM(2016) 41 final

Comisia Europeană (2016f), *Taxation trends in the European Union* (Tendențe în fiscalitatea din Uniunea Europeană), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg

Comisia Europeană (2016g), *Tax Policies in the European Union 2016 Survey* (Politicile fiscale în Uniunea Europeană în 2016 - anchetă), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg

Comisia Europeană (2016h), *Education and Training Monitor* (Monitorul educației și formării), disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-ro_en.pdf

Comisia Europeană (2016i), *Garanția pentru tineret și Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor după trei ani*, Documentul de lucru al serviciilor Comisiei, disponibil la adresele http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:73591c12-8afc-11e6-b955-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2&format=PDF și http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:73591c12-8afc-11e6-b955-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

Comisia Europeană (2016j), *European Innovation Scoreboard 2016* (Tabloul de bord european privind inovarea 2016), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg

Comisia Europeană (2015a), *Challenges to Member States' Investment Environments*, (Provocări pentru mediul investițional din statele membre), Document de lucru al serviciilor Comisiei, disponibil la adresele: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2016/ags2016_challenges_romania_ro.pdf și http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_romania_ro.pdf

Eco-Innovation Observatory (2015b), *Country Brief 2015 Romania* [Observatorul ecoinovării (2015b), Document de informare 2015 pentru România], disponibil la adresa: available at: http://www.eco-innovation.eu/images/stories/2015_country_reports/romania_eco-innovation_2015.pdf

Comisia Europeană (2015c), *Evoluția ocupării forței de muncă și a situației sociale în Europa*, disponibil la adresa: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=ro&pubId=7859&furtherPublications=yes>

Comisia Europeană (2012), *Fiscal frameworks across Member States: Commission services country fiches from the 2011 EPC peer review, Romania country fiche*, Occasional paper 91, February 2012

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) (2016), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Roma – Selected findings*

Eurostat (2016), *Statistics on young people neither in employment nor in education or training*, disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training

OCDE (2016), *Public Governance Reviews, Romania Scan*

OCDE/UE (2016), *Health at a Glance: Europe 2016: State of Health in the EU Cycle*, OECD Publishing, Paris, disponibil la adresa: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265592-en>

Manpower Group (2015), *Talent Shortage Survey*, disponibil la adresa: http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/db23c560-08b6-485f-9bf6-f5f38a43c76a/2015_Talent_Shortage_Survey_US-lo_res.pdf?MOD=AJPERES

Marrez, H. (2015), *The role of state-owned enterprises in Romania* (Rolul întreprinderilor publice în România), ECFIN Country Focus.

Ministerul Sănătății din România și AID ROMANIA (2015), *Cercetare Națională, Partea a II-a, Percepții asupra unui corupției din sistemul public de sănătate*, disponibilă la adresa: <http://www.aid-romania.org/wp-content/uploads/2015/02/RAPORT-SONDAJ-SANATATEA-PARTEA-2-2015-02-11-PT-COMUNICAT1.pdf>

Banca Mondială (2014a), *Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România*, disponibil la adresa: <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/Atlasul-zonelor-rurale-marginalizate-și-I-al-dezvoltării-umane-locale-din-România>

Banca Mondială (2014b), *Diagnostics and policy advice for supporting Roma inclusion in Romania* (Diagnoze și recomandări de politici pentru sprijinirea integrării romilor în România), disponibil la adresa : <http://documents.worldbank.org/curated/en/599081468094457693/pdf/896210WP0OutputEN0Box0385289B00PUBLIC0.pdf>

World Bank (2017), *Portraits of Labour Market Exclusion 2.0* (în curs de apariție)

World Economic Forum (2017), *Global Competitiveness Index 2016-2017*, [Forumul Economic Mondial (2017), Raportul privind competitivitatea mondială 2016-2017], disponibil la adresa: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>

World Economic Forum (2014), *The Global Competitiveness Report 2014-2015* [Forumul Economic Mondial (2014), Raportul privind competitivitatea mondială 2014-2014], disponibil la adresa : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf